

**T.C.
RECEP TAYYİP ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI**

**İLKOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ TEMA
SONU DEĞERLENDİRME SORULARININ DİL VE
ANLATIM İLE PSİKOMETRİK AÇILARDAN
İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Mustafa AKYÜZ

Dr. Öğr. Üyesi Demet SANCI UZUN

Danışman

RİZE

2019

KABUL VE ONAY

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalında, Mustafa AKYÜZ tarafından hazırlanan *İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Sonu Değerlendirme Sorularının Dil ve Anlatım ile Psikometrik Açılardan İncelenmesi* başlıklı bu çalışma, 11.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/~~oy çokluğuyla~~ başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Nesrin FEYZİOĞLU

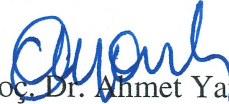

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Demet SANCI UZUN

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Esra EKİNCİ ÇELİKPAZU

10/7/2019

Doç. Dr. Ahmet Yanık

Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezdeki bütün bilgileri etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yaptığımı bildiririm. İfade ettiklerimin aksi ortaya çıktığında ise her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. **11/06/2019**

Mustafa AKYÜZ

ÖN SÖZ

Eğitim-öğretim sürecinin ayrılmaz bir parçası olan ders kitapları bir yönüyle öğrencilerin bilgiyi öğrenmelerine imkân tanırken diğer bir yönüyle de bilginin öğrenilme düzeyini belirlemeye katkı sağlamaktadır. Bu tez çalışmasında ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki tema değerlendirme sorularının ölçme ve değerlendirme açısından niteliğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

İnsanın kendini geliştirme sürecinde okumanın, araştırmanın, öğrenmenin vazgeçilmez olduğu bilinciyle başladığım yüksek lisans tez çalışmamı bitirmenin gururunu ve mutluluğunu yaşıyorum.

Yüksek lisans eğitimim süresince bilgisi ve tecrübesiyle bana ışık tutan; sabrı, anlayışı ve güler yüzüyle beni daima en doğru bilgiye yönlendiren; tez yazma sürecinde sorduğum her soruya ilgiyle cevap vererek inancımı ve motivasyonumu artıran değerli hocam ve saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Demet SANCI UZUN'a en içten dileklerle teşekkür ederim.

İlkokula başladığım günden bugüne kadar eğitim hayatımda yer alarak bu noktalara gelmemde emeği olan bütün öğretmenlerime teşekkürü borç bilirim.

Beni binbir emekle büyütüp bugünlere getiren, hayır dualarını hiçbir zaman esirgemeyen canım annem ve babama sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Son olarak, benim okuyup öğretmen olmam için gösterdikleri fedakârlığı hiçbir zaman unutmayacağım kıymetli abim Arslan AKYÜZ'e ve değerli eşi Kamile AKYÜZ'e çok teşekkür ederim.

Mustafa AKYÜZ

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
TEZ ONAY SAYFASI.....	2
ETİK BEYAN.....	3
ÖN SÖZ	4
İÇİNDEKİLER	5
ÖZET	7
ABSTRACT.....	8
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	9
ÖRNEKLER LİSTESİ.....	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	21
1.1. Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım.....	21
1.2. Ölçme ve Değerlendirmede Dil ve Anlatım	24
1.3. Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılan Testler	25
1.3.1. Açık Uçlu Sorular	25
1.3.1.1. Açık Uçlu Soruların Güçlü Yanları	26
1.3.1.2. Açık Uçlu Soruların Zayıf Yanları	26
1.3.1.3. Açık Uçlu Soruların Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	27
1.3.2. Kısa Cevaplı Testler.....	27
1.3.2.1. Kısa Cevaplı Testlerin Güçlü Yanları.....	28
1.3.2.2. Kısa Cevaplı Testlerin Zayıf Yanları	29
1.3.2.3. Kısa Cevaplı Testlerin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	29
1.3.3. Çoktan Seçmeli Testler	30
1.3.3.1. Çoktan Seçmeli Testlerin Güçlü Yanları	31
1.3.3.2. Çoktan Seçmeli Testlerin Zayıf Yanları	31
1.3.3.3. Çoktan Seçmeli Testlerin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	32
1.3.4. Boşluk Doldurmalı (Tamamlamalı) Testler.....	34
1.3.4.1. Boşluk Doldurmalı (Tamamlamalı) Testlerin Güçlü Yanları.....	34

1.3.4.2. Boşluk Doldurmalı (Tamamlamalı) Testlerin Zayıf Yanları	35
1.3.5. Eşleştirme Testleri	35
1.3.5.1. Eşleştirilmeli Testlerin Güçlü Yanları	35
1.3.5.2. Eşleştirilmeli Testlerin Zayıf Yanları	36
1.3.5.3. Eşleştirmeli Testlerinin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	36
1.3.6. Doğru-Yanlış Testleri	37
1.3.6.1. Doğru-Yanlış Testinin Güçlü Yanları.....	38
1.3.6.2. Doğru-Yanlış Testinin Zayıf Yanları.....	39
1.3.6.3. Doğru-Yanlış Testlerinin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar	39
İKİNCİ BÖLÜM	
2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
3. YÖNTEM	49
3.1. Araştırmanın Modeli.....	49
3.2. Çalışma Grubu	49
3.3. Verilerin Toplanması	50
3.4. Verilerin Analizi	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. BULGULAR VE YORUM	52
SONUÇ	79
KAYNAKLAR	94
EKLER.....	99
ÖZ GEÇMİŞ	140

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim

Tez Türü: Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Demet SANCI UZUN

Hazırlayan: Mustafa AKYÜZ

Yıl: 2019

Sayfa Sayısı: 140

ÖZET

İLKOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ TEMA SONU DEĞERLENDİRME SORULARININ DİL VE ANLATIM İLE PSİKOMETRİK AÇILARDAN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına [MEB] bağlı ilkokullarda okutulan iki, üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu değerlendirme sorularının dil ve anlatım ile test madde türlerinin psikometrik özellikleri açısından niteliğinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda okutulan iki, üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Veri toplama aracını bu kitaplardaki tema sonu değerlendirme soruları oluştururken bu sorular doküman analizi yöntemine göre incelenmiştir.

Araştırmanın sonucunda tema sonu değerlendirme sorularının yazım kuralları, noktalama işaretleri, cümlelerdeki kelime sayıları, açıklık ve dil bilgisi kuralları başlıklarından oluşan ölçütlere göre dil ve anlatım açısından genel olarak uygun olduğu görülmüştür. Tema sonu değerlendirme çalışmalarındaki soruların açık uçlu, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı, eşleştirmeli ve doğru-yanlış test maddelerinden oluştuğu ve bu test maddelerine özgü soru yazım ölçütlerine uyan soruların yanında uymayan soruların da olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda ders kitabı yazarlarının soruların yazımında dil ve anlatıma özen göstermeleri, psikometrik ilkelere dikkat etmeleri ve ders kitaplarının uzman kişilerce titiz bir şekilde incelenmesi önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tema Değerlendirme, Dil ve Anlatım, Ders Kitabı, Madde Türleri, Psikometri

Recep Tayyip Erdoğan University Institute of Social Sciences

Department: Basic Education

Type of Thesis : Post-Graduate Thesis

Advisor: Assist. Prof. Dr. Demet SANCI UZUN

Prepared by: Mustafa AKYÜZ

Year: 2019

Quantity of Page: 140

ABSTRACT

ANALYSING END OF THEME EVALUATION QUESTIONS IN PRIMARY SCHOOL TURKISH TEXTBOOKS WITH LANGUAGE AND EXPRESSION IN TERMS OF PSYCHOMETRY

The aim of this study is to reveal the characteristics of the end-of-theme assessment questions in the textbooks of two, three and fourth grade Turkish textbooks taught by the Ministry of National Education in primary schools in terms of the psychometric properties of language and expression and test item types. survey model was used in the research. The study group of the study consisted of two, three and fourth grade Turkish textbooks, which were taught in the primary schools of the Ministry of National Education in 2018-2019 academic year. The data collection tool was used to determine the end-of-theme evaluation questions in these books and these questions were examined according to the document analysis method. As a result of the research, it was seen that the end of theme evaluation questions are generally appropriate in terms of language and expression according to the criteria of spelling rules, punctuation marks, word numbers in sentences, clarity and grammar rules. It was determined that the questions in the end-of-theme evaluation studies consisted of open-ended, short-answer, multiple-choice, gap-filled, matching and true-false test items, and there were also questions that did not comply with the questions complying with the quiz criteria particular to these test items. In accordance with these results, it has been suggested that textbook writers should pay attention to the language and the expression and the psychometric principles while writing the questions and the textbooks should be examined carefully by experts.

Keywords: Theme Evaluation, Language and Expression, Textbook, Types of Items, Psychometry

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa No

1. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	52
2. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	52
3. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	53
4. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	54
5. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	54
6. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular	55
7. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	56
8. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	57
9. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	58
10. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	60
11. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	61
12. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular	61
13. İkinci Sınıf Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular.....	63
14. Üçüncü Sınıf Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular.....	64
15. Dördüncü Sınıf Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular.....	65

16. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Bulgular.....	65
17. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Bulgular.....	66
18. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Bulgular.....	67
19. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Çoktan Seçmeli Sorulara İlişkin Bulgular.....	68
20. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Çoktan Seçmeli Sorulara İlişkin Bulgular.....	69
21. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Bulgular.....	70
22. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Bulgular.....	71
23. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Bulgular.....	72
24. İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Bulgular.....	73
25. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Bulgular.....	74
26. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Bulgular.....	75
27. Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Doğru-Yanlış Sorularına İlişkin Bulgular.....	76
28. Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Doğru-Yanlış Sorularına İlişkin Bulgular.....	77

ÖRNEKLER LİSTESİ

Sayfa No

1. İkinci sınıf altıncı tema değerlendirme çalışmasında yer alan örnek metin	57
2. Üçüncü sınıf üçüncü tema değerlendirme çalışmasındaki metinde yer alan örnek cümle	58
3. Dördüncü sınıf dördüncü tema değerlendirme çalışmasındaki metinde yer alan örnek cümle	59
4. İkinci sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan örnek soru	60
5. Dördüncü sınıf beşinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan örnek soru	62
6. Dördüncü sınıf beşinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan örnek soru	62
7. İkinci sınıf altıncı tema değerlendirme çalışmasında yer alan açık uçlu örnek soru	64
8. İkinci sınıf yedinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan kısa cevaplı örnek soru	66
9. Üçüncü sınıf yedinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan kısa cevaplı örnek soru	67
10. Üçüncü sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan çoktan seçmeli örnek soru	68
11. Dördüncü sınıf dördüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan çoktan seçmeli örnek soru	69
12. İkinci sınıf ikinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan boşluk doldurmalı örnek soru	70
13. İkinci sınıf ikinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan boşluk doldurmalı örnek soru	71
14. Dördüncü sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan boşluk doldurmalı örnek soru	73
15. İkinci sınıf ikinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan eşleştirmeli örnek soru	74

16. Üçüncü sınıf üçüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan eşleştirmeli örnek soru	75
17. Dördüncü sınıf dördüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan eşleştirmeli örnek soru	76
18. Üçüncü sınıf altıncı tema değerlendirme çalışmasında yer alan doğru-yanlış türü örnek soru.....	77
19. Dördüncü sınıf beşinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan doğru-yanlış türü örnek soru.....	78

GİRİŞ

Problem Durumu

İnsanoğlunun doğuştan getirdiği içgüdüsel davranışlar yok denecek kadar azdır ve bu davranışlar insanın çevreye uyum sağlamasında yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle insanlar hayatları boyunca birtakım bilgileri öğrenme zorunluluğu içindedir (Selçuk, 2005: 121).

İnsanın ilk bilgi edindiği kaynaklar anne, baba, diğer aile bireyleri ve doğadır. Bunlar çocuğun ilk öğretmenleridir. İnsan çevresiyle etkileşim sonucu öğrenir. Bunun için duyu organlarını kullanır. İzlenimlerini, deneyimlerini yavaş yavaş biriktirir; bu tecrübeleri onun hayattaki ilk eğitimini oluşturur (Ceyhan ve Yiğit, 2004: 14).

Çocuğun yazıyla bilinçli olarak ilk karşılaşması ilkokulun ilk sınıflarında olur. Okul öncesi eğitim alan çocukların bazı kavramları yazı olarak tanıyabildikleri bilinmekle birlikte çocuk gerçek anlamda okuma ve yazmaya ilkokulda başlar. Okuma becerisinin kazanılması için çeşitli araçların kullanılması gereklidir. Bu araçların başında da ders kitapları gelmektedir. Öğretmenler bütün öğretim kademelerinde kitabı en temel okuma ve yazma aracı olarak kullanılmaktadırlar (Ceyhan ve Yiğit, 2004: 14).

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinde ([DKEAY], 2012: madde 4) “Kurulca örgün ve yaygın eğitim ve öğretim kurumlarında okutulması uygun bulunan kitap.” olarak tanımlanan ders kitabı, Tosunoğlu ve diğerlerine göre (2005: 77) göre öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin tamamlayıcısı ve sınıfta kullanılan ortak iletişim materyalidir. Öğretmenin öğrenciye kazandırmayı hedeflediği bilgi, birikim, beceri ve sanat anlayışını içerisinde barındıran önemli bir araçtır.

İyi hazırlanmış bir ders kitabı; öğretmenlerin, öğrencileri öğretim programının kazanımlarına ulaştıracak birçok etkinliği bir bütün olarak görmesini sağlar. Öğretmenin başka bir materyal geliştirip hazırlamasına kılavuzluk eder. Hazır ölçme ve değerlendirme örnekleri vasıtasıyla öğretmenin yenilerini hazırlamasını kolaylaştırır ve zaman kaybını engeller. Konuların eksik

anlatılmasını önler. Öğrenciye verilecek ödevlere kaynak teşkil eder (Kılıç ve Seven, 2002: 30-31).

Eğitim-öğretim sürecinde öğretmen ve öğrencilerin en çok kullandıkları araçların başında yer alan ders kitaplarının öğretimin amaçlarına ulaşmasında önemi büyüktür (Uzuner vd., 2010). Eğitim programı, işgörüsünü en çok ders kitapları aracılığıyla gerçekleştirir; çünkü ders kitapları, öğrencinin birebir ve yüz yüze olduğu en temel eğitim programı kaynağıdır. Bu nedenle ders kitapları eğitim sürecinde büyük bir öneme sahiptir (Gözütok vd., 2015). Ders kitaplarının bu önemi onların her yönden nitelikli hazırlanmasını gerektirmektedir. Ders kitapları hem içerik ve içeriğin sunumu hem de ölçme ve değerlendirme açısından hatalardan arınık olmalıdır.

Öğretim programlarında yer alan kazanımlar, açıklamalar, öğrenme-öğretme süreçleriyle ilgili bilgiler, ölçme ve değerlendirme anlayışı doğrultusunda hazırlanan ders kitapları; içerisinde yer alan etkinlikler, sorular, görseller, içerik ipuçları vb. sayesinde öğrencilerin bilgiyi yapılandırmasına fırsat tanırken ölçme ve değerlendirme etkinlikleri yoluyla da öğrencilerin öğrenme düzeyleri hakkında kendilerine ve öğretmenlerine bilgi sağlamaktadır.

“Ölçme, belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin gözlenip gözlem sonuçlarının sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir” (Tekin, 2015: 31). Eğitimde ölçme ise “bireyin davranışlarında meydana gelen değişikliklerin miktarını bulma” olarak tanımlanmaktadır. Eğitim ve öğretimde kullanılan testler ve sınavlar ölçme işinde yararlanılan araçlardır. Ölçmede birçok araç kullanılarak sayısal sonuçlara ulaşılır. Testler ve sınavlar değerlendirmeye varılan yolda ilk adımdır. Daha sonra sayısal sonuçların değerlendirmesi gelmektedir (Kemertaş, 2003: 241-242).

Değerlendirme farklı araştırmacılar tarafından değişik şekillerde tanımlanmıştır: Turgut ve Baykul (2012: 3) değerlendirmeyi “Ölçme sonuçlarını bir ölçüte veya ölçütlere vurarak ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma süreci” olarak tanımlarken, Güneş (1997: 217) “Öğrencinin durumunu incelemek, açıklamak, anlamak, tanımlamak ve diğerleriyle karşılaştırmak için ölçmek”, Kemertaş (2003: 246) ise “İnsan davranışlarının herhangi bir yönünü

nicelik ve nitelik bakımından nitelendirme ve nicelendirme işi” şeklinde tanımlamıştır.

Küçükahmet (2008: 223) genellikle ölçme ve değerlendirme kavramlarının birbirine karıştırıldığını ve bunun ölçme ve değerlendirmenin birlikte yapılmasından kaynaklanma ihtimalinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Gerçekte ölçme ve değerlendirme kavramlarının birbirinden farklı olduğunu söylerken bu farklılıkları aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

1. Ölçme, özelliğin (değişkenin) miktarını gösterirken değerlendirme bu miktarın yeterli olup olmadığını ya da amaca uygun olup olmadığını belirtir.
2. Değerlendirme ölçmeyi de içine alan geniş bir kavramdır.
3. Ölçme değerlendirmeden önce yapılan işlemdir. Ölçmeden sonra değerlendirme yoluna gidilir.
4. Ölçme, daha çok gözleme; değerlendirme ise kıyaslama, yorum ve yargıya dayanır.
5. Ölçme daha objektifken değerlendirmede daha çok kişisel kanılar vardır.

Eğitim sürecinin kalite ve kontrol niteliğinde bulunan ölçme ve değerlendirme işlemleri bu sürecin sadece sonunda değil; bütün aşamalarında yer alır. Eğitim etkinliklerinin ne kadar başarılı olduğu, öğretmenin öğretim hedeflerini kazandırmada ve öğretim sürecinde öğrencilere yaptığı rehberlikte ne derece başarılı olduğu ölçme ve değerlendirme işlemleri yardımıyla tespit edilmektedir (Kilmen, 2014: 30).

Ölçme ve değerlendirme, öğretme-öğrenme sürecinin en önemli öğelerinden biridir. Programdaki uygulamalardan elde edilen verimi görme, kullanılan yöntemlerin işlevsellik derecesini tespit etme, öğrenme esnasında yaşanan sıkıntıları ortaya çıkarma amaçlarıyla yapılmaktadır (Çetin ve Türkan, 2013). Ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme etkinlikleri öğretim faaliyetlerinin ve bu faaliyetler sonucunda gerçekleşen öğrenmenin yeterli olup olmadığını anlamak için kullanılmaktadır.

Göçer (2008) öğrenme-öğretme çalışmalarının verimli olması, öğrencilerin belirlenen kazanımları daha kolay kazanmaları için yapılacak ölçme ve

değerlendirme çalışmalarının yürütülmesinde göz önünde bulundurulacak genel amaçları aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

- Öğrencileri tanımak, bireysel farklılıkları hakkında bilgi sahibi olmak,
- Gelecekteki öğrenme sürecini tasarlamak ve öğrenme-öğretme sürecinin yönünü belirlemek,
- Öğrencilerin anlamada zorlandığı alanları, zayıf yönlerini ortaya koymak,
- Öğrencilerin anlama yeterliliklerini ve becerilerini keşfetmelerine yardımcı olmak,
- Öğrencilerin gelişim seviyelerini ve başarısını belirlemek,
- Öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun şekilde yönlendirmek.

Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda (MEB, 2015: 13) ölçme ve değerlendirmenin öğrenme-öğretme sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğu, öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerini belirlemeye ve dil becerilerini geliştirmeye katkı sağladığı vurgulanmaktadır. Öğrenme sürecinin başlangıcında öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeylerinin belirlenmesi, süreç içinde öğrenme ve gelişiminin izlenmesi ve öğrenme sürecinin sonunda kazanımların gerçekleşme düzeylerinin belirlenmesi için yapılan ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin birbirini destekleyen ve tamamlayan etkinlikler olarak ele alınması gerektiği belirtilmektedir.

Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda (MEB, 2018: 6) ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren ilkeler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami şekilde uyum içinde olmalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.

2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar koymaz, sadece kılavuzluk eder. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde gerekli teknik ve akademik standartlara uyulması gerekir.

3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil, izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.

4. Bireysel farklılıklar gerçeğiyle bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için geçerli, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntem veya tekniğe dayalı ölçülüp değerlendirilmez.

5. Eğitim yalnızca “bilme (düşünce)” için değil, “hissetme (duygu)” ve “yapma (eylem)” için de verilir. Bunun için sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.

6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin etkin katılımıyla gerçekleştirilir.

7. Bireylerin ilgi, tutum, değer ve başarı gibi ölçme ve değerlendirmeye konu olan özellikleri zamanla değişebilir. Bu nedenle bu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır.

MEB tarafından 2017-2018 eğitim-öğretim yılıyla birlikte uygulamaya konulan Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı (2018) doğrultusunda 1 ve 5. sınıflardan başlanarak ders kitaplarında değişikliğe gidilmiştir. Öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları aşamalı olarak kaldırılmaya başlanmıştır. Önceki sistemde Türkçe öğrenci çalışma kitabında yer alan metinlerle ilgili etkinlikler, Türkçe ders kitabında ve metinlerin hemen peşinde sunulmaya başlanmıştır. Tema sonu değerlendirme çalışmaları ise Türkçe ders kitabında her temanın sonunda yer almaktadır.

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerle ilgili etkinlikler tamamlandıktan sonra öğrencilerin kazanımlara ulaşma düzeylerinin belirlemek amacıyla her temanın sonunda farklı soru türlerinden oluşan tema sonu ölçme ve değerlendirme çalışmaları bulunmaktadır. Öğretmenler buradaki soruları kullanarak öğrencilerin öğrenme durumları ile ilgili ölçme ve değerlendirmeler yapabilmekte ve öğretim sürecine yön verebilmektedirler. Bu durum ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme sorularının nitelikli olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu açıdan ders kitaplarında yer alan tema

değerlendirme sorularının ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygunluğu, dil ve anlatım yönünden doğruluğu incelenmelidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilkokullarda okutulan iki, üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan tema sonu değerlendirme sorularının dil ve anlatım ile test madde türlerinin psikometrik özellikleri açısından niteliğinin ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Tema sonu değerlendirme sorularının Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'ndaki dil beceri alanlarına göre dağılımı nasıldır?
2. Tema sonu değerlendirme sorularının test madde türlerine göre dağılımı nasıldır?
3. Tema sonu değerlendirme soruları dil ve anlatım özellikleri bakımından uygun mudur?
4. Tema sonu değerlendirme soruları ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun mudur?

Araştırmanın Önemi

Öğrencilerin eğitim hayatlarında çok önemli bir yeri olan ilkokul dönemi, öğrencilerin okuma-yazma öğrenerek birçok dersin kazanımlarıyla beraber hayata ve bir üst öğrenim kurumuna hazırlandıkları dönemdir. Selçuk'a (2005: 60) göre 6-12 yaş arası öğrencilerin öğretmenler ve anne babaların tutumuna ve yaklaşımlarına göre akademik başarıları ile ilgili olumlu ya da olumsuz benlik algısı geliştirdikleri dönemdir. Bu açıdan bakıldığında ölçme ve değerlendirmeye yeni tanışan öğrencilerin başarı durumlarının tespitinde çok hassas olunması gerekir. Bunun için kullanılacak ölçme ve değerlendirme araçlarının nitelikli olması, kitaplarda yer alan ölçme ve değerlendirme sorularının hata içermemesi çok önemlidir.

Alan yazın incelendiğinde Türkçe ders kitaplarıyla ilgili çok sayıda araştırmanın bulunduğu görülmektedir. Ders kitapları; metinler, görsel tasarım, etkinlikler, dil ve anlatım, programlara uygunluk, ölçme ve değerlendirme gibi

başlıklar altında değişik araştırmalara konu olmuştur. Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme boyutunda incelendiği araştırmalara bakıldığında araştırmaların daha çok metinlerle ilgili soruların incelenmesine dayalı olduğu tespit edilmiştir (Akyol, 2001; Şengül, 2005; Koç, 2007; Kuzu, 2013). Türkçe dersi tema sonu değerlendirme sorularıyla ilgili ise sınırlı sayıda araştırmanın bulunduğu görülmektedir. Göçer (2008) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi” adlı araştırmasında 4, 5 ve 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan tema sonu değerlendirme sorularının çeşitliliğini, bilişsel alan basamaklarına göre dağılımını, öğrenme alanlarına göre dengeli dağılıp dağılmadığını araştırmıştır. Kurnaz (2013) “Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Tema Değerlendirme Soruları Üzerine Bir Araştırma” isimli çalışmasında 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında yer alan tema değerlendirme sorularının soru türlerine ve Bloom taksonomisine göre dağılımı çerçevesinde niteliğini ortaya koymaya çalışmıştır. Konuyla ilgili bir diğer çalışmada ise Aşıl原因 (2018) “İlkokul Ders Kitaplarında Yer Alan Ünite Değerlendirme Sorularının Psikometrik Özellikler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde MEB’e bağlı okullarda okutulan Türkçe, hayat bilgisi, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilimleri ders kitaplarında yer alan ünite sonu değerlendirme sorularını psikometrik özellikler bakımından incelemiştir

İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan tema sonu değerlendirme sorularının test maddelerinin taşıması gereken psikometrik özelliklerinin yanında dil ve anlatım yönüyle de incelenmesini amaçlayan bu çalışmanın alan yazına önemli bir katkı sağlaması beklenmektedir.

Varsayımlar

Araştırmada,

1. Araştırmacı tarafından tema değerlendirme sorularıyla ilgili analizlerin doğru bir şekilde yapıp değerlendirildiği,
2. İncelenen ders kitaplarının yazarlarının konu alan uzmanı oldukları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırma;

1. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2018-2019 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle ders kitabı olarak kabul edilen Koza yayınlarına ait ikinci sınıf Türkçe ders kitabı ve Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarına ait üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarıyla,

2. Seçilen kitaplarda yer alan tema sonu değerlendirme sorularının dil ve anlatım ile psikometrik özellikler açısından incelenmesiyle sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Dil: Duygu, düşünce ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam bakımından ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanılarak başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan, 1998: 55).

Anlatım: Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir konuyu söz veya yazı ile bildirme (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

Psikometrik özellik: Testlerdeki soruların yazım, biçim, diziliş, sunuluş, madde analizi, geçerlilik ve güvenirlik gibi özellikleridir.

Madde türü: Testlerde, ölçme amacıyla kullanılmak üzere farklı biçimlerde yapılandırılmış sorulardan her biridir.

Tema sonu değerlendirme çalışması: İşlenen metinlerle ilgili tüm etkinlikler tamamlandıktan sonra öğrencilerin hedeflenen kazanımlara erişme düzeyini belirlemek amacıyla farklı soru türlerinden oluşan ve her tema sonunda yer alan ölçme ve değerlendirme bölümlerini kapsamaktadır (Göçer, 2008).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ders kitaplarında dil ve anlatım, ölçme ve değerlendirme çalışmalarında dil ve anlatımın önemi ve tema/ünite sonu değerlendirme çalışmalarında kullanılan ölçme ve değerlendirme testlerinin özellikleriyle ilgili literatür çerçevesinde açıklamalar yer almaktadır. Ölçme ve değerlendirmede kullanılan testlerin temel özellikleri, güçlü ve zayıf yanları ile bu testlerin hazırlanmasında dikkat edilecek hususlarla ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Ders Kitaplarında Dil ve Anlatım

Dil, “aynı dilsel topluluk üyelerinde ortak olan bir sesli göstergeler sistemidir” (Kıran, 1996: 26). Aksan’a (1998: 55) göre ise duygu, düşünce ve isteklerin başkalarına aktarılmasını sağlayan, çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir. İnsanlar bu dizge vasıtasıyla duygu, düşünce ve gözlemlerini ifade eder, iletişim kurar, çevresiyle etkileşim içerisine girer, dünya ile bütünleşir ve kültürünü gelecek kuşaklara aktarabilir (Güneş, 2014: 1). “İnsanla nesne arasında ilişki kuran, gerçek dünyayı kurmaca dünyaya aktararak toplumun dünyayı algılama şeklini yansıtan, insanın düşünce oluşturup iletmesini ve kendisine iletilen düşünceleri algılamasını sağlayan, çözümlenebilir insan seslerinden kurulu çift eklemlili bir sistemdir” tanımıyla Börekçi (2009: 8-9) dilin farklı işlevlerinin olduğunu da dile getirmiştir.

Dil; bireysel açıdan bakıldığında kişinin içinde yaşadığı toplumla kaynaşmasını, yapıcı ve seçkin bir üye olmasını, insanlarla sağlıklı ve doğru iletişim kurmasını, yaşamına kendini mutlu kılacak bir yön vermesini, insanlarla duygu ve düşünce alış-verişi yapmasını sağlarken toplumsal açıdan da toplumların yaşayıp gelişmesini, tarihten getirdikleri görenek, örf-adet, inanış ve kültür birikimlerini yeni nesillere aktarmasını; bilim, kültür, sanat alanında ilerlemesini; bireylerini iyi bir vatandaş olarak yetiştirmesini, milli birlik ve beraberliği sağlamasını mümkün kılar (Sancı, 2002: 75).

Bir toplumu bir araya getiren en önemli unsur olan ana diline sahip çıkan ve dilini yeni kuşaklara en doğru ve güzel biçimde aktaran milletler uygarlıkta

gelişmiş olurlar. Değerlerine sahip çıkma koşuluyla varlığını sürdürebilen toplumlar bunu ancak dilini de değerli tutarak gerçekleştirebilirler (Yılmaz, 2006: 2). Milli ve kültürel değerlerini gelecek kuşaklara herhangi bir yozlaşma olmadan taşıyabilmesi için eğitime ve eğitimin temel taşı niteliğinde olan dile ihtiyaç vardır.

İnsanların dil aracılığıyla elde edecekleri kazanımların düzeyini dili doğru ve etkili kullanıp kullanmamaları belirlemektedir. Bilgi, duygu, düşünce, inanç vb. ister yazılı isterse sözlü iletişim yoluyla aktarılacak olsun mutlaka dilin kurallarına uymaya ihtiyaç vardır ve bu kurallara uyulduğu ölçüde bu konuda başarı beklenebilir.

Öğrenciler okullarda formal eğitim yoluyla yaşam için gerekli bilgi ve becerileri öğrenmektedir. Bunun için eğitim kademelerine ve öğretim programlarına uygun şekilde hazırlanan ders kitapları temel bir kaynak olarak takip edilmektedir. Kitaplarda yer alan içeriğin öğrencinin aktif katılımıyla birlikte öğrenilmesi için öğretmen ve öğrenci iletişimine dayalı öğrenme-öğretme süreci gereklidir. Bu süreçte kullanılacak ders kitabının dil ve anlatım yönünden öğrenciye uygun olması, öğrencinin bilgiyi anlamasını, yorumlamasını, değerlendirmesini, zihninde yapılandırmasını kolaylaştırmaktadır. Tersine bir durumda ise dil ve anlatım yönünden sorunlu bir ders kitabının öğrenciye sıkıcı gelmesi, onun kafasını karıştırması, öğrenmesini zorlaştırması gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkabilmektedir.

Öğrenciler çoğu zaman ders kitaplarında yapılan yanlışların farkına varamayıp yanlış doğru olarak öğrenirler ve zihinlerine bu şekilde yerleştirirler. Yanlış öğrenilen bilgileri düzeltmek zaman alıcı olduğu kadar her zaman mümkün de olmayabilir. Ders kitaplarında yer alan dil ve anlatım hatalarının öğrencilerin ilerleyen eğitim yaşamlarını da etkilediği unutulmamalıdır. Bu yüzden ders kitaplarında kullanılan dilin olabildiğince sade ve anlaşılır olması gereklidir. Hazırlanan metinler, metinlerde yer alan cümle sayıları, cümlelerde yer alan kelime sayıları sınıf seviyelerine uygun olmalıdır. Noktalama işaretlerinin ve yazım kurallarının hatasız şekilde kullanılması ise son derece önemlidir (Erol, 2010: 12).

Güneş'in (1997: 243) Mc Cullough'dan (1976) aktardığına göre metinlerin hızlı okunması ve anlaşılması bakımından sınıf seviyelerine göre cümlelerdeki kelime sayıları belirli bir sıra dâhilinde artırılmalıdır. Okumanın ilk yılları için hazırlanmış kitaplarda bir cümlede yer alan ortalama kelime sayısının 5'i geçmemesi gerekir. İlkokuldaki diğer sınıflarda ise bu sayı aşağıdaki şekilde olmalıdır:

- 2. sınıfta ortalama 8 kelime,
- 3. sınıfta ortalama 9 kelime,
- 4. sınıfta ortalama 10 kelime,
- 5. sınıfta ortalama 11 kelime.

MEB (1995) Tebliğler Dergisi'nde "Kitapların Hazırlanması ve İncelenmesi İle İlgili Esas ve Usuller" başlığı altında ders kitaplarında yer alan cümle uzunluklarının belli standartlara uygun olması gerektiği vurgulanmıştır. Cümlelerdeki kelime sayılarının birinci sınıf için 6, ikinci sınıf için 8, üçüncü sınıf için 10, dördüncü sınıf için 12 ve beşinci sınıf için 14'ü geçmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Bir cümlede bulunması gereken en fazla kelime sayısı ile ilgili farklılıklar olsa da cümlelerin gereğinden fazla kelime kullanılarak uzatılmasının öğrenciler için okuma ve anlama güçlüğüne neden olacağı söylenebilir.

Türkçe ders kitaplarındaki cümlelerde yer alan kelime sayısı ile birlikte bir metinde bulunan toplam kelime sayısı da öğrencilerin metni anlamasına, yorumlamasına, çıkarımlarda bulunmasına, metne yönelik etkinlikleri doğru yapmasına etki etmektedir.

Akyol (2010: 98) sınıf düzeylerine göre metinlerde olması gereken toplam kelime sayılarını şu şekilde sıralamıştır:

- Birinci ve ikinci sınıflar, 25-100 kelime arası,
- Üçüncü ve dördüncü sınıflar, 100-200 kelime arası,
- Beşinci ve altıncı sınıflar, 200-300 kelime arası,
- Yedinci ve sekizinci sınıflar 300-350 kelime arasında olmalıdır.

Cümlelerde ve metinlerde yer alan kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olması önem arz etmektedir.

Ders kitaplarında yer alan cümlelerin ve cümlelerin toplamından oluşan metinlerin kelime sayılarının uygunluğunun dışında dil bilgisi kurallarına uygun olması, anlatımın açık, anlaşılır ve tutarlı olması gereklidir.

Bir cümlenin dil bilgisi kurallarına uygunluğu kelimelerin doğru seçimine, yerinde kullanılmasına, Türkçe cümle yapısına uygun olmasına ve cümle öğelerinin birbiriyle uyumuna bağlıdır. Cümlelerde açıklığı sağlamanın yolu gereksiz sözcük ve sözlerin kullanılmaması, düşünceleri tam karşılayan kelimelerin kullanılmasıdır. Tutarlılık ise cümlenin mantıksal düzen içerisinde olmasıyla, birbiriyle çelişen yargıların kullanılmamasıyla sağlanabilir (Gündüz ve Şimşek, 2012: 97-98).

1.2. Ölçme ve Değerlendirmede Dil ve Anlatım

Bireyin öğrenme girişiminin ilk basamağını oluşturan sorular, eğitim sisteminde hem öğretim hem de değerlendirme aracı olarak kullanılmaktadır. Eğitim sürecinde etkili ve amaca uygun sorular öğrenmeyi zenginleştirmekte, öğrencilerin performanslarını artırmaktadır. Başka bir ifadeyle etkili sorular öğrencinin merak ve ilgisini artırmakta, bir öğrenme aracı olarak yeni bilgiler öğrenmeye yönlendirmektedir. Ayrıca öğrencinin derse aktif şekilde katılımını sağlamakta, kavramları sınıflandırma, temel noktaları fark etme ve problem çözme becerilerini geliştirmektedir (Güneş, 2014: 329-330).

Öğretim etkinliklerinin özellikle ilköğretim düzeyinde çoğunlukla ders kitaplarına dayandığı Türkiye’de öğrencilerin ilerleme düzeylerini tespit etmek performanslarını belirlemek ve not vermek amacıyla sorulardan yararlanılmaktadır (Akyol, 2010: 216).

Öğretmenler dersin başlangıcında, ders işleme sürecinde ya da dersin sonunda, yazılı sınavlarda veya öğrencilerin başarı durumlarını belirlemek istedikleri herhangi bir zamanda sorulara başvururlar. Sorulara verilen cevaplar yoluyla bazı değerlendirmelerde bulunurlar. Öğrencilerin bazı sınavlarda soruyu anlamadıkları için doğru cevap veremedikleri görülür. Bu durum öğrencinin soruyu okuduğundaki kendi anlama, algılama becerisiyle ilgili olabileceği gibi sorunun iyi ifade edilememesiyle de ilgili olabilir. Öğrenci sorunun cevabını bildiği halde, bilgi eksikliği olmamasına rağmen soruya doğru cevap

veremeyebilir. Bunu önlemek için yazılı veya sözlü soruların bütün öğrenciler tarafından aynı şekilde algılanabilmesine, dil ve anlatım yönünden hatasız olmasına özen gösterilmesi gerekir.

Ders kitapları öğretmen ve öğrencilerin öğrenme ortamında izledikleri en temel kaynak olmasının yanında öğrenme-öğretme sürecinin belli başlı noktalarında ölçme ve değerlendirme etkinlikleriyle öğrencilerin bilgi ve becerileri kazanma durumlarının tespit edilmesinde de kullanılmaktadır. Ders kitaplarında yer alan ölçme ve değerlendirme bölümleriyle bilgiyi ve beceriyi ölçmeye odaklanılırken soruların dil ve anlatım yönüne de özen gösterilmelidir.

İyi bir soru cümlesi; yazım ve noktalama açısından doğru, söz dizimine göre kurallı, kelime sayısı açısından yaş ve sınıf düzeyine uygun, ifade ettiği anlam yönünden açık ve anlaşılır olmalıdır.

Türkçe ders kitaplarında temalarda yer alan metin etkinlikleri tamamlandıktan sonra o temada işlenen kazanımların ne kadar kazanıldığını ölçme ve değerlendirme için tema sonu değerlendirme çalışmaları bulunmaktadır. Kitapların bu bölümlerinde genellikle bir metne bağlı okuma ve anlama sorularıyla farklı test maddelerine göre hazırlanan soru türleri yer almaktadır. Bu soruların dil ve anlatım özellikleri yönünden nitelikli olmasının yanında test maddelerine özgü kurallara da uygun olarak yazılması gerekir. Aşağıda ölçme ve değerlendirmede kullanılan testlerle ilgi ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

1.3. Ölçme ve Değerlendirmede Kullanılan Testler

1.3.1. Açık Uçlu Sorular

Açık uçlu sorulardan oluşan sınavlar Küçükahmet'e (2008: 238) göre yazılı sınav, klasik tip, essey tipi, kompozisyon tipi sınavlar diye de bilinmektedir. Cevaplayıcının cevabı kendisinin düşünüp düşüncelerini organize ettiği, en az bir cümle ile cevabı yazdığı, anahtarlanmış tek bir cevabı olmayan test türüdür (Çetin, 2008: 71).

Açık uçlu sorular yanıtın içeriği, niteliği ve uzunluğu açısından yanıtlayıcıya serbestlik tanır (Öz, 2006: 354). Açık uçlu sorular öğrencinin karmaşık ve daha üst düzey zihinsel süreçleri kullanmasını gerekli kılmaktadır. Öğrencilerin anlama, düşünme sorgulama, yazma gibi becerilerinin

belirlenmesinde, ilgi ve tutumlarının ölçülmesinde bu soru türlerinden faydalanılmaktadır (Güneş, 2014: 333).

Açık uçlu sınav türünde öğrenciye birkaç soru yazdırılarak ya da yazılı olarak verilerek bu soruları belli bir sürede yanıtlaması istenir. Bu tür sınavlara hemen her öğretmen başvurmaktadır (Küçükahmet, 2008: 238).

1.3.1.1. Açık Uçlu Soruların Güçlü Yanları

Açık uçlu sorulardan oluşan sınavların güçlü yanları şöyle sıralanabilir (Göçer, 2014: 504; Tan, 2005: 320-323):

1. Hazırlanması kolaydır ve az zaman alır.
2. Sorunun cevabının şans yoluyla bulunma ihtimali çok azdır ya da hiç yoktur.
3. Öğrencilerin hayal ve yaratıcı düşünme gücünü kullanarak özgün fikirler üretmesine kapı aralayan soru türleridir.
4. Öğrencilerin sentez ve değerlendirme düzeylerindeki daha karmaşık ve önemli davranışları ölçülmek istendiğinde yazılı yoklamaların kullanılması uygundur.
5. Öğrencilere kendi düşüncelerini, kendi kelimeleriyle ifade edebilme serbestliği sağlamaktadır.

1.3.1.2. Açık Uçlu Soruların Zayıf Yanları

Çetin (2008: 77-78) ve Güneş (2014: 333) açık uçlu sorulardan oluşan sınavların zayıf yanları ile ilgili aşağıdaki noktaları belirtmişlerdir:

1. Puanlama güvenilirliği düşüktür.
2. Az sayıda soru sorulabilmesi kapsam geçerliliğini düşürebilmektedir.
3. Puanlamaya ölçülmek istenmeyen başka değişkenlerin (yazı güzelliği, yazılı anlatım becerisi, yanıtın uzunluğu ve kısalığı vb.) karışması sınavın geçerliliğini düşürmektedir.
4. Kalabalık grupların ve çok sayıda öğrencinin katıldığı sınavlarda değerlendirme zorlukları vardır.
5. Hem cevaplama hem de puanlama işlemi çok zaman gerektirir.

1.3.1.3. Açık Uçlu Soruların Hazırlanmasında Dikkat Edilecek

Hususlar

Geçit'e (2012: 125), Kemertaş'a (2003: 259) ve Küçükahmet'e (2008: 239) göre açık uçlu sorulardan oluşan bir sınav hazırlarken dikkat edilecek hususlar aşağıda sıralanmıştır:

1. İyi bir planlamayla sınavın amacı ve bu amaca ulaşmak için hazırlanacak soruların analizinin yapılması gerekir.
2. Belirtke tablosu hazırlanarak yoklanacak öğrenme ürünleri iyi tespit edilmeli ve sınavın kapsam geçerliği sağlanmalıdır.
3. Soru kâğıdının başında açıklama yer almalıdır.
4. Soruların öğrenci düzeyine uygun ve ayırt edici olmasına özen gösterilmelidir.
5. Soruların kesinlikle anlaşılır olması gerekir.
6. Sorular verilecek yanıtla sınırlandırılmalıdır.
7. Uzun ve az sayıda soru sormak yerine, kısa ve çok sayıda soru sormak gerekir.
8. Ezbere dayalı sorular sorulmamalıdır.
9. Sorular ders kitabından olduğu gibi alınmamalıdır.
10. Sorular birbirinden bağımsız olarak yanıtlanmalıdır.

1.3.2. Kısa Cevaplı Testler

Ezberlenmesi, hatırlanması gerekli görülen bilgilerin yoklanması amacıyla hazırlanan soru tiplerinden oluşan testlerdir (Kemertaş,, 2003: 262). Bu testlerde soruların cevabı bir kelime, bir rakam, bir tarih ya da en çok bir cümleden oluşur. Cevabın öğrenci tarafından hatırlanıp yazılması yönüyle yazılı yoklama tipi sınavlara benzer. Öte yandan kısa cevap maddeleri öğrencinin aklına her geleni yazmasına izin vermeyecek derecede çok iyi yapılmıştır (Tekin, 2015: 125).

Kısa cevaplı bir test maddesi, direkt soru cümlesi şeklinde veya eksik bir cümlenin yapısında (doldurmalı test) sorulabilir. Kısa cevaplı testler yazılı yoklamaya göre daha alt düzeyde zihinsel etkinlikleri ölçmede kullanılır. Genellikle bilgi ve kavrama düzeyindeki davranışların ölçülmesinde uygundur (Tan, 2005: 336).

Gültekin'in (2014), Nitko (2004) ve Reynolds, Livingston ve Wilson'dan (2006) aktardığına göre kısa cevaplı testler, özellikle yanıtı bir tek sözcük, sayı ifade ya da sembol olarak istendiğinde daha çok hatırlama düzeyine hitap ettiği yönünde eleştirilse de günlük yaşam durumuyla ilişkilendirildiğinde ve görsel materyale dayalı çıkarımda bulunmayı gerektirdiğinde daha üst düzey becerilerin ölçülmesi için de uygundur. Kısa cevaplı testlerle aşağıdaki beceriler ölçülebilir:

- Terminoloji bilgisi
- Belirli durumların bilgisi
- Kuralların bilgisi
- Kategorilerin ve sınıflamalara ait bilgiler
- Ölçütlerin bilgisi
- Kavrama
- Yorumlama
- Sayısal problemlerin çözümü

1.3.2.1. Kısa Cevaplı Testlerin Güçlü Yanları

Geçit (2012: 145) ve Tekin (2015: 126-127) kısa cevaplı testlerin belirgin bazı üstün özellikleriyle ilgili şu bilgileri aktarmaktadır:

- Kısa cevaplı test maddelerine verilecek cevaplar çok kısadır ve çok az zaman kullanarak cevaplama yapılır.
- Öğrencinin cevabı hatırlayarak yazmak zorunda olması, salt tahmin yoluyla doğru cevabı bulmasından kaynaklanan şans başarısının kısa cevaplı testlerin puanına karışma olasılığını ortadan kaldırmaktadır.
- Kısa cevaplı test maddelerinin hazırlanması oldukça kolaydır.
- Kısa cevaplı testlerin puanlanması oldukça kolay, çabuk ve nesnel şekilde yapılabilir.
- Kısa cevaplı testler hemen hemen her eğitim seviyesindeki öğrencilere uygulanabilir.
- Bilgi düzeyindeki öğrenmeleri ölçmede oldukça etkilidir.
- Özellikle yazılı yoklamalara göre daha fazla soru sormaya olanak sağladığından sınavların kapsam geçerliliğinin yüksek olmasına imkân verir.

1.3.2.2. Kısa Cevaplı Testlerin Zayıf Yanları

Kısa cevaplı testlerde yazılı yoklamalardaki kadar olmasa da birçok yanıt farklı derecede doğru olmaktadır. Tümüyle yanlış ya da tamamen doğru yanıtların puanlanmasında sorun bulunmamaktadır, ama kısmen doğru cevapların puanlanması sübjektifliğe neden olabilmektedir (Tan, 2005: 337).

Kısa cevaplı testler genelde bilgi, kavrama gibi daha alt düzeydeki zihinsel etkinliklerin ölçülmesinde uygundur. Bu testlerin üst düzey bilişsel becerileri ölçebildiği söylene de böyle bir maddenin yazılması oldukça uzmanlık gerektirmektedir (Çetin, 2008: 93; Tan, 2005: 336).

1.3.2.3. Kısa Cevaplı Testlerin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Tan'a (2005), Tekin'e (2015: 127-130) ve Öz'e (2006: 351) göre kısa cevaplı testlerin hazırlanmasında aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir:

1. Her kısa cevap maddesinin yalnızca tek bir doğru cevabı olmalıdır. Soru ifadesinin açık seçik olmasına dikkat ederek tartışmalı, yoruma açık durumların soru yapılmasından kaçınılmalıdır.

2. Bir maddenin ifadesinde o maddenin cevabını buldurabilecek ipuçlarının olmamasına dikkat edilmelidir.

3. Testte biri diğerinin yanıtı olan maddeler bulunmamalıdır.

4. Soru cümlesi, yanıtlayıcının tanıdığı bir kaynaktan aynen alınmamalıdır.

5. Maddelerde cevabın yazılması için verilen boşluklar eşit uzunlukta olmalıdır. Buna dikkat edilmezse boşlukların uzunlukları doğru yanıtın bulunmasında ipucu olabilir.

6. Bir maddenin yanıtında birden fazla detay varsa puanlarken bu detayların hepsine ayrı bir puan verilmelidir.

7. Bir cümlede çok sayıda boşluk bırakılmamalı ve cümlelerden sadece anahtar niteliğinde olan anlamlı ve önemli sözcükler çıkarılmalıdır.

8. Cümledeki boşluk cümle başında olmamalıdır.

9. Cevap yeri olarak bırakılan boşluklar, puanlamayı kolaylaştıracak biçimde düzenlenmelidir.

10. Teste yer alan her madde önemli bir bilgiyi yoklamalıdır. Dipnot veya derslerde üzerinde fazla durulmayan önemsiz ayrıntıları yoklama yoluna gidilmemelidir.

1.3.3. Çoktan Seçmeli Testler

Cevaplayıcıların soruya verecekleri yanıtı bir dizi seçenek arasında seçip işaretleme yaptığı ölçme araçlarına çoktan seçmeli testler denilmektedir. Bu testlerde sorunun cevabı genellikle üç ya da dört başka yanıtla birlikte verilir. Öğrenciden doğru cevabı verilenler arasından seçip işaretlemesi istenir (Çetin, 2008: 96; Öz, 2006: 352).

Çoktan seçmeli testlerde soru maddesi üç kısımdan oluşur: a) Soru kökü, b) doğru yanıt, c) çeldiriciler. Soru köküne genellikle dört ya da beş olası yanıt verilir. Bunlardan biri doğru, diğerleri yanlıştır. Cevaplayıcı önce soru kökünü okuyup ne istendiğini anlayacak, sonra da çeldiriciler arasından doğru yanıtı bulup işaretleyecektir (Binbaşıoğlu, 1983: 45-46).

Çoktan seçmeli testlerde çeldiricilerin sayısı genellikle testin uygulanacağı sınıf düzeyine göre farklılık göstermektedir. Örneğin ilköğretim ikinci kademedeki çoktan seçmeli maddeler dört seçenekten oluşurken, lisede beş seçeneğe çıkmaktadır. Daha küçük yaş düzeylerinde ise seçenek sayısı üçe de düşebilir. Öğretmenlerden sınıf içi ölçme uygulamalarında çoktan seçmeli maddelere ilkokul üçüncü sınıftan önce yönelmemeleri beklenir (Gültekin, 2014: 181).

Günümüzde eğitimde yapılan ölçmelerde en yaygın olarak kullanılan soru türü çoktan seçmeli soru türüdür. Bu türdeki sorularla en basit bilgi düzeyindeki tanımlamadan en karmaşık uygulamaya kadar her türlü yeteneği ölçme imkânı vardır, Geniş ölçekli değerlendirme programları ile seçme ve yerleştirme sınavlarında en çok tercih edilen madde türü olan çoktan seçmeli test maddeleri yapılandırması en güç olan madde türüdür. Hem kolay hem de karmaşık öğrenme hedeflerinin ölçülmesinde ve her türlü bilişsel konu alanında kullanılması uygundur (Çetin, 2008: 96; Küçükahmet, 2008: 233).

Çoktan seçmeli maddenin nitelikli olması maddenin kavrama ve üstü bilişsel becerileri yoklamasıyla ve anahtar yanıt dışındaki seçeneklerin bilmeyeni ve az bileni yeterince çekmesiyle mümkündür. Ayrıca seçeneklerdeki yanlış

yanıtların bilmeyen öğrenciyi çekmesi, bilen öğrenciyi yanıltacak hileli ifadeler içermemesi gerekmektedir (Gültekin, 2014: 181).

Türkiye’de temel eğitimden yüksek öğretime kadar çok geniş bir alanda çoktan seçmeli testler kullanılmaktadır. Güvenirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması, uygulanmasının ve puanlamasının kolaylığı merkezi sınavlarda çoktan seçmeli testlerin sürekli kullanılmasını sağlamaktadır.

1.3.3.1. Çoktan Seçmeli Testlerin Güçlü Yanları

Çetin (2008: 101) çoktan seçmeli testlerin üstün yönlerini aşağıdaki şekilde sıralamıştır:

1. Çoktan seçmeli testlerin cevaplanması kısa sürede olacağı için çok sayıda soru sorulabilir. Bu durum kapsam geçerliğini ve güvenirliliği yükseltir.
2. Çoktan seçmeli testler tamamen objektif şekilde puanlanabilir. Bu da puanlama güvenirliliğinin yükselmesini sağlar.
3. Çoktan seçmeli testler kısa sürede ve kolay şekilde puanlanabilir.
4. Makine ile puanlanabildiğinden ekonomik bir yöntemdir. Özellikle, ulusal düzeyde yapılan sınavlarda bu ekonomiklik büyük bir kullanışlık sağlamaktadır.
5. İlkokul üçüncü sınıftan itibaren her eğitim kademesinde ve her derste kullanabilecek bir yapıya sahiptir.
6. Madde ve test istatistikleri ön uygulama ile kestirildikten sonra tekrar tekrar kullanılabilir. Her kullanımda istenilen nitelikte test oluşturma imkânı sağlar.

1.3.3.2. Çoktan Seçmeli Testlerin Zayıf Yanları

Çoktan seçmeli testlerin zayıf tarafları aşağıda sıralanmıştır:

1. Hazırlanması çok zaman alır.
2. Yazımı uzmanlık ve deneyim gerektirir.
3. Çoktan seçmeli testlerde sorulan bir sorunun doğru cevabını konuyu hiç bilmeyen öğrencilerin sadece şansla bulma ihtimali vardır.

4. Çoktan seçmeli test soruları, kendi içlerinde barındırdığı hazır bilgiyi yokladığından, öğrencinin soru üzerinde düşünerek ona yeni bir yorum getirmesine engel teşkil etmektedir.

5. Yazılı anlatım ve kompozisyon gibi öğrencilerin kendilerinin yeni bir ürün ortaya koyabildiği beceri alanlarının ölçülmesinde uygun değildir.

6. Çoktan seçmeli testlerde maddenin cevaplanabilmesi okuma ve anlamaya dayandığı için okuma hızı ve anlama gücü alınacak puanı etkiler. Bu özelliklerin ölçülmesinin istenmediği testlerde bu durum sakınca yaratabilir. Böyle bir durumda her öğrenciye tüm soruları yanıtlayabileceği kadar zaman vermek bu sakıncayı ortadan kaldırabilir (Çetin, 2008: 101-102; Tan, 2005: 350-351 ve Üstüner ve Şengül, 2004).

1.3.3.3. Çoktan Seçmeli Testlerin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Tekin (2015: 157-178) ve Küçükahmet'e (2008: 234-235) göre çoktan seçmeli bir testin hazırlanmasında dikkat edilecek noktalar aşağıda sıralanmıştır:

1. Her madde öğrenme ürünü olan ve dersin hedefleriyle doğrudan ilgili olan bir davranışı ölçmelidir. Önemsiz ayrıntıları ve ders hedefleriyle bağlantılı olmayan davranışları ölçmekten kaçınılmalıdır.

2. Madde kökünde henüz seçenekleri okumadan fark edilen tek ve temel bir fikir bulunmalıdır.

3. Madde kökü sade, açık ve basit bir dille ifade edilmelidir. Eğer test, okuduğunu anlama yeteneğini ölçme amacı taşımıyorsa maddeler, ortalama bir öğrencinin anlayabileceği bir dille yazılmalıdır.

4. Madde kökü ilgisiz, işgörüsü olmayan gereksiz kelimelerle şişirilmemelidir.

5. Testteki her bir madde, başka maddelerin yanıtlanmasında ipucu olmayacak bağımsız bir problemi içermelidir.

6. Gerekli ve yeterli bilgisi olmayan yanıtlayıcıların doğru cevabı bulmasını sağlayacak ipuçları vermekten kaçınılmalıdır.

7. Seçenekleri her biri, ifade, konu ve gramer yönünden madde köküyle tutarlı olmalıdır.

8. Seçeneklerin tümü ifade, gramer ve konu bakımından homojen bir grup oluşturmamalıdır.

9. Seçeneklerde “daima, asla, her, bütün, hiçbir, genellikle, bazen, bazı” gibi özgül belirleyiciler kullanılmamalıdır. Bu tür belirleyici kelimeler yanıtlayıcı için ipucu sağlar.

10. Bir ders kitabından ya da yardımcı bir kaynaktan alınan bir ifadeyi doğru cevap yapma yoluna gidilmemelidir. Bu da yanıtlayıcının doğru yanıt bulmasına ipucu olur.

11. Çeldiriciler uygun olmalı ve bilgisiz yanıtlayıcılara çekici gelerek onları yanıltmalıdır.

12. Bir maddede birbirinin zıttı iki ifade seçenek olarak kullanılmamalıdır.

13. Seçenekler birbirine yakın uzunlukta olmalıdır. Özellikle doğru cevabın çeldiricilerden daha uzun ya da daha kısa olmaması gerekir.

14. Bir testteki maddelerin doğru cevapları belli bir örüntü oluşturmamalı ve doğru cevapların dağılımı her seçeneğe eşit şekilde düşmelidir.

15. Bir maddede seçeneklerin birbirini içermemesine dikkat edilmez.

16. Gereksiz sözcük ya da sözcüklerle seçeneklerin uzatılmasından kaçınılmalıdır.

17. Seçenek sayısı 4 ya da 5 olmalıdır. Seçenek sayısının dörtten az olması sadece tahmin yoluyla doğru cevabın bulunma olasılığını artırır.

18. Testin her sorusunda seçenek sayısı aynı olmalıdır.

19. Seçenekler okuma ve algılama kolaylığı açısından belli bir esasa göre sıralanabilir. Sözcüklerden oluşan seçenekler alfabetik sıraya; tarih, rakam ya da sayılardan oluşan seçenekler büyüklük-küçüklük sırasına göre yazılmalıdır.

20. Seçenekler hem okuma ve algılamayı kolaylaştıracak hem de kâğıttan tasarruf sağlayacak bir düzenlemeyle sunulmalıdır.

21. Seçenekler büyük harflerle (A, B, C, D, E) belirtilmelidir.

22. Seçenekler arasında yalnızca tek bir doğru ya da en doğru cevap bulunmalıdır.

23. Madde kökü olumsuz olmamalıdır. Eğer olumsuz kök yazma zorunluluğu varsa ifadenin altı çizilmeli ya da koyu yazılmalıdır.

24. Madde yazılırken normal yazım ve noktalama kurallarına uyulmalıdır.

25. Bir maddenin yarısı bir sayfada, diğer yarısı başka bir sayfada olmamalıdır.

26. “Yukarıdakilerin hepsi” veya “yukarıdakilerin hiçbirisi” seçeneği çok fazla kullanılmamalıdır.

27. Testin üzerine testin süresi, düzeltme formülü kullanılıp kullanılmayacağı, her doğru cevabın puanını içeren bir açıklama mutlaka konulmalıdır.

28. Sorular zorluk derecesine göre hazırlanmalı; çoğunluğu orta zorlukta, bazıları zor, bazıları da oldukça kolay seçilmelidir.

1.3.4. Boşluk Doldurmalı (Tamamlamalı) Testler

Boşluk doldurmalı sorular özleri itibarıyla doğru-yanlış türündeki sorulara benzemektedir. Bu sorularda olduğu gibi düz ifadeli bir cümle hazırlanır. Sonra bu düz cümlenin içinden bir sözcük çıkarılır. Bu sözcük bir tanım, bir ifade, bir kişi olabilir. Öğrenciden bu boşluğu tamamlaması istenir (Küçükahmet, 2008: 237).

Tamamlama tipi test, ilk ortaya çıkan test türlerindendir. Bu tip test daha çok dersle ilgili kavramların iyice anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmek gerektiği zaman kullanılır. Bu testte cümle içinde boş bırakılan yer kilit noktası niteliğinde çok belirgin bir kelime ya da rakam olacak şekilde hazırlanmalıdır (Binbaşioğlu, 1983: 42).

Boşluk doldurmalı testlerde bazen soru cümlelerindeki boşluklara gelmesi olası kelime ya da kelime grubu listesi verilebilir. Bu şekilde hazırlanan sorular için verilen muhtemel cevapların sayısı cümlelerdeki boşluk sayısından daha fazla olmalıdır. Böylelikle şans başarısı azaltılabilir.

1.3.4.1. Boşluk Doldurmalı (Tamamlamalı) Testlerin Güçlü Yanları

Öğrencilerin kilit kavramları, tanımları, ifadeleri bilip bilmediklerini ölçme imkânı sağlar (Küçükahmet, 2008: 238). Hemen her eğitim düzeyindeki öğrencilere uygulanabilecek özelliktedir (Tekin, 2015: 127). Bu tip sorular ekonomiktir. Hazırlanması basittir. İyi düzenlenirse tahmine yer vermez (Kemertaş, 2003: 262).

1.3.4.2. Boşluk Doldurmalı (Tamamlamalı) Testlerin Zayıf Yanları

Boşluk doldurmalı bir test iyi yapılandırılmazsa istenilenin dışında kalan cevaplar da doğru olabilir. Cevap anahtarında yer alan yanıtın dışında başka doğruların da bulunabilme ihtimali puanlamada problemlere neden olabilmektedir (Çetin, 2008: 93).

Boşluk doldurmalı testler yazılı yoklamaya göre daha alt düzeyde zihinsel etkinlikleri ölçmede kullanılır. Genelde bilgi ve kavrama düzeyindeki davranışları ölçmek için uygundur (Tan, 2005: 336).

Tekin (2015) ve Tan (2005) boşluk doldurmalı testi, kısa cevaplı testlerin bir tür uygulama biçimi olarak değerlendirmişlerdir. Kısa cevaplı testin hazırlanmasında dikkat edilecek hususlar başlığı altında boşluk doldurmalı test için de geçerli hususlara değinildiği için çalışmanın bu bölümünde bu konuyla ilgili ayrı bir başlık altında tekrar bir açıklama yoluna gidilmemiştir.

1.3.5. Eşleştirme Testleri

Çoktan seçmeli testlerin bir çeşidi olan eşleştirmeli testlerde birden çok madde kökü, bazı seçeneklerle eşleştirilir. Başka bir ifadeyle, eşleştirmeli testlerde, iki sütunda verilen kelimelerin, numaraların, sembollerin, ve/veya cümlelerin eşleştirilmesi söz konusudur (Tan, 2005: 357).

Eşleştirmeli maddeler, “Kim?”, “Ne?”, “Nerede?”, “Ne zaman?” sorularına cevap oluşturan olgusal bilgilerin ölçülmesinde daha kullanışlıdır. Soruların hazırlanmasında dikkat edilirse seçmeli testlerin hepsi için geçerli olan tahmin etkeni oldukça etkisizleştirilebilir ve soruların cevapları kolayca puanlanabilir. Şüphesiz iyi eşleştirme maddeleri yazabilmek için maddelerin yazımında dikkat edilmesi gereken noktaların bilinmesi önemlidir (Tekin, 2015: 132).

1.3.5.1. Eşleştirilmeli Testlerin Güçlü Yanları

Çetin (2008: 133-134) eşleştirmeli testlerin olumlu özellikleriyle ilgili aşağıda verilen maddeleri sıralamıştır:

- Eşleştirme maddeleri okumaya ve eşlemeye dayandığı için kısa zamanda daha çok maddenin cevaplanması mümkündür.

- Kısa sürede daha çok maddenin cevaplanabilmesi kapsam geçerliliğini ve güvenilirliği yükseltici bir etkiye sahiptir.
- Yanıtlayıcılar yazarak cevap vermedikleri için yazı güzelliği, yazma hızı, yazılı anlatım becerisi gibi ölçülmek istenmeyen beceriler karışmaz.
- Eşleştirme maddelerinde de diğer bazı objektif test türleri gibi şans başarısı vardır. Fakat öncüller ve yanıtların sayısına göre bu ihtimal çoktan seçmeli testlerden daha düşük olabilir.
- Eşleştirme maddelerinden oluşan testin puanlanması tamamen objektif yapılabilir.
- Uygulanması oldukça kolaydır.

1.3.5.2. Eşleştirilmeli Testlerin Zayıf Yanları

Binbaşığlu (1985: 50) ve Tan (2005: 358) eşleştirmeli testlerin sınırlı yönleriyle ilgili aşağıdaki noktaları belirtmişleridir:

- Eşleştirmeli testler çoğunlukla bilgi düzeyindeki davranışların veya çok alt düzeyde zihinsel davranışların ölçülmesinde kullanılır.
- Eşleştirmeli bir soru setinin homojen yapıda olması zorunluluğu bazen ölçülmesi planlanmayan önemsiz ayrıntıların da teste dahil edilmesi problemini yaratabilir.
- Sorulan bir sorunun doğru cevabı diğer sorular için uygun bir çeldirici olmazsa sorulara yanıt olabilecek seçenek sayısı azalır bu durum şansa doğru cevabın bulunma ihtimalini artırır.
- Eşleştirilmeli tip sorular tek başına bir test olarak kullanılmaya değil, karma bir testin içinde bir alt bölüm olarak kullanılmaya daha uygundur.
- Ezberciliğe özendirir.
- Az sorudan oluşan bir eşleştirmeli testte cevap kolay bulunur.

1.3.5.3. Eşleştirmeli Testlerinin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Eşleştirilmeli bir testin hazırlanmasında aşağıdaki noktalara dikkat edilmelidir (Kemertaş, 2003: 265; Küçükahmet, 2008: 237; Tekin, 2015: 132-135 ve Tan, 2005: 359):

- Bir eşleştirme maddesi grubunda yer alan öncüller listesi ile cevaplar listesinin her biri benzer öğelerden oluşmalıdır. Bu iki liste arasında doğrudan ve tek boyutlu bir ilişkinin olması gerekir.

- Bir eşleştirmeli testteki maddeler grubunda yer alan madde sayısı en az 6 en çok 15 olmalıdır. Madde sayısı altıdan az olursa cevaplayıcının tahminle cevabı bulma olasılığı artar. On beşten fazla madde kullanıldığında ise cevaplayıcının ifadeleri okuyup doğru olanları eşleştirmek için seçmesi çok zaman alır.

- Eşleştirmeli testte öncüllerle cevaplar eşit sayıda olmamalıdır. Eğer öncüller ile cevaplar eşit sayıda olursa cevaplayıcı ilk bakışta bildiklerini eşleştirdikten sonra kalan öncüllerle cevapları tahmin edecektir.

- Cevapların seçileceği sütunda bir kelime listesi varsa alfabetik sıraya göre; rakam, sayı ya da tarihler varsa büyüklük sırasına göre (küçükten büyüğe veya büyükten küçüğe) düzenlenmelidir.

- Yönergede eşleştirmenin neye göre yapılacağı, cevapların nasıl işaretleneceği açık ve anlaşılır bir dille ifade edilmelidir.

- Soru ve cevap grupları aynı sayfada yan yana bulunmalıdır.

- Cevaplayıcıların eşleştirme işlemini madde köklerinden ok çıkararak yapmasına izin verilmemelidir. Bu durum puanlama işlemini oldukça zorlaştırır. İfadelerin yanına boş parantez, cevapların yanına da harf konulmalıdır.

1.3.6. Doğru-Yanlış Testleri

Doğru-yanlış testleri bir kısmı doğru, bir kısmı yanlış yargılardan (önergelerden) oluşan ve yanıtlayıcılardan bu önermeleri doğru ve yanlış olarak sınıflandırması beklenen madde tiplerinden oluşur (Çetin, 2008: 121). Doğru-yanlış türü maddeler; bir yönerge, bir yargı ya da görsellerle ifade edilmiş bir duruma dayalı yapılan çıkarımlarla öğrencinin doğru-yanlış biçiminde işaretleme yapacağı boşluk ya da kutucuktan oluşmalıdır (Gültekin, 2014: 162).

Tekin (2015: 137) doğru-yanlış testi alan bir cevaplayıcının yapması gerekenleri aşağıdaki şekilde özetlemiştir:

1. Testte kapsanan her bir maddeyi okuyup onun doğruluğu ya da yanlışlığı konusunda karar vermek.

2. Yönergede istenilen şekilde kararını belirtmek ya da cevabını işaretlemek.

Doğru-yanlış tipi test maddesi yazmak çok kolay görülmesine rağmen, güvenilirliği ve geçerliliği yüksek bir doğru-yanlış test maddesi yazmak oldukça güçtür. Doğru-yanlış tipi test maddelerinin doğruluğu ya da yanlışlığı tartışma konusu olmayacak şekilde kesin olmalıdır. İstisnaların çok olduğu bir bilim dalında soru hazırlarken bu ilkeyi sağlamak için çok titiz olunmalıdır (Tan, 2005: 338).

Doğru-yanlış türü sorular tahmine, dolayısıyla da şans faktörüne çok yer verir. Eğitimde ölçme aracı olarak bu sorulardan oluşan bir test kullanıldığında “düzeltme formülü” kullanılması tahmin etme ihtimalini de ortadan kaldırmak için iyi bir yoldur. Düzeltme formülü cevaplayıcının yanlış yaptığı her soru için doğru cevabın gideceğini bildirdiği için soruların tesadüfi olarak cevaplanmasını önler. Cevaplayıcının emin olmadan doğru ya da yanlış olarak cevapladığı soruları %50 bilme ihtimalini ortadan kaldırır (Küçükahmet, 2008: 232).

1.3.6.1. Doğru-Yanlış Testinin Güçlü Yanları

Tekin’e (2004: 139) göre doğru-yanlış testlerinin avantajlı yönleri şunlardır:

1. Doğru-yanlış testindeki maddeleri cevaplandırma işlemi hem kolaydır hem de çok az zaman alır.

2. Cevaplama işleminin çok az zaman alması cevaplayıcının kendisine verilen sürenin neredeyse tümünü maddelerin okunmasına ve onların doğru ya da yanlış olduğuna karar vermesine harcamasını sağlar. Bu durum kısa bir sınav süresi içinde çok sayıda sorunun cevaplandırılabilmesine imkân sağlar.

3. Bir testteki madde sayısının artması testin güvenilirliğini ve geçerliğini artırdığı için doğru-yanlış testlerinde kısa sürede çok sayıda soru sorulabilmesi bu yönüyle avantaj sağlamaktadır.

4. Doğru-yanlış testlerinin puanlanması kolay, çabuk ve nesneldir. Elinde testin doğru cevap anahtarı olduktan sonra testin geliştirildiği konu alanına tümüyle uzak olan bir kişi bile puanlama işini yapabilir.

5. Oldukça üst düzeydeki önemli davranışları ölçebilecek nitelikte doğru-yanlış maddesi yazmak çok zor olsa da genel olarak doğru yanlış maddelerinin hazırlanması kolaydır ve çok zaman gerektirmez.

1.3.6.2. Doğru-Yanlış Testinin Zayıf Yanları

Doğru-yanlış testlerinin üstün yönlerinin yanında bazı zayıf yönleri de vardır. Bunlar şöyle sıralanabilir (Geçit, 2012: 147; Tekin, 2015: 138):

1. Şans başarısı çok yüksektir. Şansa bağlı doğru yanıtın bulunma olasılığı %50'dir.

2. Uzman kişiler hazırlamadığı takdirde üst düzey öğrenmelerin ölçülmesinde etkisizdir.

3. Önerme haline getirilemeyecek kazanımları ölçmeye uygun değildir.

4. Doğru yanlış testi öğrencilerin yanlış öğrendikleri yerleri ortaya çıkarma maksadıyla kullanmaya uygun değildir. Öğretmenler diğer test maddelerinde öğrencilerin verdiği yanlış yanıtlar, ortak hatalar ve kavram yanlışları hakkında tanılayıcı bilgilerden sıklıkla yararlanmaktadır; fakat doğru-yanlış maddeleri bu bakımdan daha az tanılayıcı bilgi sağlamaktadır.

5. Doğru-yanlış testlerinde bazı maddelerin yanlış olması, ölçme açısından zorunlu; ancak eğitim açısından olumsuzdur. Eğitimde yanlış cümleleri vermek ve onları vurgulamak öğrenme açısından uygun bir yol değildir. Önemli olan, doğru olanın vurgulanarak onun öğrenilmesini sağlamaktır.

1.3.6.3. Doğru-Yanlış Testlerinin Hazırlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

Küçükahmet (2008: 233), Tan (2005: 342) ve Tekin (2015: 139-143), doğru-yanlış testlerinin hazırlanmasında dikkat edilecek noktaları aşağıdaki şekilde ifade etmişlerdir:

- Her madde tek ve belirli bir fikri belirtmelidir. Özellikle aynı madde içerisinde biri doğru, diğeri yanlış iki fikir bulunmasından kaçınılmalıdır.
- Bir doğru-yanlış maddesinin, kesinlikle doğru ya da kesinlikle yanlış olması gerekir.

- Bir maddenin yanlışlığı, önemsiz bir ayrıntıda ya da aldatıcı bir noktada yer almamalıdır.
- Mümkün olduğu kadar olumsuz ifade kullanılmamalıdır. Özellikle iki kez olumsuz yapılmış ifade kullanmaktan kesinlikle kaçınmak gerekir.
- Bir madde kısa, açık ve yalın olarak ifade edilmelidir.
- Doğru ve yanlış maddelerin ifadeleri hemen hemen aynı uzunluklarda olmalıdır.
- Doğru-yanlış maddesi olarak kullanılacak cümleler ders kitaplarından olduğu gibi alınmamalıdır.
- Doğru-yanlış testinde yer alacak cümlelerin yarısı doğru yarısı yanlış olarak hazırlanmalıdır.
- Doğru ve yanlış cümlelerin bir sistematiğe dizilmemesi gerekir. İki doğru, üç yanlış; üç doğru, iki yanlış... örneğinde olduğu gibi.
- Sorular dil bilimsel açıdan doğru olmalıdır. Dolaylı ifadelerden uzak durulmalıdır.
- Sorular birbirinin cevabını verecek nitelikte olmamalıdır.
- Ölçme aracı sadece doğru-yanlış türü sorulardan oluşacaksa cümle sayısı en az 50 olmalıdır.
- Şans başarısını gidermek için yanlış ifadelerde yanlış kısımların altını çizdirmek, yanlış ifadenin doğrusunu yazdırmak ve düzeltme formülü kullanmak gibi yollardan yararlanılabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde sırasıyla Türkçe ders kitaplarıyla ilgili yapılmış çalışmalardan örnekler sunulmuş, ardından ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme boyutunda incelendiği çalışmalarla ilgili ayrıntılı bilgilere yer verilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde Türkçe ders kitaplarıyla ilgili farklı başlıklarda çok sayıda araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Bunlardan bir kısmı kitaplardaki metinlerle ilgili genel çalışmalar olup bazı örnek çalışmalar şöyledir: Çat (2018) “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Kurmaca Metinler Üzerine İnceleme”, Payza (2015) “Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin İncelenmesi”, Kahraman (2013) “İlköğretim (1–5. Sınıflar) Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Bilgi Türleri Yönünden İncelenmesi”, Elli (2011) “İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Anlaşılabilirlik Düzeyi”, Solar (2010) “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Çocuğa Göreliliğinin Değerlendirilmesi”.

Bunlara ek olarak Türkçe ders kitaplarının daha özel alanlarla ilgili çalışmalara konu olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar ilgili oldukları alanlara göre aşağıdaki biçimde gruplandırılabilir:

1. *Dil ve Dil Bilgisi Çerçevesinde Yapılmış Çalışmalar:* Kanat (2016) “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Metinlerin Dil Bilgisi Konularıyla İlişkisi Üzerine İnceleme”, Kırtıl (2012) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Dilbilgisi Öğretim Yöntemlerinin ve Dilbilgisi Alistirmalarının 2005 Programı Açısından İncelenmesi”, Er (2007) “İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programıyla Kılavuzunun ve Öğrenci Çalışma Kitabının (Türkçe 5) Dilbilimsel Açından Değerlendirilmesi”, Esengül (2006) “İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil ve Anlatım Yanlılıkları”, Daloğlu (2005) “İlköğretim Okullarında Okutulan Türkçe Ders Kitaplarındaki Dil Bilgisi Konuları Üzerine Bir Araştırma”.

2. *Söz Varlığı Çerçevesinde Yapılmış Çalışmalar:* Büyükhellaç (2014) “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığının İncelenmesi”, Uyar (2012)

“8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Bilgilendirici Metinlerin Öğrencilerin Söz Varlığına Katkısı”, Apaydın (2010) “6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından İncelenmesi”, Doğru (2008) “6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Deyimler”, Kutlu (2006) “MEB İlköğretim 6, 7. ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Söz Varlığı Açısından Değerlendirilmesi”.

3. *Kitaplardaki Metinlerin Değer Eğitimi Açısından İncelendiği Çalışmalar:* Kahya (2018) “Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Etkinliklerin Değerler Eğitimi Bakımından İncelenmesi”, Şahin (2015) “İlkokul 4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinin Kültürel Değerler Açısından İncelenmesi”, Özel (2015) “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerdeki Değerler ile İlgili Algılarının İncelenmesi”, Çapoğlu (2014) “Ortaokul 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Şiirlerde Yer Alan Değerler”, Alan (2012) “Türkçe Ders Kitaplarındaki Okuma ve Serbest Okuma Metinlerinin Dini ve Ahlaki Değerler Açısından İncelenmesi”.

4. *Kitapların Biçimsel Açısından İncelendiği Çalışmalar:* Cımbız (2017) “Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Resimlerin Metinlerle Uyum Düzeyinin İncelenmesi”, Yıldız (2015) “İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Resim-Metin İlişkisi Açısından Değerlendirilmesi”, Erdost (2012) “İlköğretim Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Resim (İllüstrasyon) ve İçerik Uyumuna İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri”, Tüzel (2009) İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Ders Kitaplarında Yer Alan Görsellerin Düzenlenmesi Bağlamında Değerlendirilmesi, Demir (2008) “İlköğretim 1. 2. ve 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Görsel Tasarım İlkelerine Uygunluğu Açısından İncelemesi”.

5. *Kitaplarda Yer Alan Etkinliklerle İlgili Çalışmalar:* Ulum (2017) “MEB İlkokul 2, 3 ve 4. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre İncelenmesi”, Solak (2013) “İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Dersi Çalışma Kitaplarında ve Öğretmen Kılavuz Kitaplarında Yer Alan Yazma Etkinliklerinin İncelenmesi”, Özçakmak (2011) “İlköğretim 6-8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Yazma Becerisi İle İlgili Etkinliklerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”, Odabaşı (2007) “Öğretmenlerin Görüşlerine Göre 4. Sınıf Türkçe Öğrenci Çalışma Kitabı Etkinliklerinin Kazanımları Gerçekleştirme Düzeyi”.

6. *Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Çerçevesinde İncelendiği Çalışmalar*: Literatür taraması sonucu konuyla ilgili yapılan araştırmalar daha ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

Akyol (2001), “İlköğretim Okulları 5. Sınıf Türkçe Kitaplarındaki Okuma Metinleriyle İlgili Soruların Analizi” adlı çalışmasında Talim Terbiye Kurulu tarafından 1999-2000 eğitim-öğretim yılında 5. sınıflarda okutulması önerilen Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinleriyle ilgili soruları incelemiştir. Soruları; soruluş amaçlarına, hazırlanış şekillerine ve cevap kaynaklarına göre analiz etmiştir. Araştırmada soruların büyük çoğunluğunun öğrencileri ezbere yönlendiren türden olduğu; değerlendirme, sonucu tahmin etme gibi düşünme ve yargılamayı gerektiren sorulara ya hiç yer verilmediği ya da oldukça az yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Üstüner ve Şengül (2004) “Çoktan Seçmeli Test Tekniğinin Türkçe Öğretimine Olumsuz Etkileri” isimli araştırmalarında Türkçe öğretiminde kullanılan çoktan seçmeli testlerin öğrencilerin belli bir konu üzerinde düşünme, düşündüklerini yazılı ve sözlü olarak ifade etme, yaratıcılıklarını ortaya koyma, eleştirel düşünme, yorumlama, çözümleme ve konu üzerinde değerlendirmelerde bulunmalarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Türkçe öğretimini gerçekleştirecek kişilerin ölçme ve değerlendirme uygulamalarında istedikleri verimi elde edebilmelerinin yazılı ve sözlü sınav türlerini tercih etmelerine bağlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Şengül (2005) “İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlere Dayalı Olarak Hazırlanan Sorular Üzerine Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tezinde Türkçe ders kitaplarındaki metinlere dayalı olarak oluşturulan metne hazırlık ve metin sonu sorularının öğrencilerin okuduğunu anlama, Türkçeyi etkin bir şekilde kullanma yeterliliklerinin göstergesi olan bilişsel becerileri hangi düzeyde gerçekleştirdiklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2003-2004 eğitim-öğretim yılında ilköğretim okullarının 8. sınıflarında okutulmak üzere önerilen 13 ders kitabındaki 486 metnin tamamında yer alan 971 metne hazırlık, 4508 metin sonu sorusu olmak üzere toplam 5479 soru incelenmiştir. İnceleme doğrultusunda elde edilen sonuçlara göre ilköğretim 8. sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarındaki metinlere dayalı olarak

oluşturulan metne hazırlık ve metin sonu soruların öğrencilerin içinde bulundukları yaş ve sınıf seviyesine bağlı olarak onlara çok yönlü bakış açıları kazandıracak ve geliştirecek şekilde hazırlanması gerekirken bu soruların, Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda belirlenen hedeflere ve bu hedefler doğrultusunda öğrencilere kazandırılması düşünülen davranışların gerçekleştirilmesine yeterli seviyede katkı sağlayamadığı belirtilmiştir.

Koç (2007) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Altı Soruları Üzerine Bir İnceleme” isimli araştırmada Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 2005-2006 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5. sınıflarda okutulmak üzere önerdiği Türkçe ders kitapları çalışma evreni olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini ise rastlantısal örnekleme yoluyla seçilen iki ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre kitaplardaki metin altı soruları bilişsel alan basamaklarından bilgi ve kavrama basamağında yoğunlaşmaktadır. Birinci kitapta %43,9, ikinci kitapta %21,3 oranında bilgi basamağına ait soru yer alırken birinci kitapta %24,3, ikinci kitapta %24,7 oranında kavrama basamağına ait soru yer almaktadır.

Çalışkan ve Yıldız (2008) tarafından gerçekleştirilen “1998 ve 2004 Programlarına Göre Hazırlanan İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Ünite Değerlendirme Sorularının Analizi” isimli araştırmada 1998 (eski) ve 2004 (yeni) Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına göre hazırlanan ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının nitelik ve nicelik bakımından karşılaştırılmalı analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda yeni programa göre hazırlanan ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının sayıca eski programa göre daha fazla olduğu, bu kitaplarda daha çok test türünün kullanıldığı ve Bloom taksonomisine göre daha üst düzey soruların bulunduğu belirlenmiştir.

Göçer (2008) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarının Ölçme ve Değerlendirme Açısından İncelenmesi” isimli araştırmasında ilköğretim okullarında okutulan Türkçe ders kitaplarının etkinlik içi ve tema sonu ölçme değerlendirme çalışmalarını incelemiştir. Doküman incelemesine dayalı araştırmada araştırmanın evrenini ilköğretim okullarında okutulan Türkçe ders kitapları oluştururken, örneklemini ilköğretim okullarında okutulan Koza

Yayıncılığa ait dördüncü sınıf Türkçe ders kitabı, MEB Yayınlarına ait beşinci sınıf Türkçe ders kitabı ve Özgün Matbaacılığa ait altıncı sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre kılavuz kitapta örnek ölçme ve değerlendirme takvimi bulunmadığı; etkinlik içi ve tema sonu ölçme-değerlendirme bölümlerinde açık uçlu, boşluk doldurmalı, eşleştirmeli, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, 5N 1K gibi farklı soru türlerine yer verildiği; öğretmen kılavuz kitaplarında tema sonu ölçme ve değerlendirme bölümünde yer alan sorulara ait cevap anahtarlarının bulunduğu ifade edilmiştir. Etkinlik içi ve tema sonu ölçme ve değerlendirme bölümlerinde yer alan soru ve uygulamaların öğrenme alanlarına dengeli dağıldığı; ancak dinleme becerisine yönelik soru ve çalışmaların yeterli olmadığı, tema sonu ölçme ve değerlendirme bölümlerindeki soruların bilişsel alanın bilgi basamağında yoğunlaştığı belirtilmiştir.

Özcan (2010) “İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarındaki Soruların SBS Türkçe Sorularıyla Örtüşme Düzeyi” isimli araştırmasını Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu tarafından 2007-2008 öğretim yılında ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflarında okutulması uygun görülen Türkçe ders kitapları ve SBS (Seviye Belirleme Sınavı) soruları üzerinden gerçekleştirmiştir. Tarama yöntemi kullanılan araştırmada Türkçe ders kitaplarının öğrencileri SBS’ye hazırlama yönüyle yeterli olduğu, SBS sorularının ve Türkçe ders kitaplarındaki soruların bilişsel basamaklar dikkate alınarak hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ülper ve Yalınkılıç (2010) “Son İki Türkçe Programına Göre Hazırlanan Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Sonu Sorularının Nicel ve Nitel Görünümü” isimli çalışmalarını, davranışçı yaklaşıma göre hazırlanan MEB ve özel yayınevine ait 6. sınıf Türkçe ders kitaplarıyla, yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan MEB ve özel yayınevine ait Türkçe öğretmen kılavuz kitapları üzerinden gerçekleştirmiştir. Toplam dört kitapta yer alan metin sonu sorularının karşılaştırılıp analiz edildiği çalışmada yürürlükte olan programa göre hazırlanan kitaplardaki soru sayısının önceki programa göre hazırlanan kitaplara bakılarak nicelik olarak arttığı ve yürürlükteki programa göre hazırlanan kitaplarda kısmen de olsa daha çok üst düzey bilişsel işlem gerektiren soruların bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Girgin (2012) tarafından yapılan “İlköğretim 2. Kademe Fen ve Teknoloji Ders Kitaplarındaki Ünite Sonu Değerlendirme Sorularının İncelenmesi” isimli araştırmada ilköğretim 2. kademe Fen ve Teknoloji ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının Bloom Taksonomisine göre incelenmesi ve bu sorulara yönelik öğretmen ve öğrencilerin düşüncelerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Betimsel (descriptive) yöntemin kullanıldığı araştırmada veriler ilköğretim ikinci kademedeki kullanılan üç farklı yayınevine ait beş adet Fen ve Teknoloji ders kitabının doküman analizinden, Edirne il merkezinden uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 20 öğretmen ve 30 öğrenci ile yarı-yapılandırılmış görüşmelerden elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının çok büyük oranda bilgi basamağına ait sorulardan oluştuğu; uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeyine ait sorular ise yok denecek kadar az olduğu ifade edilmiştir. Öğrencilerin en çok sevdikleri soruların bilgi düzeyine ait sorular olması; öğretmenlerin soru sayısının artırılmasını vurgulaması ve öğrencilerin soruların öğrendiklerini tekrar etmeye, pekiştirmeye ya da onları sınava hazırlamaya dönük olması gerektiğini belirtmeleri araştırmanın diğer sonuçlarındandır.

Kurnaz (2013) “Ortaokul Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Tema Değerlendirme Soruları Üzerine Bir Araştırma” isimli yüksek lisans tezinde 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe çalışma kitaplarında yer alan tema değerlendirme sorularının niteliğini incelemiştir. Araştırma her sınıf düzeyine ait ikişer farklı yayınevinin Türkçe öğrenci çalışma kitabıyla yapılmıştır. Araştırmada yapılan analizle örneklem olarak alınan bütün Türkçe çalışma kitaplarında toplam 487 soru bulunduğu ve bu soruların 79 farklı kazanımı ölçtüğü, bütün kitaplarda yer alan tema değerlendirme sorularının, soru türüne göre %50’sinin çoktan seçmeli sorular olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitaplarda yer alan soruların %52’sinin Bloom taksonomisine göre anlama basamağında olduğu ve %56’sının da Türkçe öğrenme alanına göre okuma alanıyla ilgili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kuzu (2013) tarafından yapılan “Türkçe Ders Kitaplarındaki Metin Altı Sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki Hatırlama ve Anlama Bilişsel Düzeyleri Açısından İncelenmesi” isimli çalışmada Türkçe ders kitaplarındaki

okuma ve dinleme metinleriyle ilgili sorular incelenmiştir. Bu sorular, cevabına metnin yüzeyinden ulaşılan hatırlama soruları veya cevabı bilişsel işlemlerle metnin derin yapısından çıkarılan anlama-kavrama soruları olma özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı komisyonunca hazırlanmış 6. sınıf Türkçe kitabı üzerinden yapılan çalışmada metinler bilgilendirici metin ve öyküleyici metin olmak üzere iki türle sınırlandırılmıştır. Toplam soruların % 36'sının hatırlama düzeyinde, % 39'unun anlama düzeyinde % 25'inin ise diğer düzeylere ait olduğu belirlenmiştir. Hatırlama ve anlama düzeyi sorularının dağılım oranının birbirine çok yakın olduğu sonucundan hareketle anlama düzeyi sorulara daha fazla yer verilmesi önerisinde bulunulmuştur.

Taşdemir ve Akyüz (2016) tarafından gerçekleştirilen "Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Tema Değerlendirme Sorularının Psikometrik Açından İncelenmesi" isimli araştırma doküman incelemesine dayalı yapılmıştır. Hayat bilgisi ders kitabında tema değerlendirme sorularının doğru-yanlış, boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve açık uçlu soru türlerinden oluştuğu belirlenmiş ve bu sorular içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Yapılan analizlere göre boşluk doldurma sorularında birden fazla boşluğun bırakıldığı, boşluklardan önce tek başına anlamı olmayan bağlaçlara yer verildiği; çoktan seçmeli maddelerde kazanımla ilgisiz çeldiricilerin kullanıldığı, madde köklerinde öğretim hedefleriyle uyuşmayan ve problemin anlaşılabilirliğine hizmet etmeyen uzun sözel anlatımların bulunduğu ve bu durumun güvenilirlik ve geçerliliği olumsuz etkilediği; açık uçlu sorularda ise üst düzey zihinsel becerileri yoklaması gereken soruların bilgi düzeyini geçemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Taşdemir ve Ekinci-Çelikipazu (2017) tarafından yapılan "Beşinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Tema Değerlendirme Sorularının Psikometrik Açından İncelenmesi" adlı çalışmada veri toplama aracı olarak 2015 Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzuna göre hazırlanmış MEB yayınlarına ait beşinci sınıf Türkçe ders kitabı kullanılmıştır. Doküman analizine göre 64 soru analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre soruların Türkçeye uygunluğunun yeterli bulunmadığı, konu ve kapsam bütünlüğünün olmadığı, yaş düzeyine uygun olmadığı belirtilmiştir.

Tüm (2016) tarafından yapılan “5. ve 6. Sınıf İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metin Önü ve Sonu Sorularının Bloom Taksonomisi’ne Göre Değerlendirilmesi” başlıklı araştırmada Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun 2015-2016 eğitim-öğretim yılında ilköğretim 5 ve 6. sınıflarda okutulmak üzere önerdiği kitaplardan MEB ve özel bir yayınevinde hazırlanmış iki Türkçe öğrenci çalışma kitabı ve iki öğretmen kılavuz kitabında yer alan metin önü ve sonu soruları incelenmiştir. Adana ilindeki ortaöğretimde çalışan 207 Türkçe öğretmeninden yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme protokolüyle elde edilen verilerin nitel ve nicel olarak analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen kitabındaki metin önü ve sonu sorularının taksonomiye uygun olmasına rağmen metinlerin uzun ve karmaşık yapılarının soruların anlaşılmasını güçleştirdiği, çalışma kitaplarında metin önü sorularının bulunmamasının öğrencilerin hazır bulunuşluluğuna ket vuracağı belirtilmiştir.

Aşıl原因 (2018) “İlkokul Ders Kitaplarında Yer Alan Ünite Değerlendirme Sorularının Psikometrik Özellikler Açısından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde MEB’e bağlı okullarda okutulan Türkçe, hayat bilgisi, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilimleri ders kitaplarında yer alan ünite sonu değerlendirme sorularını incelemiştir. Toplam 42 kitap üzerinden yürütülen çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Doküman analiziyle ünite sonu değerlendirme sorularının analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre açık uçlu, boşluk doldurma, çoktan seçmeli, doğru-yanlış, eşleştirme ve kısa cevaplı maddelerden oluşan soruların araştırmacının belirlediği soru yazım ölçütlerine uygun yazılanlarının olduğu gibi uygun yazılmayanlarının da olduğu görülmüştür. Soru türlerinin incelenmesi için belirlenen ölçütler arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Yapılan bu çalışmalardan hareketle alan yazında ilkokul düzeyinde Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu değerlendirme sorularını hem dil ve anlatım hem de ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygunluk açısından inceleyen bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Oysaki ders kitaplarında bilgi aktarımı kadar aktarılan bilginin öğrenciler tarafından ne kadar kazanıldığıнын tespit edilmesi de önemlidir. Bu nedenle bu konuda bir araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuş ve “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Tema Sonu Değerlendirme Sorularının Dil ve Anlatım ile Psikometrik Açılardan İncelenmesi” isimli araştırma yapılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu değerlendirme sorularının dil ve anlatım ile psikometrik açılarından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada tarama modelinden yararlanılmıştır. Karasar'a (2006: 77) göre tarama modeli, geçmişte veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde, araştırmaya konu olan olayı, bireyi ya da nesneyi kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlamak amaçlanır. Onları herhangi bir biçimde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez.

Araştırma 2018-2019 eğitim-öğretim yılında MEB'e bağlı ilkokullarda okutulan iki, üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu değerlendirme sorularını kapsamaktadır. Soruların analizinde doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgularla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013:217).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden amaçsal örnekleme kullanılmıştır. Bu örnekleme yaklaşımı, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına imkân sağlar (Büyüköztürk vd., 2015: 90).

Araştırmada ilkokul bir, iki, üç ve dördüncü sınıflara ait Türkçe ders kitaplarında yer alan tema sonu değerlendirme sorularının incelenmesi amaçlanmıştır, ancak birinci sınıfın öğrencilerin okuma ve yazma öğrendikleri ve bu becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin yoğun olduğu sınıf olması nedeniyle bu sınıfa ait Türkçe ders kitabında tema değerlendirme soruları yer almamaktadır. Bu yüzden araştırma MEB'in 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren beş yıl süre ile okutulmasını uygun bulduğu Koza yayınlarına ait ikinci sınıf Türkçe ders kitabı ve MEB yayınlarına ait üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders

kitaplarında yer alan tema sonu değerlendirme soruları üzerinden gerçekleştirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için elde edilen veriler 2018-2019 eğitim-öğretim yılında MEB'e bağlı ilkokullarda okutulan iki, üç ve dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan tema sonu değerlendirme sorularından sağlanmıştır.

Tema değerlendirme çalışmalarındaki metinlerin ve soruların dil ve anlatım özelliklerine ilişkin veriler elde etmek için Güneş'in (1997: 243) McCullough'dan (1976) aktardığı sınıf düzeylerine göre bir cümlede olması gereken ortalama kelime sayısı ile Akyol'a (2010: 1998) göre bir metinde bulunması gereken toplam kelime sayısı esas alınarak ölçütler hazırlanmıştır. Bu ölçütlerle birlikte araştırmacının literatürden yararlanarak belirlediği diğer ölçütlerden oluşan ve iki Türkçe dil uzmanı ile iki ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşü alınarak son şekli verilen "Dil ve Anlatım Kontrol Listeleri" kullanılmıştır.

Tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların madde türlerine göre özelliklerine ilişkin veriler elde etmek için araştırmacının literatürden ve Aşıl原因'ın (2018) araştırmasında kullandığı kontrol listelerinden yararlanarak geliştirdiği ve iki Türkçe dil uzmanı ile iki ölçme ve değerlendirme uzmanının görüşüne sunularak son şekli verilen "Test Maddesi Kontrol Listeleri" kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Veriler aşağıdaki aşamalara göre analiz edilmiştir:

1. Ders kitaplarında yer alan tema değerlendirme sorularının sınıf düzeylerine göre Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan dil beceri alanlarına dağılım tabloları oluşturulmuştur.

2. Ders kitaplarındaki tema değerlendirme soruları sınıf düzeylerine göre açık uçlu, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme ve doğru-yanlış madde türleri olarak sınıflandırılmıştır.

3. Tema değerlendirme çalışmaları içindeki metinlerin ve tüm soruların dil ve anlatım özellikleri açısından uygun olup olmama durumları “Dil ve Anlatım Kontrol Listeleri” kullanılarak belirlenmiştir.

4. Tema değerlendirme sorularının madde türlerine göre taşımaları gereken özelliklere uygunluğu “Test Maddesi Kontrol Listeleri” kullanılarak belirlenmiştir.

5. Veri analiz sonuçlarının anlaşılabilirliğini kolaylaştırmak için oluşturulan tablolardan elde edilen verilerle sayısal çizelgeler oluşturulmuştur. Bu çizelgelerde frekans ve yüzdeye dayalı yorumlar yapılmıştır. Yüzde hesaplamasında sayıların ondalık kısımları en yakın tam sayıya yuvarlanmıştır. Ondalık kısmı “5” olan (rnek: 25,5) birden fazla sayı olduğunda yuvarlamalar yapılırca toplam yüzde (%), yüzde yüzden (%100) fazla gibi görünmektedir. (rnek: “Evet”: $62,5 \cong 63$ ve “Hayır”: $37,5 \cong 38$ ise toplam yüzde %101 görünebilir.)

6. Tema değerlendirme çalışmalarında yer alan öz ve akran değerlendirme formları araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. İkinci sınıfın bazı tema değerlendirme çalışmalarında soru numaralarının ardışık sıralanmamasının nedeni budur.

7. İkinci ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında bazı sorular analizi kolaylaştırmak amacıyla alt sorulara ayrılmıştır. Araştırmada yer alan toplam soru sayısının kitaplardaki toplam soru sayısından daha fazla olmasının sebebi budur.

8. Detaylı tablolar çalışmanın “Ekler” bölümüne yerleştirilmiştir. Bu tablolarda “v” işareti ölçütlerin mevcut olduğunu, “X” ölçütlerin mevcut olmadığını, “-” ise ölçütlerin aranmadığını göstermektedir. Tabloların altında ölçütün varlığı üzerinden hesaplanan frekans ve yüzde değerleri yer almaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde genel ve alt amaçlar doğrultusunda belirlenen soruların cevabını bulmak amacıyla yapılan istatistiksel analizlerin sonucunda elde edilen bulgulara ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmanın birinci alt amacı olan “*Tema sonu değerlendirme sorularının Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı’ndaki dil beceri alanlarına göre dağılımı nasıldır?*” sorusunun yanıtı için tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların betimsel analizi yapılmış ve veri toplama aracı olarak kullanılan kontrol listesiyle sınıf düzeylerine göre frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur.

Çizelge 1

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Dil Becerileri	Frekans(f)	Yüzde(%)
Dinleme	2	3
Konuşma	4	6
Okuma	43	61
Yazma	21	30
TOPLAM	70	

Çizelge 1’de görüldüğü gibi ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında toplam 70 soru yer almaktadır. Bu soruların f:2’si (%3) dinleme, f:4’ü (%6) konuşma, f:43’ü (%61) okuma ve f:21’i (%30) de yazma dil beceri alanına girmektedir. Soruların çok büyük oranda okuma ve yazma dil beceri alanlarında yer aldığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 2

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Dil Becerileri	Frekans(f)	Yüzde(%)
Dinleme	-	-
Konuşma	-	-
Okuma	47	78
Yazma	13	22
TOPLAM	60	

Çizelge 2’de görüldüğü gibi üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında toplam 60 soru yer almaktadır. Bu soruların f:47’si (%78) okuma, f:13’ü (%22) yazma dil becerisi alanına girmektedir. Dinleme ve konuşma dil becerileri ile ilgili herhangi bir soru bulunmamaktadır.

Çizelge 3

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Dil Becerileri	Frekans(f)	Yüzde(%)
Dinleme	-	-
Konuşma	-	-
Okuma	71	79
Yazma	19	21
TOPLAM	90	

Çizelge 3’te görüldüğü gibi dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında toplam 90 soru yer almaktadır. Bu soruların f:71’i (%79) okuma, f:19’u (%21) yazma dil becerisi alanına girmektedir. Dinleme ve konuşma dil becerileri ile ilgili herhangi bir soru bulunmamaktadır.

Çizelge 1, 2 ve 3 incelendiğinde sadece ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında -sınırlı sayıda- dinleme ve konuşma dil beceri alanlarıyla ilgili soru sorulduğu görülmektedir. Bunun nedeni dinleme ve konuşma becerilerinin yazılı olarak ölçülmesinin ve bu konuda soru hazırlanmasının zorluğu olabilir. Kurnaz’ın (2013) yaptığı araştırmada 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema değerlendirme çalışmalarında dinleme ve konuşma öğrenme alanlarıyla ilgili soru sorulmadığı bulgusu, araştırmanın bu bulgusuyla örtüşmektedir.

Araştırmanın ikinci alt amacı olan “*Tema değerlendirme sorularının test madde türlerine göre dağılımı nasıldır?*” sorusunun yanıtı için tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların betimsel analizi yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan kontrol listesiyle soruların madde türlerine göre dağılımı belirlenmiş, sınıf düzeylerine göre frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur.

Çizelge 4

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Soru Türleri	Frekans(f)	Yüzde(%)
Açık Uçlu	27	39
Kısa Cevaplı	30	43
Çoktan Seçmeli	-	-
Boşluk Doldurma	6	9
Eşleştirme	7	10
Doğru-Yanlış	-	-
TOPLAM	70	

Çizelge 4 incelendiğinde; ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 70 sorudan f:27'sinin (%39) açık uçlu, f:30'unun (%43) kısa cevaplı, f:6'sının (%9) boşluk doldurma ve f:7'sinin (%10) ise eşleştirme soru türünden oluştuğu görülmektedir. Çoktan seçmeli ve doğru-yanlış soru türlerinden herhangi bir örnek yoktur. Güneş (2014: 341) çoktan seçmeli testlerin öğrencilerin dil becerilerindeki gelişimi olumsuz etkilemesi nedeniyle Türkçe öğretiminde kullanılmaması gerektiğini vurgularken, Çetin (2008: 101) çoktan seçmeli testlerin ilköğretim üçüncü sınıftan itibaren kullanılabileceğini belirtmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında çoktan seçmeli soruların bulunmaması yerindedir. Çizelgedeki verilere göre tema değerlendirme sorularının diğer madde türleri yönünden bakıldığında dengeli dağılmadığı, büyük oranda kısa cevaplı ve açık uçlu sorulardan oluştuğu söylenebilir.

Çizelge 5

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Soru Türleri	Frekans(f)	Yüzde(%)
Açık Uçlu	1	2
Kısa Cevaplı	31	52
Çoktan Seçmeli	20	33
Boşluk Doldurma	3	5
Eşleştirme	3	5
Doğru-Yanlış	2	3
TOPLAM	60	

Çizelge 5 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 60 sorudan f:1'inin (%2) açık uçlu, f:31'inin (%52) kısa cevaplı, f:20'sinin (%33) çoktan seçmeli, f:3'ünün (%5) boşluk doldurma, f:3'ünün (%5) eşleştirme ve f:2'sinin (%3) ise doğru-yanlış soru türünden oluştuğu görülmektedir. Çizelgedeki verilerden tema değerlendirme sorularının madde türlerine göre dengeli dağılmadığı, büyük oranda kısa cevaplı ve çoktan seçmeli sorulardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 6

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Soru Türleri	Frekans(f)	Yüzde(%)
Açık Uçlu	9	10
Kısa Cevaplı	45	50
Çoktan Seçmeli	14	16
Boşluk Doldurma	8	9
Eşleştirme	10	11
Doğru-Yanlış	4	4
TOPLAM	90	

Çizelge 6 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 90 sorudan f:9'unun (%10) açık uçlu, f:45'inin (%50) kısa cevaplı, f:14'ünün (%16) çoktan seçmeli, f:8'inin (%9) boşluk doldurma, f:10'unun (%11) eşleştirme ve f:4'ünün (%4) ise doğru-yanlış soru türünden oluştuğu görülmektedir. Çizelgeden elde edilen verilere göre en çok kullanılan soru türünün kısa cevaplı, en az kullanılan soru türünün ise doğru-yanlış olduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 4, 5 ve 6 incelendiğinde tema değerlendirme çalışmalarında farklı soru maddelerinin bulunması, Göçer'in (2008) ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki tema sonu ölçme-değerlendirme bölümlerinde; açık uçlu, boşluk doldurmalı, eşleştirmeli, çoktan seçmeli, doğru-yanlış 5N 1K gibi farklı soru türlerine yer verildiği araştırma bulgusuyla örtüşmektedir. Aşıl原因'ın (2018) çalışmasında da ilköğretim Türkçe ders kitaplarındaki tema değerlendirme sorularının yukarıdakilere benzer madde türlerinden oluştuğu görülmüştür.

Araştırmanın üçüncü alt amacı olan “Tema sonu değerlendirme soruları dil ve anlatım özellikleri bakımından uygun mudur?” sorusunun yanıtı için tema

değerlendirme çalışmalarındaki sorulara yönelik metinlerin ve soruların ayrı ayrı betimsel analizi yapılmıştır. Dil ve anlatıma ilişkin olması gereken özelliklerden oluşan ölçütlerle sınıf düzeylerine göre frekans ve yüzde tabloları oluşturulmuştur.

Çizelgelerde “evet” ölçütlerin mevcut olduğunu, “hayır” ise ölçütlerin mevcut olmadığını göstermektedir. Çizelgelerden elde edilen bulguların yorumlanmasında frekans ve yüzde verilirken ölçütün var olması üzerinden hesaplama yapılmıştır. Ölçütün tümünün mevcut olmadığı durumlarda ise olumlu durumun hiç olmaması nedeniyle olumsuzluk üzerinden ifade edilme yoluna gidilmiştir.

Çizelge 7

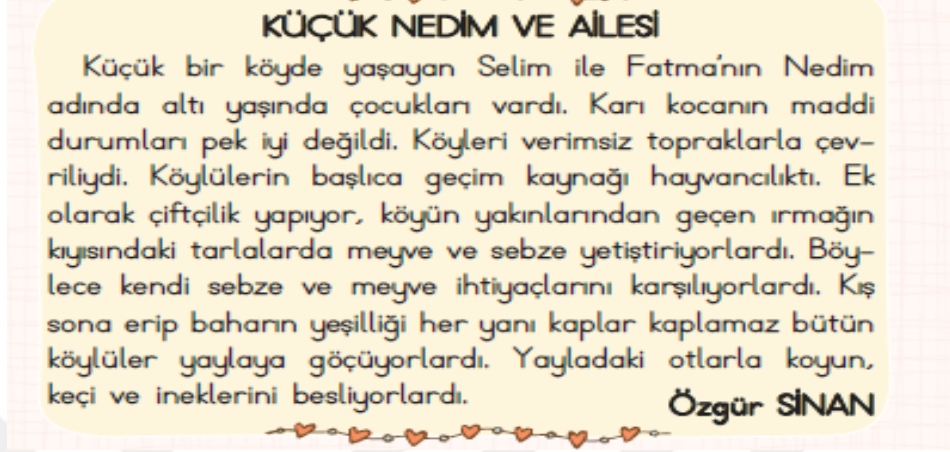
İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER											
	Yazım kurallarına uyulmuş mu?		Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?		Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?		Metindeki toplam kelime sayısı düzeye uygun mu?		Anlatım açık mı?		Dil bilgisi kurallarına uygun mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	6	100	5	83	3	50	6	100	4	67	5	83
HAYIR	-	-	1	17	3	50	-	-	2	33	1	17

Çizelge 7 incelendiğinde ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 6 metnin f:6’sında (%100) yazım kurallarına uyulduğu, f:5’inde (%83) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, f:3’ünde (%50) cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olduğu, f:6’sında (%100) metindeki toplam kelime sayısının düzeye uygun olduğu, f:4’ünde (%67) anlatımın açık olduğu ve f:5’inde (%83) dil bilgisi kurallarına uyulduğu görülmektedir. Metinlerin, cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olması ve anlatımın açık olması ölçütlerine uygunluğu yetersizdir. Bu ölçütlere yeterince uyulmaması, metnin öğrenciler tarafından anlaşılmasını olumsuz etkileyeceği için metne bağlı soruların cevaplanmasını da zorlaştırabilir. Ayrıca 8 tema değerlendirme çalışmasının 2’sinde metin bulunmaması; okuma, anlama, yorumlama, yazma vb. becerilerin ölçülebilmesi açısından bir eksiklik olarak görülmektedir.

Araştırmada metinlerin taşınması gereken özelliklere ilişkin “Anlatım açık mı?” ölçütüne uymayan örnek bir metin aşağıda verilmiştir:

Örnek 1

İkinci sınıf altıncı tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu metinde bir taraftan Nedim’in köyünün verimsiz topraklarla çevrili olduğu söylenirken diğer taraftan köyün yakınından geçen ırmağın kıyısındaki tarlalarda sebze ve meyve yetiştirildiği söylenmektedir. Ayrıca verimsiz toprakların olduğu bir yerde ilkbaharda yeşilliğin her yanı kaplamasından bahsediliyor. Tutarlı bir anlatım olmaması metnin açık ve anlaşılır olmasını da engelleyebilir, öğrencinin kafasını karıştırabilir.

Çizelge 8

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

ÖLÇÜTLER												
Yazım kurallarına uyulmuş mu?		Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?		Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?		Metindeki toplam kelime sayısı düzeye uygun mu?		Anlatım açık mı?		Dil bilgisi kurallarına uygun mu?		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	8	100	7	88	4	50	8	100	7	88	6	75
HAYIR	-	-	1	13	4	50	-	-	1	13	2	25

Çizelge 8 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 8 metnin f:8’inde (%100) yazım kurallarına uyulduğu, f:7’inde (%88) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, f:4’ünde (%50) cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olduğu, f:8’inde(%100) toplam kelime sayısının düzeye uygun olduğu, f:7’inde (%88) anlatımın açık olduğu ve f:6’sında (%75)

ise dil bilgisi kurallarına uyulduğu görülmektedir. Metinlerin, cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olması ve dil bilgisi kurallarına uygun olması ölçütlerine uygunluğu yetersizdir. Bu ölçütlere yeterince uyulmaması metnin öğrenciler için anlaşılır olmasını da olumsuz etkileyebilir. Bu da beraberinde metne bağlı sorulara doğru cevabın verilmesini engelleyebilir.

Araştırmada tema değerlendirme çalışmalarındaki metinlerin taşınması gereken özelliklere ilişkin “Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?” ölçütüne uymayan örnek bir cümle aşağıda verilmiştir:

Örnek 2

Elini çıkaramayan ve avucundaki şekerleri de kaybetmek istemeyen bu küçük çocuk, kötü talihine ağırlarken biraz ötede, kendisini seyreden yaşlı bir adam ona seslendi:

Üçüncü sınıf üçüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan “Küçük Çocuk ve Şeker Kavanozu” isimli metinde geçen bu cümle 23 kelimeden oluşmaktadır. Güneş’in (1997: 243) Mc Cullough’dan (1976) aktardığına göre üçüncü sınıf için bir cümlede ortalama 9 kelime olmalıdır. Bu örnek cümlede kelime sayısının fazla olması öğrencilerin cümleyi anlamasını zorlaştırabilir.

Çizelge 9

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

ÖLÇÜTLER												
Yazım kurallarına uyulmuş mu?		Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?		Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?		Metindeki toplam kelime sayısı düzeye uygun mu?		Anlatım açık mı?		Dil bilgisi kurallarına uygun mu?		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	5	63	3	38	2	25	8	100	5	63	3	38
HAYIR	3	38	5	63	6	75	-	-	3	38	5	63

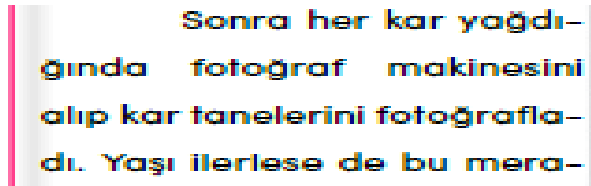
Çizelge 9 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 8 metnin f:5’inde (%63) yazım kurallarına uyulduğu, f:3’ünde (%38) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, f:2’sinde (%25) kelime sayısının düzeye uygun olduğu, f:8’inde (%100) toplam kelime sayısının düzeye uygun olduğu, f:5’inde (%63) anlatımın açık olduğu ve f:3’ünde (%38) dil bilgisi kurallarına uyulduğu görülmektedir. Metinlerdeki toplam kelime

sayılarının düzeye uygun olması ölçütü dışındaki ölçütlere yeterince uyulmaması, metinlerin dil ve anlatım yönünden nitelikli olmadığını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu Payza'nın (2015) araştırmasındaki 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin yazım ve noktalama kurallarına uygun olmadığı, dil ve anlatım özellikleri açısından nitelikli olmadığı sonucuyla ve Karakuş'un (2014) 8. sınıf Türkçe ders kitabının dil ve anlatım açısından yeterli olmadığı sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Metinlere, yazım kurallarına ve noktalama işaretlerine uygunluk açısından bakıldığında, 3 metinde yazım yanlışının ve 5 metinde noktalama hatasının bulunması ciddi bir sorundur. Metinlerin hiçbirinde bu hataların bulunmaması gerekir. Bu konuda yapılacak küçük bir hata bile öğrencilerin farkına varmadan yazım kurallarını ve noktalama işaretlerini yanlış öğrenmelerine neden olabilir. Diğer taraftan metinlerde cümlelerdeki kelime sayısının düzeye uygun olması, metinlerin dil bilgisi kurallarına uygunluğu ve anlatımının açık olması ölçütlerine yeterince dikkat edilmemesi, öğrencilerin metni yeterince anlamamasına neden olabilir.

Araştırmada tema değerlendirme çalışmalarındaki metinlerin taşıması gereken özelliklere ilişkin “Dil bilgisi kurallarına uygun mu?” ölçütüne uymayan örnek bir cümle aşağıda verilmiştir:

Örnek 3

Sonra her kar yağdığında fotoğraf makinesini alıp kar tanelerini fotoğrafladı. Yaşı ilerlese de bu mera-

Dördüncü sınıf dördüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan “Kar Tanesi Adam” isimli metinde geçen bu cümlede “her” sözcüğü yanlış yerde kullanılarak dil bilgisi kurallarına uyulmamıştır. Bu cümlemin doğrusu şu şekilde olmalıdır:

(...)“Sonra kar her yağdığında fotoğraf makinesini alıp kar tanelerini fotoğrafladı.”(...)

Çizelge 7, 8 ve 9 incelendiğinde tema değerlendirme çalışmalarındaki metinlerde cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeylerine yeterince uygun olmadığı görülmektedir. Yılmaz ve Korkmaz'ın (2017) çalışmasında da benzer

şekilde ilkokul 1-5. sınıf Türkçe kitaplarındaki metinlerde cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeylerine kısmen uygunluk gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çizelge 10

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

ÖLÇÜTLER										
	Yazım kurallarına uyulmuş mu?		Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?		Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?		Anlatım açık mı?		Dil bilgisi kurallarına uygun mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	69	99	70	100	44	63	65	93	68	97
HAYIR	1	1	-	-	26	37	5	7	2	3

Çizelge 10 incelendiğinde ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 70 sorunun f:69’unda (%99) yazım kurallarına uyulduğu, f:70’inde (%100) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, f:44’ünde (%63) cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu, f:65’inde (%93) anlatımın açık olduğu ve f:68’inde (%97) ise dil bilgisi kurallarına uyulduğu görülmektedir. Sorular, cümlelerdeki kelime sayılarının düzeye uygunluğunun dışında belirlenen dil ve anlatım ölçütlerine uygundur. Bu ölçüte uygun yazılan soru sayısının %63’te kalması düşündürücüdür. Cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyinin üstünde olması öğrencilerin soruları anlamakta zorlanmasına ve buna bağlı olarak sorulara yanlış cevaplar vermelerine neden olabilmektedir.

Araştırmada tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin “Anlatım açık mı?” ölçütüne uymayan örnek bir cümle aşağıda verilmiştir:

Örnek 4

10. Aşağıda eş anlamlı sözcüklerin olduğu uçurtmaları aynı renge boyayınız.

İkinci sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu sorunun ifadesi, bütün öğrencilerin aynı şeyi anlamasını sağlayacak açıklıkta değildir. Öğrenci bir grup kelimedenden kendince eş anlamını bildiği kelimelerin hepsini aynı renge boyayabilir. Bu soru aşağıdaki şekilde ifade edilerek anlatımın açık olması sağlanabilir:

“Aşağıdaki uçurtmalarda bazı eş anlamlı sözcükler yazılıdır. Birbiriyle eş anlamlı olan sözcükleri aynı renge boyayınız.”

Çizelge 11

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

ÖLÇÜTLER										
	Yazım kurallarına uyulmuş mu?		Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?		Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?		Anlatım açık mı?		Dil bilgisi kurallarına uygun mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	57	95	60	100	52	87	58	97	58	97
HAYIR	3	5	-	-	8	13	2	3	2	3

Çizelge 11 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 60 sorunun f:57'sinde (%95) yazım kurallarına uyulduğu, f:60'ında (%100) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, f:52 'sinde (%87) cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu, f:58'inde (%97) anlatımın açık olduğu ve f:58'inde (%97) ise dil bilgisi kurallarına uyulduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre tema değerlendirme sorularının dil ve anlatımına yönelik belirlenen ölçütlere çok büyük oranda uyulduğu anlaşılmaktadır.

Çizelge 12

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Bulgular

ÖLÇÜTLER										
	Yazım kurallarına uyulmuş mu?		Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?		Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?		Anlatım açık mı?		Dil bilgisi kurallarına uygun mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	81	90	83	92	79	88	86	96	84	93
HAYIR	9	10	7	8	11	12	4	4	6	7

Çizelge 12 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 90 sorunun f:81'inde (%90) yazım kurallarına uyulduğu, f:83'ünde (%92) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, f:79'unda (%88) cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu, f:86'sında (%96) anlatımın açık olduğu ve f:84'ünde (%93) dil bilgisi kurallarına uyulduğu

görülmektedir. Tema değerlendirme sorularının dil ve anlatımına yönelik belirlenen ölçütlere çok büyük oranda uyulurken; 9 soruda yazım kurallarına uyulmadığı, 7 soruda noktalama işaretlerinin doğru kullanılmadığı görülmektedir. Yazım ve noktalama hataları öğrencilerin istemeden bu kuralları yanlış öğrenmelerine neden olabilir. Bu konuda çok hassas davranılmalı ve soruların yazımında en küçük ayrıntıya dahi dikkat edilmelidir.

Araştırmada tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin “Yazım kurallarına uyulmuş mu?” ve “Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?” ölçütlerine uymayan soru örnekleri aşağıda sunulmuştur:

Örnek 5

3. Işık dünya ile güneş arasındaki mesafeyi ne kadar sürede alır?

Dördüncü sınıf beşinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda özel isimlerin yazımıyla ilgili hata yapılmıştır. Kelimelerin doğru yazımı “Dünya” ve “Güneş” şeklinde olmalıdır.

Örnek 6

11. “Konuşan Kitap” metni ile aşağıdaki metni tür bakımından karşılaştırınız.

KİTAPLAR	
Her kitap	İçinde bilgiler
Yeni bir arkadaş bana	Renk renk resimler
İster masal	Her gün okumalı
İster öykü	Bilge olmalı
Hepsi başka bir dünya	
Eylül ADA UÇAK/Oğuz UÇAK	

Dördüncü sınıf beşinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda, soru takımı içerisinde yer alan şiirde noktalama işaretleri hiç kullanılmamıştır. Noktalama işaretleri yazıda ve sesli okumada vurguyu etkilediği için anlamı da etkiler. Bu açıdan noktalama işaretlerinin eksikliği öğrencilerin şiiri anlayamamasına neden olur. Ayrıca burada yapılan hata, öğrencilerde, şiirlerde noktalama işaretlerinin kullanılmayabileceği fikrini de uyandırabilir. Şiir noktalama işaretlerinin doğru kullanımıyla birlikte aşağıdaki şekilde olmalıdır:

KİTAPLAR	
Her kitap,	İçinde bilgiler,
Yeni bir arkadaş bana.	Renk renk resimler.
İster masal,	Her gün okumalı.
İster öykü,	Bilge olmalı.
Hepsi başka bir dünya.	
Eylül ADA UÇAK/Oğuz UÇAK	

Çizelge 10, 11 ve 12 incelendiğinde tema değerlendirme çalışmalarında yer alan soruların genel olarak dil ve anlatıma uygun şekilde yazıldığı söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusu, Taşdemir ve Ekinci-Çelikpazu'nun (2017) araştırmasında beşinci sınıf Türkçe ders kitabındaki tema değerlendirme sorularının Türkçeye uygunluğunun yeterli bulunmaması sonucuyla farklılaşma göstermektedir.

Araştırmanın “Tema sonu değerlendirme soruları ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun mudur?” sorusunun yanıtı için tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların her birinin betimsel analizi yapılmış ve soru maddelerinin türüne göre belirlenen ölçütlerden oluşan tablolar hazırlanmıştır. İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında doğru-yanlış ve çoktan seçmeli soru türü yer almamaktadır. Diğer soru türleriyle ilgili bulgular sınıf düzeyine göre sistematik bir sırayla verilmiştir.

Çizelgelerde “evet” ölçütlerin mevcut olduğunu, “hayır” ölçütlerin mevcut olmadığını, “diğer” ölçütlerin aranmadığını göstermektedir. Çizelgelerden elde edilen bulguların yorumlanmasında frekans ve yüzde verilirken ölçütün var olması üzerinden hesaplama yapılmıştır. Ölçütün tümünün mevcut olmadığı durumlarda ise olumlu durumun hiç olmaması nedeniyle olumsuzluk üzerinden ifade edilme yoluna gidilmiştir.

Çizelge 13

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER							
	Üst düzey zihinsel beceriyi ölçüyor mu?		Yoruma dayalı mı?		Cevabın sınırı net mi?		Diğer sorulardan bağımsız mı?	
	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	10	37	16	59	23	85	26	96
HAYIR	17	63	11	41	4	15	1	4

Çizelge 13 incelendiğinde ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 27 açık uçlu sorudan f:10'unun (%37) üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü, f:16'sının (%59) yoruma dayalı olduğu, f:23'ünde (%85) cevabının sınırının net olduğu ve f:26'sının (%96) ise diğer sorulardan bağımsız olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre soruların üst düzey zihinsel beceriyi ölçme ve yoruma dayalı olma ölçütleri açısından yetersiz kaldığı anlaşılmaktadır.

Araştırmada tema değerlendirme çalışmalarındaki açık uçlu soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin “Üst düzey zihinsel bilgiyi ölçüyor mu?” ve “Yoruma dayalı mı?” ölçütlerine uymayan bir soru örneği aşağıda sunulmuştur:

Örnek 7

5. Metinde geçen “küçük, iyi, kış ve yakın” kelimelerinin zıt anlamlıları nelerdir? Bunları birer cümlede kullanınız.

İkinci sınıf altıncı tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soru öğrenciler için üst düzey düşünme gerektirmeden ve yorum yapmaya gerek duymadan cevaplandırabilecek şekilde yapılandırılmıştır. Açık uçlu soruların öğrencilerin bilişsel gelişimi de dikkate alınarak çıkarımda bulunma, karşılaştırma yapma, neden-sonuç ilişkisi kurma, analiz, değerlendirme, sentez gibi üst düzey zihinsel becerilere yönelik olması gerekir.

Çizelge 14

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular

		ÖLÇÜTLER							
		Üst düzey zihinsel beceriyi ölçüyor mu?		Yoruma dayalı mı?		Cevabın sınırı net mi?		Diğer sorulardan bağımsız mı?	
		f	%	f	%	f	%	f	%
EVET		1	100	1	100	1	100	1	100
HAYIR		-	-	-	-	-	-	-	-

Çizelge 14 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 1 açık uçlu sorudan f:1’inin (%100) üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü, f:1’inin (%100) yoruma dayalı olduğu, f:1’inde (%100) cevabın sınırının net olduğu ve f: 1’inin (%100) ise diğer sorulardan bağımsız olduğu görülmektedir.

Üçüncü sınıf, öğrencilerin birinci sınıfta öğrendikleri okuma ve yazma becerilerini daha da geliştirdikleri ve akıcı okuma ve yazma becerilerini kazanmaları beklenen sınıftır. Üçüncü sınıf tema değerlendirme testlerinde sadece 1 tane açık uçlu soru yer alırken, 20 tane (%33) çoktan seçmeli sorunun (çizelge 5’e göre) yer alması; öğrencilerin okuma, anlama, yazma gibi ifade becerilerinin ölçülmesi ve geliştirilmesi yönünden olumsuz bir sayısal veri olarak göze çarpmaktadır. Bu sayısal veri, Üstüner ve Şengül’ün (2004) araştırmalarında

ortaya koydukları, çoktan seçmeli testlerin; öğrencilerin düşünme, düşündüklerini yazılı ve sözlü şekilde ifade etme, yorumlama, yaratıcılıklarını ortaya koyma gibi becerilerini olumsuz etkilediği ve Türkçe öğretimindeki ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde kullanılmaması gerektiği sonucuyla ters düşmektedir.

Çizelge 15

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER							
	Üst düzey zihinsel beceriyi ölçüyor mu?		Yoruma dayalı mı?		Cevabın sınırı net mi?		Diğer sorulardan bağımsız mı?	
	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	6	67	7	78	9	100	9	100
HAYIR	3	33	2	22	-	-	-	-

Çizelge 15 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 9 açık uçlu sorudan f:6'sının (%67) üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü, f:7'sinin (%78) yoruma dayalı olduğu, f:9'unda (%100) cevabın sınırının net olduğu ve f:9'unun (%100) diğer sorulardan bağımsız olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre sorular üst düzey zihinsel beceriyi ölçme ve yoruma dayalı olma özelliklerini yeterince göstermemektedir. Araştırmanın bu bulgusu, Aşıl原因'ın (2018) araştırmasındaki Türkçe dersi tema değerlendirmelerinde üst düzey beceriyi ölçmeyen ve yoruma açık olmayan açık uçlu soruların bulunduğu sonucuyla örtüşmektedir.

Çizelge 16

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER							
	Net bir cevap var mı?		İpuçlarından arınık mı?		Tek bir yargıdan oluşuyor mu?		Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	28	93	29	97	29	97	27	90
HAYIR	2	7	1	3	1	3	3	10

Çizelge 16 incelendiğinde ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 30 kısa cevaplı sorudan f:28'inin (%93) net bir cevabının olduğu, f:29'unun (%97) ipuçlarından arınık olduğu, f:29' unun (%97) tek bir yargıdan oluştuğu ve f:27'sinin (%90) ise alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçtüğü

görülmektedir. Soruların belirlenen ölçütlere büyük oranda uygun yazıldığı söylenebilir. Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçmesi ölçütüne uygun olmayan 3 soru vardır. Bu sorulardan örnek bir soru aşağıda verilmiştir:

Örnek 8

İkinci sınıf yedinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soru bilgiyi ölçmekten uzaktır. Bilgiyi ölçmekten ziyade çağrışıma dayalı cevap serbestliği tanıyan etkinlik biçimindedir. Bu tür soruların tema değerlendirme çalışmalarında değil, metin etkinlikleri içerisinde yer alması daha uygundur.

Çizelge 17

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Bulgular

		ÖLÇÜTLER							
		Net bir cevap var mı?		İpuçlarından arınık mı?		Tek bir yargıdan oluşuyor mu?		Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?	
		f	%	f	%	f	%	f	%
EVET		31	100	28	90	31	100	31	100
HAYIR		-	-	3	10	-	-	-	-

Çizelge 17 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 31 kısa cevaplı sorudan f:31'inin (%100) net bir cevabının olduğu, f:28'inin (%90) ipuçlarından arınık olduğu, f:31'inin (%100) tek bir yargıdan oluştuğu ve f:31'inin (%100) ise alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçtüğü görülmektedir. Soruların belirlenen ölçütlere uygun yazıldığı söylenebilir. İpuçlarından arınık olması ölçütüne uygun olmayan 3 soru vardır. Bu sorulardan örnek bir soru aşağıda verilmiştir:

Örnek 9

1) Çocuklar hangi yiyeceği sever?

2) Şekerle ilgili araştırma nerede yapılmıştır?

3) Şeker nasıl bir besin maddesidir?

4) Araştırmacılara göre çocuklar neden şekerli yiyecekleri çok seviyor?

Üçüncü sınıf yedinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu metin altı soru grubunda 4. soru, 1. soru için ipucu niteliğindedir. Dikkatli bir öğrenci sadece 4. soruyu okusa bile 1. sorunun cevabını bulabilir. Kısa cevaplı sorular yazılırken her bir sorunun kendisi için ve diğer sorular için ipucu özelliği taşımamasına dikkat edilmesi gerekir. Buna dikkat edilmediğinde ölçme sonucu elde edilen puanlara hata karışma ihtimali ortaya çıkar.

Çizelge 18

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Bulgular

ÖLÇÜTLER								
Net bir cevap var mı?		İpuçlarından arınık mı?		Tek bir yargıdan oluşuyor mu?		Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?		
	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	43	96	45	100	43	96	45	100
HAYIR	2	4	-	-	2	4	-	-

Çizelge 18 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 45 kısa cevaplı sorudan f:43'ünün (%96) net bir cevabının olduğu, f:45'inin (%100) ipuçlarından arınık olduğu, f:43'ünün (%96) tek bir yargıdan oluştuğu ve f:45'inin (%100) ise alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçtüğü görülmektedir. Soruların belirlenen ölçütlere büyük oranda uygun yazıldığı söylenebilir.

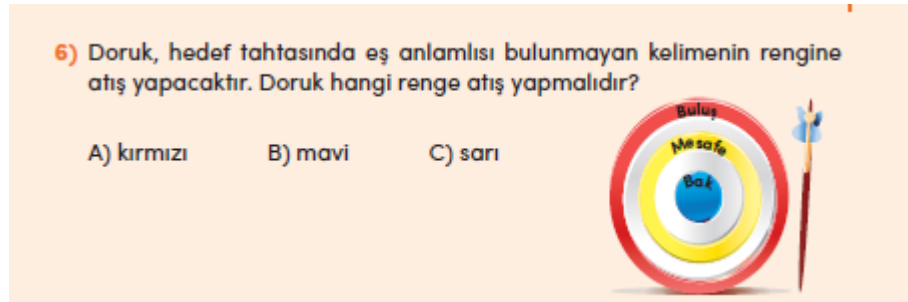
Çizelge 19

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Çoktan Seçmeli Sorulara İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER									
	Seçenekler kendi içinde homojen mi?		Seçenekler madde köküyle uyumlu mu?		Seçenekler eşit uzunlukta mı?		Olumsuz ifade varsa koyu yazılmış mı?		Çeldiriciler işlevsel mi?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	17	85	20	100	18	90	3	60	18	90
HAYIR	3	15	-	-	2	10	2	40	2	10
DİĞER	-	-	-	-	-	-	15	75	-	-

Çizelge 19 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 20 çoktan seçmeli sorudan f:17'sinde (%85) seçeneklerin kendi içinde homojen olduğu, f:20'sinde (%100) seçeneklerin madde köküyle uyumlu olduğu, f:18'inde (%90) seçeneklerin eşit uzunlukta olduğu; f:3'ünde (%60) olumsuz ifadenin koyu yazıldığı ve f:15'inde (%75) bu ölçütün aranmadığı; f:18'inde (%90) ise çeldiricilerin işlevsel olduğu görülmektedir. Sorular belirlenen ölçütlere genel olarak uygun yazılmışken, olumsuz ifadelerin koyu yazılması ölçütüne yeterince dikkat edilmemiştir. Çoktan seçmeli sorularda madde kökünde hatta seçeneklerde dikkat edilmesi gereken kritik hususların altı çizilmeli ya da bold yazılmalıdır (Geçit, 2012: 137). Böylelikle öğrencinin dikkatsizlikten ya da okuma hatasından kaynaklı soruyu yanlış cevaplama önlenabilir. Aşağıda bu konuya uygun olmayan soru örneği verilmiştir:

Örnek 10

Üçüncü sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda “*bulunmayan*” olumsuz ifadesinin öğrencinin dikkatini çekecek şekilde “***bulunmayan***” ya da “*bulunmayan*” biçiminde yazılması gerekir.

Çizelge 20

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Çoktan Seçmeli Sorulara İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER									
	Seçenekler kendi içinde homojen mi?		Seçenekler madde köküyle uyumlu mu?		Seçenekler eşit uzunlukta mı?		Olumsuz ifade varsa koyu yazılmış mı?		Çeldiriciler işlevsel mi?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	14	100	14	100	11	79	4	67	14	100
HAYIR	-	-	-	-	3	21	2	33	-	-
DİĞER	-	-	-	-	-	-	8	57	-	-

Çizelge 20 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 14 çoktan seçmeli sorudan f:14'ünde (%100) seçeneklerin kendi içinde homojen olduğu, f:14'ünde (%100) seçeneklerin madde köküyle uyumlu olduğu, f:11'inde (%79) seçeneklerin eşit uzunlukta olduğu; f:4'ünde (%67) olumsuz ifadenin koyu yazıldığı ve f:8'inde (%57) bu ölçütün aranmadığı; f:14'ünde (%100) ise çeldiricilerin işlevsel olduğu görülmektedir. Sorularda çeldiricilerin işlevsel olduğu bulgusu, Taşdemir ve Akyüz'ün (2016) üçüncü sınıf hayat bilgisi tema değerlendirmelerdeki çoktan seçmeli sorularda kazanımla ilgisiz çeldiricilerin kullanıldığı bulgusuyla örtüşmemektedir.

Çoktan seçmeli soruların yazımında olumsuz ifadenin koyu yazılması ve seçeneklerin eşit uzunlukta olması ölçütlerine yeterince dikkat edilmediği görülmektedir. Tekin'e (2015: 167) göre çoktan seçmeli maddelerde seçeneklerin uzunluklarının birbirine yakın olması, özellikle doğru cevabın çeldiricilerden daha uzun ya da daha kısa olmaması gerekir. Aşağıda bu kurala aykırı bir soru örneği verilmiştir.

Örnek 11

11. Cümlelerden hangisinde terim anlamlı kelime vardır?

- a. İnternet, dünyadaki tüm bilgisayarları birbirine bağlayan bir ağıdır.
- b. Kar tüm yolları kapatmıştı.
- c. Hayal et, yaz, çiz.
- d. Bu nedenle "Kar Tanesi Adam" diye anılmaya başlandı.

Dördüncü sınıf dördüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda seçeneklerin eşit uzunlukta olmadığı ve doğru seçeneğin diğer

seçeneklerden daha uzun olduğu görülmektedir. Bu soruda ayrıca seçenekleri gösteren harflerin büyük yazılması kuralına (Tekin, 2015: 177) da uyulmamıştır.

Çizelge 21

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme alışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Bulgular

						ÖLÇÜTLER					
Boşluklar eşit uzunlukta mı?		Boşluklar cümlede doğru yerde mi?		Olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla mı?		İpuçlarından arınık mı?		Boşluk önemli bir kelime için ayrılmış mı?			
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	6	100	2	67	-	-	5	83	2	67	
HAYIR	-	-	1	33	3	100	1	17	1	33	
DİğER	-	-	3	50	3	50	-	-	3	50	

Çizelge 21 incelendiğinde ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 6 boşluk doldurmalı sorudan f:6'sında (%100) boşlukların eşit uzunlukta olduğu; f:2'sinde (%67) boşlukların cümlede doğru yerde olduğu ve f:3'ünde (%50) bu ölçütün aranmadığı; f:3'ünde (%100) olası cevap sayısının boşluk sayısından fazla olmadığı ve f:3'ünde (%50) bu ölçütün aranmadığı; f:5'inde (%83) soruların ipuçlarından arınık olduğu; f:2'sinde (%67) boşluğun önemli bir kelime için ayrıldığı ve f:3'ünde (%50) bu ölçütün aranmadığı görülmektedir. Soruların yazımında, boşluk doldurma sorularının yazım kurallarına yeterince uyulmamıştır. Sorularının yarısı verilen cümlelerde parantezle belirtilen yerlere uygun noktalama işaretlerinin koyulması şeklinde-dir. Olası cevapların boşluk sayısından fazla olması ölçütüne hiçbir soruda uyulmamıştır. Aşağıda bununla ilgili örnek bir soruya yer verilmiştir:

 rnek 12

5. Aşağıdaki noktalı yerlere kutulardaki kelimelerden uygun olanları yazınız.

Zübeyde mahalle asker Selanik'te

Kemal Kurtuluş Cumhuriyet

  Atatürk ocukken _____ olmak istiyordu.

  Atatürk' n annesi _____ Hanım'dır.

  Atatürk önce _____ mektebine gitti.

  Atatürk _____ doğdu.

  Atatürk' n Türk milletine en büyük hediyesi _____ tir.

  Atatürk'ün  ğretmeni ona _____ adını verdi.

  Atatürk _____ Savaşında her türlü g cl ğe göğüs gerdi.

İkinci sınıf ikinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda yedi tane boşluk ve cevap için yedi tane olası kelime vardır. Öğrencinin salt tahmin yoluyla cevabı bulmasını önlemek için kelime sayısının boşluk sayısından fazla olması gerekir. Aksi bir durumda şans başarısı ortaya çıkar ve sorunun ayırt ediciliği azalır. Bu soruda ayrıca, öğrenci ikinci ve beşinci boşluğa gelecek doğru kelimeyi sırasıyla sadece cümlelerin anlamından ve boşluk sonrası ekten çıkarabilir. Boşluk doldurma sorularının bu tür ipuçları taşımaması gerekir.

Çizelge 22

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Bulgular

	Boşluklar eşit uzunlukta mı?		Boşluklar cümlede doğru yerde mi?		ÖLÇÜTLER Olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla mı?		İpuçlarından arınık mı?		Boşluk önemli bir kelime için ayrılmış mı?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	3	100	-	-	-	-	3	100	-	-
HAYIR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DİĞER	-	-	3	100	3	100	-	-	3	100

Çizelge 22 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 3 boşluk doldurmalı sorudan f:3'ünde (%100) boşlukların eşit uzunlukta olduğu; f:3'ünde (%100) boşluğun cümlede doğru yerde olması ölçütünün aranmadığı; f:3'ünde (%100) olası cevap sayısının boşluk sayısından fazla olması ölçütünün aranmadığı; f:3'ünde (%100) soruların ipuçlarından arınık olduğu ve f:3'ünde (%100) boşluğun önemli bir kelime için ayrılmış olması ölçütünün aranmadığı görülmektedir. Soruların tümü, verilen cümlelerde parantezle belirtilen yerlere uygun noktalama işaretlerinin koyulması şeklindedir. Aşağıda örnek bir soru verilmiştir.

Örnek 13

8) Boşluklara uygun noktalama işaretlerini yazınız.

Ders zili çaldı () Hepimiz sessizce yerlerimize oturduk () Öğretmen sınıfa girdi () Şunları söyledi ()
 () Ödevlerinizi inceledim () verdiğim ödevleri en iyi Yusuf yapmış () En zor matematik problemlerini doğru olarak çözmüş ()
 aferin sana Yusuf () Ayağa kalk bakalım ()

Üçüncü sınıf ikinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soru “T.3.4.7. *Büyük harfleri ve noktalama işaretlerini uygun yerlerde kullanır.*” (MEB, 2018: 29) kazanımıyla ilgilidir. Öğrenciden sınıf düzeyine göre bildiği noktalama işaretlerini doğru şekilde kullanıp kullanmadığı ölçülmek istenmiştir.

Çizelge 23

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Bulgular

		Boşluklar eşit uzunlukta mı?		Boşluklar cümlede doğru yerde mi?		ÖLÇÜTLER Olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla mı?		İpuçlarından arınık mı?		Boşluk önemli bir kelime için ayrılmış mı?	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET		7	88	2	100	-	-	8	100	1	100
HAYIR		1	12	-	-	3	100	-	-	-	-
DİĞER		-	-	6	75	5	63	-	-	7	88

Çizelge 23 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 8 boşluk doldurmalı sorudan f:7’sinde (%88) boşlukların eşit uzunlukta olduğu; f:2’sinde (%100) boşlukların cümlede doğru yerde olduğu ve f:6’sında (%75) bu ölçütün aranmadığı; f:3’ünde (%100) olası cevap sayısının boşluk sayısından fazla olmadığı ve f:5’inde (%63) bu ölçütün aranmadığı; f:8’inde (%100) soruların ipuçlarından arınık olduğu; f:1’inde (%100) boşluğun önemli bir kelime için ayrıldığı ve f:7’sinde (%88) bu ölçütün aranmadığı görülmektedir. Sorular, boşlukların cümlede doğru yerde olması ve sorunun ipuçlarından arınık olması açısından kurallara uygun yazılsa da olası cevapların sayısının boşlukların sayısından fazla olması ölçütüne hiçbir soruda uyulmamıştır. Bu bulgu, Aşıl原因an’ın (2018) araştırmasındaki dördüncü sınıf sosyal bilgiler ünite değerlendirme boşluk doldurma sorularının yarısından fazlasında anahtar kelime sayısının boşluk sayısı ile eşit olduğu sonucuyla benzerlik göstermektedir. Aşağıda boşluk doldurmalı soru yazım kuralına uygun olarak yazılmayan bir soru örneği verilmiştir:

Örnek 14

12. Cümlelerde yer alan gerçek ifadelerin başına "G", hayal ürünü ifadelerin başına "H" yazınız.

- ☐ Can sıkıntısı sobeleyemez kimseyi, içine saklanınca bir kitabın.
- ☐ O renksiz ve resimsiz bir kitaptı.
- ☐ İyi şiirler duygularımıza hitap eder.
- ☐ Kitaplarda not aldığınız kısımlar size ışık tutar.
- ☐ Okuduğunuz öykü sizinle bağ kurar.
- ☐ Aynı anlama gelen birden fazla sözcük olabilir.

Dördüncü sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soru iyi yapılandırılmamış boşluk doldurma biçimindedir. Boşluklara gelebilecek olası doğru ifade sayısının ikiyle sınırlı olması, cevapların salt tahmin yoluyla bulunmasına neden olmaktadır. Bu sorudaki şans başarısı doğru-yanlış türü sorularla eş değerdir. Soru bu şekliyle, cevabı bilen öğrenciyle bilmeyen öğrenciyi yeterince ayırt edememektedir.

Çizelge 24

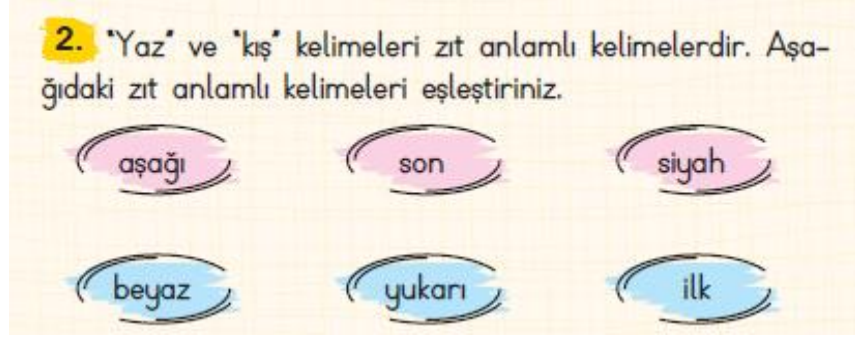
İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER									
	Öncüller ve cevaplar kendi içinde benzeşik mi?		Madde sayısı 6 ile 15 arası mı?		Cevaplar öncüllerden sayıca fazla mı?		Eşleştirme yönergesi tam mı?		Cevaplar listesi alfabetik sıralanmış mı?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	6	86	2	29	-	-	4	57	-	-
HAYIR	1	14	5	71	7	100	3	43	3	100
DİĞER	-	-	-	-	-	-	-	-	4	57

Çizelge 24 incelendiğinde ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 7 eşleştirmeli sorudan f:6'sında (%86) öncüllerin ve cevapların kendi içinde benzeşik olduğu; f:2'sinde (%29) madde sayısının 6 ile 15 arasında olduğu; f:7'sinde (%100) cevapların öncüllerden sayıca fazla olmadığı; f:4'ünde (%57) eşleştirme yönergesinin tam olduğu; f:3'ünde (%100) cevaplar listesinin alfabetik sıralanmadığı ve f:4'ünde (%57) bu ölçütün aranmadığı görülmektedir. Elde edilen bulgulardan, soruların eşleştirmeli soru yazım kurallarına uygun yazılmadığı anlaşılmaktadır. Cevapların öncüllerden sayıca fazla olması ve cevaplar listesinin alfabetik sıralanması ölçütüne hiçbir soruda uyulmamıştır.

Özellikle madde sayısının altıdan az olduğu sorularda cevapların öncüllerden fazla olmaması şans başarısının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aşağıda ölçütlere uygun olarak yazılmayan bir soru örneği verilmiştir:

Örnek 15

İkinci sınıf ikinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda eşleştirilecek madde sayısı altıdan azdır. Cevaplar öncüllerden sayıca fazla değildir. Bu nedenle bu soru şans başarısı içermektedir. Ayrıca cevaplar listesi alfabetik sıralanmamış ve eşleştirmenin nasıl yapılacağı (harf, rakam, sembol vb.) yönergede tam belirtilmemiştir. Bu hatalar nedeniyle soru ölçme değerlendirme açısından uygun değildir.

Çizelge 25

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Bulgular

				ÖLÇÜTLER							
Öncüller ve cevaplar kendi içinde benzeşik mi?				Madde sayısı 6 ile 15 arası mı?		Cevaplar öncüllerden sayıca fazla mı?		Eşleştirme yönergesi tam mı?		Cevaplar listesi alfabetik sıralanmış mı?	
	f	%		f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	3	100		1	33	-	-	-	-	-	-
HAYIR	-	-		2	67	3	100	3	100	2	100
DİĞER	-	-		-	-	-	-	-	-	1	33

Çizelge 25 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 3 eşleştirmeli sorudan f:3'ünde (%100) öncüllerin ve cevapların kendi içinde benzeşik olduğu; f:1'inde (%33) madde sayısının 6 ile 15 arasında olduğu; f:3'ünde (%100) cevapların öncüllerden sayıca fazla olmadığı; f:3'ünde (%100) eşleştirme yönergesinin tam olmadığı; f:2'sinde (%100) cevaplar listesinin alfabetik sıralanmadığı ve f:1'inde (%33) bu ölçütün aranmadığı

görülmektedir. Elde edilen bulgulardan soruların eşleştirmeli soru yazım kurallarına uygun yazılmadığı anlaşılmaktadır. Aşağıda ölçütlere uygun yazılmayan bir soru örneği verilmiştir:

Örnek 16

Üçüncü sınıf üçüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soru iyi yapılandırılmamış eşleştirmeli soru biçimindedir. Soruda eşleştirilecek madde sayısı altıdan azdır. Cevaplar, öncüllerden sayıca fazla değildir. Eşleştirme yönergesi açık değildir. Balonların üzerine numaralar yazılmışken, eşleştirme için de numaralandırma yapılacak olması öğrencinin kafasını karıştırabilir. Bu hatalar nedeniyle soru, ölçme ve değerlendirme açısından uygun değildir.

Çizelge 26

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin bulgular

		ÖLÇÜTLER									
		Öncüller ve cevaplar kendi içinde benzeşik mi?		Madde sayısı 6 ile 15 arası mı?		Cevaplar öncüllerden sayıca fazla mı?		Eşleştirme yönergesi tam mı?		Cevaplar listesi alfabetik sıralanmış mı?	
		f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET		10	100	3	30	-	-	10	100	1	13
HAYIR		-	-	7	70	10	100	-	-	7	88
DİĞER		-	-	-	-	-	-	-	-	2	20

Çizelge 26 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 10 eşleştirmeli sorudan f:10'unda (%100) öncüller ve cevapların kendi içinde benzeşik olduğu; f:3'ünde (%30) madde sayısının 6 ile 15 arasında olduğu; f:10'unda (%100) cevapların öncüllerden sayıca fazla

olmadığı; f:10'unda (%100) eşleştirme yönergesinin tam olduğu; f:1'inde (%13) cevaplar listesinin alfabetik sıralandığı ve f:2'sinde (%20) bu ölçütün aranmadığı görülmektedir. Soruların, öncüllerin ve cevapların kendi içinde benzeşikliği ve eşleştirme yönergesinin tam olması ölçütüne tamamen uygun olduğu; ancak diğer ölçütlere yeterince uyulmadığı için eşleştirmeli soru yazım kurallarına uygun yazılmadığı anlaşılmaktadır. Madde sayısının altıdan az olması ve cevapların öncüllerden sayıca fazla olmaması şans başarısına neden olmaktadır. Şans başarısı da sorunun ayırt edicilik düzeyini düşürmektedir. Aşağıda ölçütlere uygun yazılmayan bir soru örneği verilmiştir:

Örnek 17

9. Terim anlamlı kelimeleri ilgili olduğu alanla eşleştiriniz.

1	dekor	☐	matematik
2	cümle	☐	müzik
3	kesir	☐	tiyatro
4	nota	☐	dil bilgisi
5	harita	☐	coğrafya

Dördüncü sınıf dördüncü tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda madde sayısı altıdan azdır ve cevaplar öncüllerden sayıca fazla değildir. Bu yüzden bu soru öğrencinin salt tahmin yoluyla doğru eşleştirmeyi yapma ihtimalinden şans başarısı içermektedir. Ayrıca cevaplar listesi alfabetik sıralanmamıştır. Bu nedenlerle bu soru, ölçme ve değerlendirme açısından uygun bir soru değildir.

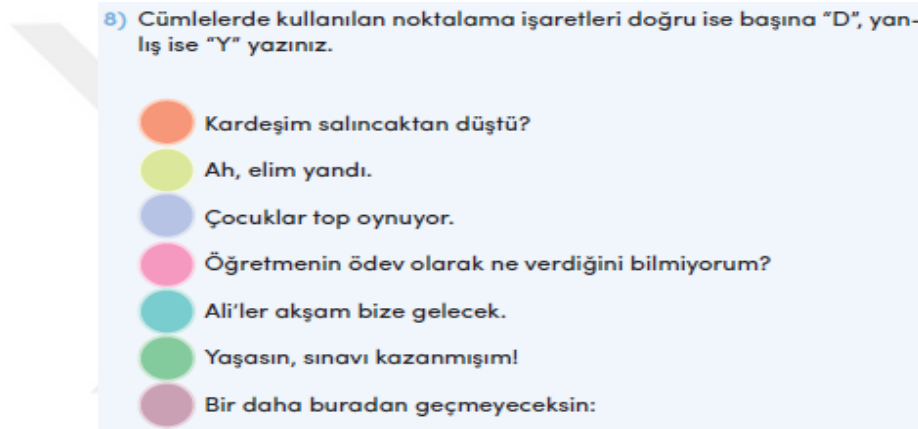
Çizelge 27

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Doğru-Yanlış Sorularına İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER									
	Tek bir yargıdan oluşuyor mu?		Doğruluğu ya da yanlışlığı kesin mi?		Olumlu şekilde ifade edilmiş mi?		Doğru ve yanlış cümleler eşit sayıda mı?		Yanlış için doğrusu isteniyor mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	2	100	2	100	2	100	1	50	-	-
HAYIR	-	-	-	-	-	-	1	50	2	100

Çizelge 27 incelendiğinde üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 2 doğru-yanlış sorusundan f:2'sinin (%100) tek bir yargıdan oluştuğu; f:2'sinin (%100) doğruluğunun ya da yanlışlığının kesin olduğu; f:2'sinin (%100) olumlu şekilde ifade edildiği; f:1'inde (%50) doğru ve yanlış cümlelerin eşit sayıda olduğu ve f:2'sinde (%100) yanlış cümle için doğrusunun istenmediği görülmektedir. Öğrencinin yanlış bulduğu ifade için doğrusunu yazmayacak olması şans başarısının göz ardı edildiğini göstermektedir. Soruların doğru-yanlış soru yazım kurallarına yeterince uygun yazılmadığı anlaşılmaktadır. Aşağıda örnek bir soruya yer verilmiştir:

Örnek 18

Üçüncü sınıf altıncı tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda yanlış cümle için doğrusu istenmemiştir. Öğrenci yanlış olarak değerlendirdiği noktalama işaretinin doğrusunu yazmayacağı için sorunun bilerek mi yoksa tahminle mi yapıldığı kestirilemez ve puanlamaya şans başarısı karışır. Soruda ayrıca yedi tane cümle yer aldığı için doğru ve yanlışlar eşit şekilde dağılmamıştır. Soru bu şekliyle ölçme ve değerlendirme açısından uygun değildir.

Çizelge 28

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Doğru-Yanlış Sorularına İlişkin Bulgular

	ÖLÇÜTLER									
	Tek bir yargıdan oluşuyor mu?		Doğruluğu ya da yanlışlığı kesin mi?		Olumlu şekilde ifade edilmiş mi?		Doğru ve yanlış cümleler eşit sayıda mı?		Yanlış için doğrusu isteniyor mu?	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
EVET	2	50	3	75	4	100	1	25	-	-
HAYIR	2	50	1	25	-	-	3	75	4	100

Çizelge 28 incelendiğinde dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan toplam 4 doğru-yanlış sorusundan f:2'sinin (%50) tek bir yargıdan oluştuğu; f:3'ünün (%75) doğruluğunun ya da yanlışlığının kesin olduğu; f:4'ünün (%100) olumlu şekilde ifade edildiği; f:1'inde (%25) doğru ve yanlış cümlelerin eşit sayıda olduğu ve f:4'ünde (%100) yanlış cümle için doğrusunun istenmediği görülmektedir. Yanlış bulunan ifadenin doğrusunu yazılmayacak olması şans başarısının göz ardı edildiğini göstermektedir. Soruların elde edilen bulgulara göre doğru-yanlış soru yazım kurallarına uygun yazılmadığı anlaşılmaktadır. Aşağıda örnek bir soruya yer verilmiştir:

Örnek 19

6. Verilen cümlelerde noktalama işaretlerinin kullanımı doğru ise (D) yanlış ise (Y) koyunuz.

☐ En çok gezmek istediğim yerler şunlardır. sahil, orman...

☐ Bugün, Anadolu'da kavak kelimesiyle türetilmiş yer isimleri: Aynalığa-
vak, Kavaklar, Uzun Kavak ...

☐ Bana kendini tanıtır mısın?
— Memnuniyetle efendim, dedi. Başladı tanıtmaya.
— Adım, soyadım, Akdeniz.

Dördüncü sınıf beşinci tema değerlendirme çalışmasında yer alan bu soruda, cümleler tek yargıdan oluşmamış ve yanlış için düzeltme istenmemiştir. Öğrenci yanlış olarak değerlendirdiği noktalama işaretinin doğrusunu yazmayacağı için sorunun tahminle yapılıp yapılmadığı kestirilemez ve puanlamaya şans başarısı karışır. Ayrıca soruda üç tane cümle yer aldığı için doğru ve yanlışlar eşit şekilde dağılmamıştır. Soru bu şekliyle ölçme ve değerlendirme açısından uygun değildir.

SONUÇ

1. “Tema sonu değerlendirme sorularının Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı’ndaki dil beceri alanlarına göre dağılımı nasıldır?” sorusunun yanıtına bakıldığında ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların yarısından fazlasının (%61) sadece okuma ve tamamına yakınının okuma ve yazma (%91) alanlarında yer aldığı görülmüştür. Dinleme (%3) ve konuşma (%6) alanlarıyla ilgili çok az soruya yer verilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında ise soruların tamamına yakınının okuma alanında (sırasıyla %78 ve %79) ve bir miktar yazma alanında (sırasıyla %22 ve %21) olduğu görülmüştür. Dinleme ve konuşma alanlarıyla ilgili ise hiç soru sorulmadığı tespit edilmiştir. Her üç sınıfa ait tema değerlendirme çalışmalarında da sorular dil beceri alanlarına göre dengeli dağılım göstermemektedir.

2. “Tema sonu değerlendirme sorularının test madde türlerine göre dağılımı nasıldır?” sorusunun yanıtına bakıldığında ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların yarısına yakının kısa cevaplı (%43) ve yine yarısına yakınının açık uçlu (%39) sorulardan oluştuğu, eşleştirme (%10) ve boşluk doldurma (%9) sorularına az sayıda yer verildiği görülmektedir. Çoktan seçmeli ve doğru-yanlış türü sorulara ise hiç yer verilmemiştir.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların yarısından biraz fazlasının kısa cevaplı (%52), üçte birinin çoktan seçmeli (%33) sorulardan oluştuğu görülürken; boşluk doldurma (%5), eşleştirme (%5), doğru-yanlış (%3) ve açık uçlu (%2) türü sorulara çok az yer verildiği görülmektedir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların yarısı kısa cevaplıyken (%50) diğer yarısının da çoktan seçmeli (%16), açık uçlu (%10), eşleştirme (%11), boşluk doldurma (%9) ve doğru-yanlış (%4) türü sorularının toplamından oluştuğu görülmektedir.

Her üç sınıf düzeyinde de tema değerlendirme çalışmalarındaki sorular madde türlerine göre dengeli dağılmamıştır.

3. “Tema sonu değerlendirme soruları dil ve anlatım özellikleri bakımından uygun mudur?” sorusunun yanıtına ilişkin sonuçlar iki başlık altında ele alınmıştır:

3. a.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki metinlerin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarının ikisinde metin kullanılmadığı görülürken diğer metinlerin tamamında (%100) yazım kurallarına uyulduğu, toplam kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu; bir metin hariç (%83) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, dil bilgisi kurallarına uyulduğu; üçte ikisinde (%67) anlatımın açık olduğu ve yarısında (%50) cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olduğu görülmüştür.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan metinlerin tamamında (%100) yazım kurallarına uyulduğu, toplam kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu; tamamına yakınında (%83) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı, anlatımın açık olduğu; yarısından fazlasında (%75) dil bilgisi kurallarına uyulduğu ve yarısında (%50) kelime sayılarının sınıf düzeyine uygun olduğu görülmektedir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan metinlerin tamamında (%100) toplam kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu; yarısından biraz fazlasında (%63) yazım kurallarına uyulduğu, anlatımın açık olduğu; yarısından azında noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı (%38), dil bilgisi kurallarına uyulduğu (%38) ve cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu (%25) görülmektedir.

Her üç sınıfın tema değerlendirme çalışmalarındaki metinler, cümlelerdeki kelime sayıları bakımından sınıf düzeyine yeterince uygunluk göstermezken, dördüncü sınıf metinleri dil ve anlatım özellikleri yönünden genel olarak yetersiz bulunmuştur.

3. b.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların dil ve anlatım özelliklerine ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan soruların tamamında (%100) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı; tamamına yakınında yazım kurallarına uyulduğu (%99), dil bilgisi kurallarına uyulduğu

(%97) ve anlatımın açık olduğu (%93); yarısından biraz fazlasında (%63) cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu görülmüştür.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan soruların tamamında (%100) noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı; tamamına yakınında anlatımın açık olduğu (%97), dil bilgisi kurallarına uyulduğu (%97) ve yazım kurallarına uyulduğu (%95); büyük oranda cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu (%87) görülmüştür.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan soruların tamamına yakınında anlatımın açık olduğu (%96), dil bilgisi kurallarına uyulduğu (%93), noktalama işaretlerinin doğru kullanıldığı (%92), yazım kurallarına uyulduğu (%90) ve cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygun olduğu (%88) görülmüştür.

Her üç sınıfın tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların dil ve anlatımına bakıldığında sadece ikinci sınıf tema değerlendirme soruları cümlelerdeki kelime sayısının sınıf düzeyine uygunluğu açısından yetersizdir. Bunun dışında tema değerlendirme soruları üç sınıf düzeyinde de dil ve anlatım yönünden genel olarak yeterli görülmüştür.

4. “Tema sonu değerlendirme soruları ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun mudur?” sorusunun yanıtına ilişkin sonuçlar soru türlerine göre altı başlıkta incelenmiştir:

4. a.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki açık uçlu soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan açık uçlu soruların tamamına yakınının (%96) diğer sorulardan bağımsız olduğu, büyük bir çoğunluğunda (%85) cevabın sınırının net olduğu, yarısından biraz fazlasının (%59) yoruma dayalı olduğu ve yarısından azının (%37) üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü görülmüştür.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan 1 açık uçlu sorunun üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü, yoruma dayalı olduğu, cevabın sınırının net olduğu ve diğer sorulardan bağımsız olduğu görülmüştür.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan açık uçlu soruların tamamının (%100) diğer sorulardan bağımsız olduğu, cevap sınırının net

olduğu; çoğunluğunun yoruma dayalı olduğu (%78) ve üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü (%67) görülmüştür.

4. b.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki kısa cevaplı soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan kısa cevaplı soruların tamamına yakınının ipuçlarından arınık olduğu (%97), tek bir yargıdan oluştuğu (%97), net bir cevabının olduğu (%93) ve alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçtüğü (%90) görülmektedir.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan kısa cevaplı soruların tamamının (%100) net bir cevabının olduğu, tek bir yargıdan oluştuğu ve alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçtüğü; tamamına yakınının (%90) ipuçlarından arınık olduğu görülmektedir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan kısa cevaplı soruların tamamının (%100) ipuçlarından arınık olduğu, alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçtüğü; tamamına yakınının ise net bir cevabının olduğu (%96) ve tek bir yargıdan oluştuğu (%96) görülmüştür.

4. c.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki çoktan seçmeli soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında çoktan seçmeli soru olmadığı için bu sorularla ilgili üçüncü ve dördüncü sınıfa ait sonuçlar verilmiştir.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan çoktan seçmeli soruların tamamında (%100) seçeneklerin madde köküyle uyumlu olduğu; tamamına yakınında seçeneklerin eşit uzunlukta olduğu (%90), çeldiricilerin işlevsel olduğu (%90), seçeneklerin kendi içinde homojen olduğu (%85) ve yarısından fazlasında (%60) olumsuz ifadenin koyu yazıldığı/altının çizildiği görülmüştür.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan çoktan seçmeli soruların tamamında (%100) seçeneklerin kendi içinde homojen olduğu, seçeneklerin madde köküyle uyumlu olduğu, çeldiricilerin işlevsel olduğu; büyük bir çoğunluğunda seçeneklerin eşit uzunlukta olduğu (%79) ve yarısından fazlasında olumsuz ifadenin koyu yazıldığı/altının çizildiği (%67) görülmüştür.

4. ç.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki boşluk doldurmalı soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan boşluk doldurmalı soruların tamamında (%100) boşlukların eşit uzunlukta olduğu; tamamına yakınının (%83) ipuçlarından arınık olduğu; yarısından fazlasında (%67) boşlukların cümlede doğru yerde olduğu, boşluğun önemli bir kelime için ayrıldığı görülmüştür. Olası cevap sayısının boşluk sayısından fazla olması ölçütünün arandığı soruların hiçbirinde bu kurala uyulmamıştır.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan boşluk doldurmalı soruların tamamında (%100) boşlukların eşit uzunlukta olduğu ve soruların ipuçlarından arınık olduğu görülmüştür. Soruların hepsi de cümlelerde parantezle gösterilen yerlere uygun noktalama işaretlerinin koyulması şeklinde olduğu için boşlukların cümlede doğru yerde olması, boşluğun önemli bir kelime için ayrılması, olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla olması ölçütleri inceleme dışında kalmıştır.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan boşluk doldurmalı soruların tamamında (%100) boşlukların cümlede doğru yerde olduğu, ipuçlarından arınık olduğu, boşluğun önemli bir kelime için ayrıldığı; tamamına yakınında (%88) boşlukların eşit uzunlukta olduğu görülmüştür. Olası cevap sayısının boşluk sayısından fazla olması ölçütünün arandığı soruların hiçbirinde bu kurala uyulmamıştır.

4. d.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki eşleştirmeli soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin sonuçlar:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan eşleştirmeli soruların tamamına yakınında (%86) öncüllerin ve cevapların kendi içinde benzeşik olduğu, yarısından fazlasında (%57) eşleştirme yönergesinin tam olduğu, yarısından azında (%29) madde sayısının 6 ile 15 arasında olduğu görülmüştür. Cevapların öncüllerden sayıca fazla olması ve cevaplar listesinin alfabetik sıralanması ölçütlerine hiçbir soruda uyulmamıştır.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan eşleştirmeli soruların tamamında (%100) öncüllerin ve cevapların kendi içinde benzeşik

olduğu, yarısından azında (%33) madde sayısının 6 ile 15 arasında olduğu görülmüştür. Cevapların öncüllerden sayıca fazla olması, eşleştirme yönergesinin tam olması ve cevaplar listesinin alfabetik sıralanması ölçütlerine hiçbir soruda uyulmamıştır.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan eşleştirmeli soruların tamamında (%100) öncüllerin ve cevapların kendi içinde benzeşik olduğu, eşleştirme yönergesinin tam olduğu; yarısından azında madde sayısının 6 ile 15 arasında olduğu (%30) ve cevaplar listesinin alfabetik sıralandığı (%13) görülmüştür. Soruların hiçbirinde cevaplar öncüllerden sayıca fazla değildir.

4. e.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki doğru-yanlış sorularının taşınması gereken özelliklere ilişkin sonuçlar:

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan doğru-yanlış sorularının tamamının (%100) tek bir yargıdan oluştuğu, doğruluğunun ya da yanlışlığının kesin olduğu, olumlu şekilde ifade edildiği; yarısında (%50) doğru ve yanlış cümlelerin eşit sayıda olduğu görülmüştür. Soruların hiçbirinde yanlış cümle için doğrusu istenmemiştir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan doğru-yanlış sorularının tamamının (%100) olumlu şekilde ifade edildiği, yarısından fazlasının (%75) doğruluğunun ya da yanlışlığının kesin olduğu, yarısının (%50) tek bir yargıdan oluştuğu, yarısından azında (%25) doğru ve yanlış cümlelerin eşit sayıda olduğu görülmüştür. Soruların hiçbirinde yanlış cümle için doğrusu istenmemiştir.

Tema sonu değerlendirme çalışmalarında yer alan açık uçlu, kısa cevaplı, çoktan seçmeli, boşluk doldurmalı, eşleştirmeli ve doğru-yanlış test maddelerine her üç sınıf açısından bakıldığında, test maddelerine özgü soru yazım ölçütlerine uyan soruların yanında uymayan soruların da olduğu görülmüştür. Bu sonuçlardan hareketle araştırmanın alt problemlerine yönelik olarak aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. “Tema sonu değerlendirme sorularının Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı’ndaki dil beceri alanlarına göre dağılımı nasıldır?” sorusunun yanıtına göre ikinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında soruların tamamına yakının okuma ve yazma dil beceri alanlarında olduğu, üçüncü ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında ise tüm soruların okuma ve yazma alanında

olduğu görülmüştür. Tema değerlendirme sorularının Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan kazanımların ağırlıklarına göre dinleme ve konuşma dil becerilerini de kapsayacak şekilde dört temel dil becerisine dengeli dağılması gerekir. Dinleme ve konuşma becerilerinin yazılı olarak ölçülmesi zor olsa da bu alanlarla ilgili temel kuralların ve stratejilerin bilgisine, anlamaya dayalı bazı zihinsel becerilerin ölçülmesine yönelik sorular yazılabilir. Tema değerlendirme çalışmalarının sınıf içinde uygulanma bütünlüğü bozulmayacak şekilde bazı tema değerlendirme çalışmalarına yazılı metin yerine dinleme metni konulabilir. Aynı şekilde örnek bir konuşma etkinliğinin izlettirilmesine dayalı konuşma becerisine yönelik sorular da yapılandırılabilir.

2. “Tema sonu değerlendirme sorularının test madde türlerine göre dağılımı nasıldır?” sorusunun yanıtına göre her üç sınıf düzeyinde de tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların madde türlerine göre dengeli dağılmadığı görülmüştür.

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında soruların yarısına yakını açık uçlu ve yarısından azı da kısa cevaplı sorulardan oluşmaktadır. Bu soruların sayıca fazla olması yerindedir. Buna ek olarak diğer soru türlerine de daha fazla yer verilerek soru çeşitliğinin artırılması ölçme ve değerlendirme açısından yararlı olabilir.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların yarısından biraz fazlası kısa cevaplıyken, üçte biri de çoktan seçmeli sorulardır. Tema değerlendirme çalışmalarının tümünde çoktan seçmeli sorulara yer verilirken sadece 1 tane açık uçlu soruya yer verilmiştir. Bu durum öğrencilerin soru karşısında düşünme, anlama, yorumlama, neden-sonuç ilişkisi kurma gibi zihinsel süreçleri kullanarak cevaplarını yazılı şekilde ifade edebilme becerilerinin ölçülmesi açısından sorun olmaktadır. Tema değerlendirme çalışmalarının metinler üzerinden gerçekleştirildiği düşünüldüğünde; metne bağlı olarak sadece yüzeysel anlama ve metni tekrar ettirmeye dönük ezber soruları yerine öğrencilerin metni yorumlamasına, neden-sonuç ilişkisi kurmasına, metinden çıkarımlar yapmasına yönelik açık uçlu sorular sorulabilir. Örneğin, metnin konusunu ve ana fikrini/ana duygusunu belirlemek akla ilk gelen açık uçlu soru

şekillerindedir. Tema değerlendirme çalışmalarında çoktan seçmeli soruların oranının azaltılıp açık uçlu sorulara mutlaka daha fazla yer verilmesi gerekir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların yarısı kısa cevaplıyken diğer yarısı da açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirme ve doğru-yanlış sorularından oluşmaktadır. Öğrencilerin kendi duygu ve düşüncelerini, kendilerinin tasarladığı yanıtları yazılı bir şekilde ifade edebilmelerini sağlayan açık uçlu sorulara öncelikli ve daha fazla olmak üzere diğer sorulara da dengeli bir şekilde yer verilmelidir.

Türkçe dersi, öğrencilerin dili etkin biçimde kullanarak kendilerini iyi bir şekilde ifade edebilme becerilerini kazanmaları gereken derstir. Tema değerlendirme çalışmalarında yer alan soruların öğrencilerin ifade becerilerini geliştirmeye ve bu konuda hangi durumda olduklarını doğru tespit etmeye yönelik olması gerekir. Bu açıdan kitap ve soru yazarlarının Türkçe dersinin bu özelliğini dikkate alarak tema değerlendirme çalışmalarında daha çok açık uçlu soruya yer vermeleri, ölçme ve değerlendirmede zenginliği sağlamak açısından da diğer soru türlerine de dengeli şekilde yer vermeleri gerekir.

3.“Tema sonu değerlendirme soruları dil ve anlatım özellikleri bakımından uygun mudur?” sorusunun yanıtına ilişkin öneriler iki başlık altında incelenmiştir:

3. a.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki metinlerin dil ve anlatım özelliklerine ilişkin öneriler:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan metinlerin dil ve anlatım açısından incelenmesinde, metinlerin yarısında cümlelerdeki kelime sayılarının sınıf düzeyine uygunluğu yetersiz görülmüştür. İkinci sınıf genel olarak öğrencilerin okuma ve yazmayı yeni öğrendikleri, akıcı okuma becerisini henüz kazanamadıkları sınıftır. Metinlerin uzun cümlelerden oluşması öğrencilerin okuma hızlarına bağlı olarak metni anlamasını zorlaştırabilir. Anlaşılamayan bir metin üzerinden sorulan sorulara da yeterli ve doğru cevap verilmesi güçleşir. Kitaplara metin seçilirken bir cümlede olması gereken ortalama kelime sayısına dikkat edilmelidir. Metinler incelendiğinde üçte birinde anlatımın açık olmadığı görülmüştür. Metinlerde gereksiz sözcükler kullanılmadan, sınıf düzeyine uygun ve anlatılmak isteneni tam karşılayacak sözcükler kullanılarak anlatımda açıklık sağlanabilir. Kitap inceleme

komisyonlarında yer alan Türkçe dil uzmanlarının metinleri ilkökul düzeyinde metinsellik ölçütlerine uygun şekilde incelemeleri önerilir. İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında son iki temada metin kullanılmadığı görülmüştür. Tema sonu ölçme-değerlendirme çalışmalarının mutlaka metin aracılığı ile yürütülerek Türkçenin doğru ve etkin kullanımına yönelik soru türlerine yer verilmelidir.

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan metinlerin dil ve anlatım açısından incelenmesinden, metinlerin yarısının cümlelerdeki kelime sayıları bakımından sınıf düzeyine uygun olmadığı görülmüştür. “Küçük Çocuk ve Şeker Kavanozu” metninde bir cümleden oluşan paragraf, “Yunus Emre ve Mevlana” metninde 25 kelimeden oluşan cümle vardır. Sınıf düzeyine uygun olmayan uzunluktaki cümleler metnin anlaşılmasını zorlaştırır. İyi anlaşılabilen metin üzerinden ölçme ve değerlendirmelerde bulunmak doğru sonuçlar vermez. Tema değerlendirme çalışmalarına konulacak metinlerin Türkçeye uygun, öğrencilerin anlayabileceği yapı ve uzunluktaki cümlelerden oluşmasına kitap yazarlarının özen göstermesi önerilmektedir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan metinlerin dil ve anlatım açısından incelenmesinden; metinlerin yazım kuralları, noktalama işaretleri, cümlelerdeki kelime sayıları, anlatımın açık olması ve dil bilgisi kurallarına uygunluk bakımından yetersiz olduğu görülmüştür. Bu tür metinler üzerinden yapılan ölçme ve değerlendirmeler doğru sonuçlar vermez, öğrencide beklenen gelişmeyi sağlayamaz. Tema değerlendirme çalışmalarında yer alan metinlerin Türkçenin doğru kullanımını örneklendirici, güzel söyleyiş özelliği taşıyan, yazım ve noktalama açısından hata içermeyen, açık ve anlaşılır nitelikte olması gerekir. Bu konuda kitap yazarlarının ve editörlerinin daha titiz bir çalışma sürdürmesi tavsiye edilir.

3. b.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların dil ve anlatım özelliklerine ilişkin öneriler:

İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan sorular incelendiğinde; soruların genel olarak dil ve anlatım özelliklerine uygun olduğu, ancak ikinci sınıf tema değerlendirme sorularının üçte birinde cümle uzunluklarının sınıf düzeyine uygun olmadığı görülmüştür. Ayrıca ikinci

sınıf tema değerlendirme çalışmasında 70 soruda 1, üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmasında 60 soruda 3 ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmasında 90 soruda 9 yazım yanlışı; dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmasında 7 soruda noktalama hatası görülmüştür. Bu tür hatalar toplam soru sayılarına oranla az gibi görünse de öğrencilerin yazım ve noktalama kurallarını farkına varmadan eksik ya da yanlış öğrenmelerine neden olabileceği unutulmamalıdır. Kitap inceleme komisyonunda yer alan panelistlerin incelemelerini Türk Dil Kurumu (TDK) güncel Yazım Kılavuzu'na uygun şekilde titizlikle sürdürmeleri ve bu tür eksiklerin gözden kaçmaması için kitapların faklı uzmanlarca tekrarlayıcı şekilde incelenmesi önerilebilir.

4. “Tema sonu değerlendirme soruları ölçme ve değerlendirme ilkelerine uygun mudur?” sorusunun yanıtına ilişkin öneriler soru türlerine göre altı başlıkta sunulmuştur:

4. a.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki açık uçlu soruların taşıması gereken özelliklere ilişkin öneriler:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan açık uçlu sorular incelendiğinde, soruların üst düzey zihinsel beceriyi ölçme ve yoruma dayalı olma açısından yetersiz olduğu görülmüştür. Açık uçlu soruların öğrencide sınıf seviyesine göre Türkçeyi etkin kullanma, üst düzey düşünme, çıkarımda bulunma, karşılaştırma yapma, problem çözme gibi becerileri ölçmeye yönelik yapılandırılması önerilebilir. Altıncı tema değerlendirme çalışmasında bazı açık uçlu soruların cevapları için yazma alanı verilmemiştir. Soruların yazılı mı, sözlü mü cevaplanacağını belli olmaması tema değerlendirme çalışmasının bütünlüğünü bozmaktadır. Soruların cevabı için yeterli yazma alanı verilerek tüm tema değerlendirme çalışmalarında bütünlük sağlanmalıdır.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan açık uçlu sorular incelendiğinde soruların çoğunluğunun üst düzey zihinsel beceriyi ölçtüğü ve yoruma dayalı olduğu görülmüştür. Bu soruların daha çok metinlerin konusunu ve ana fikrini belirlemeye yönelik olduğu tespit edilmiştir. Farklı kazanımları ölçmeye yönelik açık uçlu sorular hazırlanması önerilir.

4. b.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki kısa cevaplı soruların taşıması gereken özelliklere ilişkin öneriler: İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıf tema

değerlendirme çalışmalarında yer alan kısa cevaplı sorular incelendiğinde soruların kısa cevaplı soru yazım ölçütlerine uygun yazıldığı görülmüştür. İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında iki soruda yazma alanı verilmemiştir. Bu sorulardan birinde “söyleyiniz.” ifadesi yer almaktadır. Tema değerlendirme çalışmasının uygulanma bütünlüğü bozacak ve öğrencilerin kafasını karıştıracak sorulara yer verilmemelidir. Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında kısa cevaplı soruların tamamına yakını metin altı sorulardan oluşmaktadır. Soru yazımında aynı tür kazanımlara yönelik aynı soru türünün kullanılmaması, tekdüzeliğe düşülmemesi önerilir.

4. c.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki çoktan seçmeli soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin öneriler:

Üçüncü ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan çoktan seçmeli sorular incelendiğinde soruların genel olarak soru yazım ilkelerine uygun olarak yazıldığı görülmüştür, ancak olumsuz ifadenin koyu yazılması ya da altının çizilmesi ölçütüne her iki sınıfın tema değerlendirme çalışmalarında da yeterince dikkat edilmemiştir. Ayrıca, üçüncü sınıf birinci tema değerlendirme çalışmasında 4 çoktan seçmeli sorudan 3’ünün doğru yanıtı “B” seçeneği olarak verilmiştir. Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında ise bütün çoktan seçmeli sorularda seçenekleri gösteren harflerin küçük yazıldığı görülmüştür. Bu tür hatalar öğrencilerin verdiği doğru cevaptan şüphe duymasına, dikkatsizlik ya da algılama yanlışlığı nedeniyle yanlış cevaplar vermesine neden olabilir. Ders kitabı yazarları soru türlerine göre belirlenen ölçütlerden oluşan ölçekler kullanarak yazdıkları soruların uygunluğunu değerlendirebilir.

4. ç.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki boşluk doldurmalı soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin öneriler:

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan boşluk doldurmalı sorular incelendiğinde, soruların boşlukların eşit uzunlukta olması ve ipuçlarından arınık olması dışında soru yazım kurallarına uygun yazılmadığı görülmüştür. Sekizinci tema değerlendirme çalışması dördüncü soruda boşluğun cümle başında olması öğrencilerin eksik cümleyi okuyup tekrar başa dönmesine neden olmaktadır. Boşlukların cümle başında değil, ortasında ya da sonunda yer alması cümle daha iyi anlaşılmasını sağlar. İkinci tema değerlendirme

çalışması birinci soruda boşlukların önemli kelimeler için ayrılmadığı görülmüştür. Bu tür sorular asıl ölçülmesi amaçlanan bilgi ve beceriyi ölçmekten uzaktır. Soru yazımında boşlukların konu ve kazanım için kritik kelime ya da kelime grupları için ayrılması önerilir. Soruların hiçbirinde olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla değildir. Bu durum şans başarısını ciddi derecede etkilemektedir. Sorunun yanıtını gerçekten bilen öğrenci ile bilmeyen öğrenciyi ayırt etme güçlüğü ortaya çıkmaktadır. Kitap inceleme komisyonlarında ölçme değerlendirme uzmanlarının görüş ve incelemelerine sıkça başvurulup kitap yazarlarına gerekli geri bildirimlerin verilmesi önerilir.

Üçüncü ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan boşluk doldurmalı sorular incelendiğinde üçüncü sınıfa ait soruların hepsinde, dördüncü sınıfa ait soruların yarısında soruların cümlelerde parantezle belirtilen yerlere uygun noktalama işaretinin konulması şeklinde yapılandırıldığı görülmektedir. Bireysel farklılıklar gerçeğinden hareketle nasıl ki tek bir ölçme yönteminden söz edilemezse, aynı şekilde bir kazanımın da sürekli aynı soru türüyle ölçülmesi uygun değildir. Soru yazarlarının kazanım ve soru türü dengesini sağlamaları önerilir. Ayrıca dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında boşluk sayısı ile olası cevap sayısının aynı olduğu sorular bulunmaktadır. Şans başarısına neden olan ve puanlama güvenilirliğini olumsuz etkileyen sorulara tema değerlendirme çalışmalarında yer verilmemesi gerekir.

4. d.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki eşleştirmeli soruların taşınması gereken özelliklere ilişkin öneriler:

İkinci, üçüncü ve dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan eşleştirmeli sorular incelendiğinde, soruların çoğunda madde sayısının 6 ile 15 arasında olmadığı görülmüştür. Eşleştirilecek madde sayısı azaldıkça soruların rastlantısal olarak cevaplanma ihtimali artmaktadır. Özellikle bazı konular için kritik olan kazanımların ölçülmesinde hangi öğrencinin ne derece doğru cevap verdiğinin kestirilememesi, öğretim sürecinin devamını da olumsuz etkilemektedir. İkinci sınıf beşinci tema değerlendirme çalışması ikinci soruda sadece iki maddenin eşleştirilmesi istenmiştir. Böyle bir soruda şans başarısı yüzde ellidir ve olası doğru cevabın bilinçli yapıp yapılmadığı anlaşılamaz. Bu tür soruların kitaplarda bulunmaması gerekir. Her üç sınıfın tema değerlendirme

çalışmalarına ait bütün sorularda cevapların öncüllerden sayıca fazla olmadığı görülmüştür. Bu durum sorulardaki madde sayısının azlığıyla birleşince soruların tesadüfi şekilde cevaplanabilmesine kapı aralamakta, testin güvenilirliğini düşürebilmektedir. Kitap yazarlarının ölçme ve değerlendirme uzmanlarından mutlaka görüş alarak psikometriye uygun olmayan soruları kitaplara koymamaları önerilir.

İkinci sınıf tema değerlendirme çalışmalarında bazı sorularda, üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında ise tüm sorularda eşleştirme yönergesinin eksik olduğu görülmüştür. Öğrenciye eşleştirme serbestliği tanıyan bu sorularda ok şeklinde çizgilerle eşleştirme yapılması karışıklığa neden olabilir ve öğretmenlerin kontrolünü zorlaştırabilir. İlkokul düzeyinde eşleştirmenin rakam ya da büyük harflerle yapılması ve bunun açık bir yönergeyle belirtilmesi daha uygundur.

4. e.) Tema değerlendirme çalışmalarındaki doğru-yanlış sorularının taşınması gereken özelliklere ilişkin öneriler:

Üçüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan 2 adet doğru-yanlış sorusu incelendiğinde her iki soruda da yanlış cümle için doğrusunun istenmediği görülmüştür. Bu durumda hem sorunun şansla doğru cevaplanabilmesi söz konusudur hem de yanlış olarak belirlenen ifadenin neden yanlış olduğu konusunda öğrenciler bir kazanım elde edemez. Öğrencilerin; eğitim hayatlarının temeli olan ilkokul düzeyinde olguları, bilgileri, kavramları doğru şekilde zihinlerinde yapılandırmaları gerekir. Yanlış ifadelerle öğrencilerin kafasının karıştırılmamasına özen gösterilmelidir.

Dördüncü sınıf tema değerlendirme çalışmalarında yer alan doğru-yanlış soruları incelendiğinde soruların yarısında cümlelerin tek bir yargıdan oluşmadığı görülmüştür. İlkokul düzeyindeki öğrenciler zihinsel gelişimleri gereği dikkat ve odaklanma sorunuyla ifadenin bir kısmı doğru olduğunda tümünü doğru kabul edebilirler. Kitap inceleme komisyonlarında yer alan üyeler soruları ölçme değerlendirme ilkelerine göre incelerken öğrencilerin yaş ve gelişim özelliklerine de dikkat etmelidir. Yine bu sınıfa ait tema değerlendirme çalışmalarındaki soruların çoğunda doğru ve yanlış ifadelerin eşit dağılmadığı ve yanlış cümle için doğrusunun istenmediği görülmüştür. Soruların yanıtlanmasında şans başarısını

azaltmak için yanlış ifadeler için doğrusunun yazılması istenebilir. Böylelikle soru ifadesindeki yanlışın kalıcı doğru bilgiye dönüştürülmesi sağlanabilir.

Bu bölüme kadar araştırmanın alt problemleri üzerinden daha çok özel ve ayrıntı içeren öneriler üzerinde durulmuştur. Çalışmanın bu son bölümünde tema değerlendirme çalışmalarının geneline ve araştırmanın bütününe ilişkin aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

1. Tema değerlendirme çalışmaları incelendiğinde açık uçlu sorular için dereceli puanlama anahtarının (rubrik) olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin daha objektif değerlendirme yapabilmeleri için tema değerlendirme çalışmalarına dereceli puanlama anahtarları konulmalıdır.

2. Tema değerlendirme çalışmalarında hangi sorunun kaç puan olduğu, kaç doğru yapanın ya da kaç puan alanın hangi düzeyde olduğu belli değildir. Bu haliyle tema değerlendirme çalışmalarında ölçmenin eksik olduğu, değerlendirmenin ise hiç olmadığı görülmüştür. Her tema değerlendirme çalışmasında o temadaki kazanımlara öğrencilerin ne kadar ulaştığını gösteren bir değerlendirme ölçeği yer alabilir. Örnek: 0 ile 44 puan arası: Yetersiz, 45 ile 69 puan arası: Orta, 70 ile 84 puan arası: İyi ve 85-100 arası: Çok iyi gibi. Eğer soruların puan ağırlıkları eşitse doğru yapılan soru sayısı üzerinden de benzer bir değerlendirme ölçeği düzenlenebilir.

3. Tema değerlendirme çalışmalarında yer alan soruların hepsi aynı test maddelerinden oluşmadığı için değerlendirme çalışmalarının öğrencilerin algılarını kolaylaştıracak şekilde bölümler halinde düzenlenmesi, bir soru türünden diğerine geçildiğinde iyi bir yönergeyle belirtilmesi önerilir. Örneğin; A. Metne bağlı sorular, B. Boşluk doldurma soruları, C. Eşleştirme soruları, D. Çoktan seçmeli sorular, E. Doğru-yanlış soruları şeklinde düzenlenebilir.

4. Öz ve akran değerlendirme formlarının ölçme ve değerlendirmede bir puan karşılığı olmadığı için tema değerlendirme çalışmaları içinde değil, ders kitaplarının uygun başka bölümlerinde yer alması gerekir.

5. Ders kitabı yazarlarının hem kazanımların hem de madde türlerinin özelliklerine dikkat edip soruları iyi bir şekilde yapılandırarak yazmaları gerekir.

6. Sınıf öğretmenlerinin sene sonu seminer çalışmalarında tema değerlendirme çalışmalarının niteliği, sınıf düzeyine uygunluğu, uygulanmasında

karşılaşılan güçlükler vb. konularında inceleme yapmaları; Milli Eğitim Bakanlığına sunulan inceleme raporları doğrultusunda ders kitaplarında gerekli güncelleştirmelerin yapılması önerilmektedir.

7. Talim ve Terbiye Kurulu'nun kitap inceleme panellerinde sürekli yer alan öğretmenler, alan uzmanları, görsel tasarım uzmanları ve dil uzmanlarının yanında gerekli durumlarda yer alan ölçme ve değerlendirme uzmanları inceleme süreçlerinin daha çok aşamasında yer almalı, görüş ve değerlendirmeleri sürece etkin bir şekilde yansıtılmalıdır.

8. Ders kitabı ve soru yazarlarının ölçme ve değerlendirme eğitimlerinden yararlanmaları ve tecrübelerini güncellikle birleştirmeleri önerilebilir.

9. Tema değerlendirme çalışmalarından uygulamada ne derece verim alındığı; bu çalışmaların sınıfta mı, evde yapıldığı; değerlendirme sonuçlarıyla ilgili öğrencilere ne düzeyde geribildirim verildiği vb. konularında farklı araştırmalar yapılabilir.

10. Farklı sınıf düzeylerine ve başka derslerin tema/ünite sonu değerlendirme çalışmalarına yönelik yeni araştırmalar yapılabilir.

11. Metinlerdeki cümlelerde bulunması gereken ortalama kelime sayısının ve cümle uzunluklarının Türkçeye uygun bir ölçütü yoktur. Yapılacak deneysel çalışmalarla bu konuda Türkçeye uygun ölçütler tespit edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akyol, H. (2010). *Yeni programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri* (3. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aksan, D. (1998). *Her yönüyle dil ana çizgileriyle dilbilim* (1. Cilt). Ankara: Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Dil Kurumu Yayınları: 439.
- Aşıl原因, Z. (2018). *İlkokul ders kitaplarında yer alan ünite değerlendirme sorularının psikometrik özellikler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Ataşçı, A. (2018). *İlkokul ikinci sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Koza Yayınları.
- Ayan, H. K., Arslan, Ü., Kul, S. ve Yılmaz, N. (2018). *İlkokul dördüncü sınıf Türkçe ders kitabı* (Birinci Baskı). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Binbaşıoğlu, C. (1983). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (4. Basım). Ankara: Binbaşıoğlu Yayınevi.
- Börekçi, M. (2009). *Türkiye Türkçesinde yapı ve işlev bakımından sözcükler*. Erzurum: Eser Ofset Matbaacılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (19. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2004). *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çalışkan, H. & Yıldız, M. (2008). 1998 ve 2004 programlarına göre hazırlanan ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki ünite değerlendirme sorularının analizi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 12(1), 75-88.
- Çetin, B. (2008). Bilişsel alan davranışlarının ölçülmesi. S. Erkan ve M. Gömleksiz, (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* içinde (s. 67-142). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çetin, B. & Türkan. A. (2013). İlköğretim 8. sınıf geometri testi sorularında şekillerin gerçek değerlerine uygun çizilmesiyle, farklı çizilmesinin

- testin psikometrik özelliklerine etkisi. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi, Kış 2013, 4(2)*, 52-63.
- Erol, B. (2010). *Hayat bilgisi ders kitaplarının dil ve anlatım yönünden değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Geçit, Y. (2012). Geleneksel ölçme araçları ve özellikleri. M. Küçük ve Y. Geçit, (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (1. Basım) içinde (s. 107-158). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Girgin, E. (2012). *İlköğretim 2. kademe fen ve teknoloji ders kitaplarındaki ünite sonu değerlendirme sorularının incelenmesi* (Yüksek Lisans tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Göçer, A. (2008). İlköğretim Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1)*, 197-210.
- Göçer, A. (2014). Türkçe öğretiminde ölçme ve değerlendirme. A. Kırkkılıç ve H. Akyol, (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi* (4. Baskı) içinde (s. 477-551).Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Gözütok, F. D., Taş, İ. D., Rüzgar, M. E., Akçatepe, A. G., & Yetkiner, A. (2015). İlkokul Birinci sınıf hayat bilgisi kitaplarının değerlendirilmesi. *Elementary Education Online, 14(3)*, 825-844.
- Gültekin, S. (2014). Ölçme ve değerlendirmede temel kavramlar. R. N. Demirtaşlı, (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (3. Baskı) içinde (s. 159-268). Ankara: Edge Akademi Kitap Yayın Dağıtım.
- Gündüz, O. ve Şimşek, T. (2012) *Uygulamalı yazma eğitimi el kitabı* (2. Baskı). Ankara: Grafiker Yayınları.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller* (2. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Güneş, F. (1997). *Okuma yazma öğretimi ve beyin teknolojisi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Karaduman, E. B., Özdemir, E. ve Yılmaz, O. (2018). *İlkokul üçüncü sınıf Türkçe ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Karakuş, N. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin dil ve anlatım yönünden incelenmesi, *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, Haziran 2014, Yıl 7, Sayı XVIII, ss. 567-593.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi* (16.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kemertaş, İ. (2003). *Öğretimde planlama ve değerlendirme*. İstanbul: Birsen Yayıncılık.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2002). *Konu alanı ders kitabı incelemesi* (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kıran, Z. (1996). *Dilbilim akımları* (İkinci Baskı). Ankara: Onur Yayınları.
- Kilmen, S. (2014). Ölçme ve değerlendirmede temel kavramlar. R. N. Demirtaşlı, (Ed.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (3. Baskı) içinde (s. 29-64.). Ankara: Edge Akademi Kitap Yayın Dağıtım.
- Koç, M. (2007). *İlköğretim 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metin altı soruları üzerine bir inceleme*. (Yüksek Lisans Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Kurnaz, H. (2013). *Ortaokul Türkçe dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki tema değerlendirme soruları üzerine bir araştırma* (Yüksek Lisans Tezi).
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Kuzu, S. T. (2013) Türkçe ders kitaplarındaki metin altı sorularının yenilenmiş Bloom taksonomisindeki hatırlama ve anlama bilişsel düzeyleri açısından incelenmesi, *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran 2013, Cilt: 37, Sayı: 1, 58-76.
- Küçükahmet, L. (2008). *Öğretimde planlama ve değerlendirme* (22. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB (2018). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=332> adresinden 21.02.2019 tarihinde edinilmiştir.
- MEB. (2015). Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı, web.deu.edu.tr/ilyas/ftp/turkce2015.pdf adresinden 01.03.2018 tarihinde edinilmiştir.

- MEB. (2012). Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/09/20120912-2.htm> adresinden 20.02.2019 tarihinde edinilmiştir.
- MEB. (1995). Millî Eğitim Bakanlığı 2434 Sayılı Tebliğler Dergisi. <http://tebligler.meb.gov.tr/index.php/tuem-sayilar/viewcategory/59-1995> adresinden 18.03.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Öz, F. (2006). *Uygulamalı Türkçe öğretimi* (3. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özcan, S. (2010). *İlköğretim Türkçe ders kitaplarındaki soruların SBS Türkçe sorularıyla örtüşme düzeyi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Payza, T. (2015). *Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Sancı, D. (2002). *İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin toplumsal, ekonomik ve kültürel durumlarının okuma motivasyonlarına etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Selçuk, Z. (2005). *Gelişim ve öğrenme* (13. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şengül, M. (2005). *İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlere dayalı olarak hazırlanan sorular üzerine bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> adresinden edinilmiştir.
- Tan, Ş. (2005). *Öğretimde planlama ve değerlendirme* (7.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Taşdemir, F. & Ekinci-Çelikpazu, E. (2017). Beşinci sınıf Türkçe ders kitabında yer alan tema değerlendirme sorularının psikometrik açıdan incelenmesi, ISLET 3. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu, Roma, İtalya, 20-24 Nisan, pp. 63-63.
- Taşdemir, F. & Akyüz, M. (2016). Üçüncü sınıf hayat bilgisi ders kitabında yer alan tema değerlendirme sorularının psikometrik açıdan incelenmesi, VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi, Rize, Türkiye, 13-15 Ekim, pp.59-69.

- TDK. (2019). Güncel Türkçe sözlük. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5cb32804ba37a6.06921204 adresinden 14.04.2019 tarihinde edinilmiştir.
- Tekin, H. (2015). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme* (22. Baskı). Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tosunoğlu, M., Arslan, M. M. ve Karakuş, İ. (2005). *Konu alanı ders kitabı inceleme* (2. Baskı). Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Turgut, M. F. ve Baykul, Y. (2012). *Eğitimde ölçme değerlendirme* (4. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tüm, G. (2016). 5. ve 6. sınıf ilköğretim Türkçe ders kitaplarında yer alan metin önu ve sonu sorularının Bloom Taksonomisi'ne göre değerlendirilmesi, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 11/14 Summer 2016, p. 731-748.
- Uzuner, S., Aktaş, E. & Albayrak, L. (2010). Türkçe 6, 7 ve 8. sınıf ders kitaplarının görseller (illüstrasyonlar) açısından değerlendirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Vol. 27, pp. 721-733.
- Ülper, H. & Yalınkılıç, K. (2010). Son iki Türkçe programına göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki metin sonu sorularının nicel ve nitel görünümü, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Summer, Volume: 3 Issue: 12.
- Üstüner, A. & Şengül, M. (2004). Çoktan seçmeli test tekniğinin Türkçe öğretimine olumsuz etkileri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.14(2), s. 197-208.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, A. Z. (2006). *Uygulama ve örnekleriyle ilk okuma ve yazma öğretimi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, M. & Korkmaz, C. (2017). 1-5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İçerik Açısından Değerlendirilmesi, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 2017 Cilt: 14 Sayı: 38, s. 111-130.

EKLER

EK-1

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
1. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
	8. soru				✓
	9. soru				✓
	10. soru			✓	
2. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru				✓
	5. soru				✓
3. TEMA	1. soru(a.)			✓	
	1. soru(b.)			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru				✓
	5. soru			✓	
4. TEMA	6. soru				✓
	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
	8. soru			✓	
	9. soru				✓
5. TEMA	10. soru			✓	
	1. soru				✓
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru				✓
	5. soru				✓
	6. soru(a.)			✓	
	6. soru(b.)			✓	
	6. soru(c.)			✓	
	7. soru			✓	

EK-1 (Devam)

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
6. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru				✓
	8. soru				✓
	10. soru		✓		
	11. soru				✓
7. TEMA	1. soru (a.)		✓		
	1. soru (b.)	✓			
	2. soru				✓
	3. soru			✓	
	4. soru				✓
	5. soru				✓
	7. soru				✓
8. TEMA	1. soru (a.)		✓		
	1. soru (b.)		✓		
	2. soru (a.)			✓	
	2. soru (b.)			✓	
	2. soru (c.)			✓	
	3. soru				✓
	4. soru				✓
	5. soru				✓
	6. soru				✓
	7. soru			✓	
	8. soru			✓	
	9. soru	✓			
TOPLAM (f)		2	4	43	21
TOPLAM (%)		3	6	61	30

EK-2

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
1. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
	8. soru			✓	
	9. soru			✓	
2. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
	8. soru				✓
3. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru				✓
	5. soru				✓
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
4. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru				✓
	6. soru			✓	
	7. soru				✓
5. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru				
	6. soru			✓	✓
	7. soru				✓
6. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru				✓

EK-2 (Devam)

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
6. TEMA	8. soru				✓
7. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru				✓
	6. soru				✓
	7. soru			✓	
	8. soru				✓
8. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru				✓
TOPLAM (f)		-	-	47	13
TOPLAM (%)		-	-	78	22

EK-3

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
1. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru (a.)				✓
	7. soru (b.)				✓
	8. soru			✓	
	9. soru				✓
	10. soru			✓	
	11. soru			✓	
	12. soru			✓	
	13. soru			✓	
	14. soru			✓	
2. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
	8. soru				✓
	9. soru			✓	
	10. soru			✓	
3. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru				✓
	8. soru			✓	
	9. soru			✓	
	10. soru			✓	
4. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru				✓
	7. soru			✓	
	8. soru				✓
	9. soru			✓	
	10. soru				✓

EK-3 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
4. TEMA	11. soru			✓	
5. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru (a.)			✓	
	4. soru (b.)			✓	
	5. soru				✓
	6. soru				✓
	7. soru(a.)				✓
	7. soru(b.)				✓
	8. soru				✓
	9. soru			✓	
6. TEMA	10. soru			✓	
	11. soru				✓
	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru			✓	
	7. soru			✓	
	8. soru			✓	
	9. soru				✓
	10. soru			✓	
7. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru				✓
	7. soru			✓	
	8. soru				✓
	9. soru			✓	
	10. soru				✓
8. TEMA	1. soru			✓	
	2. soru			✓	
	3. soru			✓	
	4. soru			✓	
	5. soru			✓	
	6. soru				✓
	7. soru			✓	
	8. soru			✓	
	9. soru			✓	
	10. soru			✓	
	11. soru			✓	

EK- 3 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Dil Becerilerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	DİL BECERİ ALANLARI			
		Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma
TOPLAM (f)		-	-	71	19
TOPLAM (%)		-	-	79	21

EK- 4

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	Doğru-Yanlış
1. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru	✓					
	4. soru	✓					
	5. soru		✓				
	6. soru					✓	
	7. soru	✓					
	8. soru				✓		
	9. soru		✓				
	10. soru					✓	
2. TEMA	1. soru				✓		
	2. soru					✓	
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru				✓		
3. TEMA	1. soru (a.)	✓					
	1. soru (b.)	✓					
	2. soru	✓					
	3. soru		✓				
	4. soru				✓		
	5. soru		✓				
4. TEMA	6. soru	✓					
	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru	✓					
	5. soru		✓				
	6. soru	✓					
	7. soru	✓					
	8. soru					✓	
	9. soru		✓				
	10. soru	✓					
5. TEMA	1. soru				✓		
	2. soru					✓	
	3. soru	✓					
	4. soru	✓					
	5. soru		✓				
	6. soru (a.)	✓					
	6. soru (b.)		✓				
	6. soru (c.)	✓					
6. TEMA	7. soru					✓	
	1. soru	✓					
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				

EK- 4 (Devam)

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	Doğru-Yanlış
6. TEMA	4. soru		✓				
	5. soru	✓					
	6. soru		✓				
	7. soru		✓				
	8. soru	✓					
	10. soru	✓					
	11. soru		✓				
7. TEMA	1. soru (a.)	✓					
	1. soru (b.)	✓					
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru		✓				
	7. soru	✓					
8. TEMA	1. soru (a.)	✓					
	1. soru (b.)		✓				
	2. soru (a.)	✓					
	2. soru (b.)	✓					
	2. soru (c.)	✓					
	3. soru		✓				
	4. soru				✓		
	5. soru					✓	
	6. soru	✓					
	7. soru		✓				
	8. soru		✓				
	9. soru		✓				
TOPLAM (f)		27	30	-	6	7	-
TOPLAM (%)		39	43	-	9	10	-

EK- 5

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	Doğru-Yanlış
1. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru			✓			
	6. soru			✓			
	7. soru			✓			
	8. soru			✓			
	9. soru					✓	
2. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru	✓					
	6. soru			✓			
	7. soru			✓			
	8. soru						✓
3. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru			✓			
	5. soru			✓			
	6. soru			✓			
	7. soru					✓	
4. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru			✓			
	5. soru			✓			
	6. soru		✓				
	7. soru				✓		
5. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru			✓			
	5. soru			✓			
	6. soru		✓				
	7. soru				✓		
6. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru			✓			
	6. soru			✓			

EK- 5 (Devam)

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					Doğru-Yanlış
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	
6. TEMA	7. soru			√			
	8. soru						√
7. TEMA	1. soru		√				
	2. soru		√				
	3. soru		√				
	4. soru		√				
	5. soru			√			
	6. soru			√			
	7. soru					√	
	8. soru				√		
8. TEMA	1. soru		√				
	2. soru		√				
	3. soru		√				
	4. soru		√				
	5. soru			√			
	6. soru			√			
TOPLAM (f)		1	31	20	3	3	2
TOPLAM (%)		2	52	33	5	5	3

EK- 6

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	Doğru-Yanlış
1. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru	✓					
	4. soru		✓				
	5. soru		✓				
	6. soru	✓					
	7. soru (a.)		✓				
	7. soru (b.)		✓				
	8. soru		✓				
	9. soru		✓				
	10. soru					✓	
	11. soru		✓				
	12. soru				✓		
	13. soru			✓			
	14. soru			✓			
2. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru	✓					
	6. soru		✓				
	7. soru					✓	
	8. soru						✓
	9. soru		✓				
	10. soru			✓			
3. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru	✓					
	4. soru	✓					
	5. soru	✓					
	6. soru				✓		
	7. soru				✓		
	8. soru					✓	
	9. soru		✓				
	10. soru			✓			
4. TEMA	1. soru		✓				
	2. soru		✓				
	3. soru		✓				
	4. soru		✓				
	5. soru		✓				
	6. soru						✓
	7. soru					✓	
	8. soru	✓					
	9. soru					✓	

EK- 6 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	Doğru-Yanlış
4. TEMA	10. soru				√		
	11. soru			√			
5. TEMA	1. soru		√				
	2. soru		√				
	3. soru		√				
	4. soru (a.)		√				
	4. soru (b.)		√				
	5. soru	√					
	6. soru						√
	7. soru (a.)		√				
	7. soru (b.)		√				
	8. soru		√				
	9. soru			√			
	10. soru			√			
	11. soru			√			
6. TEMA	1. soru		√				
	2. soru		√				
	3. soru		√				
	4. soru		√				
	5. soru		√				
	6. soru	√					
	7. soru					√	
	8. soru					√	
	9. soru				√		
	10. soru				√		
7. TEMA	1. soru		√				
	2. soru		√				
	3. soru		√				
	4. soru		√				
	5. soru					√	
	6. soru						√
	7. soru					√	
	8. soru				√		
	9. soru			√			
	10. soru			√			
8. TEMA	1. soru		√				
	2. soru		√				
	3. soru		√				
	4. soru		√				
	5. soru		√				
	6. soru					√	
	7. soru				√		
	8. soru			√			
	9. soru			√			

EK- 6 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Sorularının Madde Türlerine Göre Dağılım Tablosu

TEMA	SORU	TEST MADDE TÜRLERİ					Doğru-Yanlış
		Açık Uçlu	Kısa Cevaplı	Çoktan Seçmeli	Boşluk Doldurma	Eşleştirme	
8. TEMA	10. soru			√			
	11. soru			√			
TOPLAM (f)		9	45	14	8	10	4
TOPLAM (%)		10	50	16	9	11	4

EK- 7

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	METİN	ÖLÇÜTLER					
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Metindeki toplam kelime sayısı düzeye uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
1.	Oyun	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	Atatürk	✓	X	✓	✓	✓	✓
3.	İyi Vatandaş	✓	✓	X	✓	✓	✓
4.	Akıl Sır Ermiyor	✓	✓	X	✓	X	X
5.	Dünya	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.	Küçük Nedim ve Ailesi	✓	✓	X	✓	X	✓
TOPLAM (f)		6	5	3	6	4	5
TOPLAM (%)		100	83	50	100	67	83

EK- 8

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	METİN	ÖLÇÜTLER					
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Metindeki toplam kelime sayısı düzeye uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
1.	Yaşa Okulum Yaşa	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2.	Öğretmene Saygı	✓	✓	✓	✓	✓	X
3.	Küçük Çocuk ve Şeker Kavanozu	✓	X	X	✓	X	✓
4.	Yunus Emre ve Mevlana	✓	✓	X	✓	✓	✓
5.	Telefon Numarası	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6.	Çevrende Gördüklerin Nelerden Yapılmış?	✓	✓	X	✓	✓	X
7.	Şeker Neden Çok Sevilir?	✓	✓	X	✓	✓	✓
8.	İncir	✓	✓	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		8	7	4	8	7	6
TOPLAM (%)		100	88	50	100	88	75

EK- 9

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Metinlerin Dil ve Anlatım Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	METİN	ÖLÇÜTLER					
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Metindeki toplam kelime sayısı düzeye uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
1.	(...)	✓	X	X	✓	X	X
2.	Atatürk' ün Metotlu Çalışması	✓	X	X	✓	✓	X
3.	Fatih'in İstanbul Rüyası	X	X	✓	✓	✓	✓
4.	Kar Tanesi Adam	✓	✓	X	✓	✓	X
5.	Renkler Işıktaki Gizli	X	✓	X	✓	✓	✓
6.	Bayrak ve Vatan Sevgisi	✓	X	✓	✓	✓	✓
7.	Binicilik	✓	X	X	✓	X	X
8.	Çinicilik	X	✓	X	✓	X	X
TOPLAM (f)		5	3	2	8	5	3
TOPLAM (%)		63	38	25	100	63	38

EK- 10

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	ÖLÇÜTLER Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
1.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	X
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	✓
	7. soru	✓	✓	X	✓	✓
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	10. soru	✓	✓	X	X	✓
2.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	X	✓
	3. soru	✓	✓	X	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
3.	1. soru(a.)	✓	✓	✓	✓	✓
	1. soru(b.)	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	X	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	X	✓	✓
4.	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	X	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	✓
	7. soru	✓	✓	X	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	X	✓	✓
5.	10. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	1. soru	✓	✓	X	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	X	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru (a.)	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru (b.)	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru (c.)	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	X	X	✓

EK- 10 (Devam)

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	ÖLÇÜTLER Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
6.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	X	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	X
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
	10. soru	✓	✓	X	✓	✓
	11. soru	✓	✓	✓	✓	✓
7.	1. soru (a.)	✓	✓	X	✓	✓
	1. soru (b.)	✓	✓	X	✓	✓
	2. soru	✓	✓	X	✓	✓
	3. soru	✓	✓	X	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	X	X	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
8.	1. soru (a.)	✓	✓	✓	✓	✓
	1. soru (b.)	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru (a.)	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru (b.)	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru (c.)	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	X	✓	✓
	4. soru	X	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	✓
	7. soru	✓	✓	X	✓	✓
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		69	70	44	65	68
TOPLAM (%)		99	100	63	93	97

EK- 11

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
1.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	✓
	7. soru	✓	✓	X	✓	X
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
2.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
3.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
4.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	X	✓	✓
	5. soru	X	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
5.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	X	X
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
6.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓

EK- 11 (Devam)

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
6.	4. soru	✓	✓	✓	X	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
7.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
8.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	X	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	X	✓	X	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		57	60	52	58	58
TOPLAM (%)		95	100	87	97	97

EK- 12

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık ve anlaşılır mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
1.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru(a.)	✓	✓	X	✓	✓
	7.soru(b.)	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	10. soru	✓	✓	✓	X	✓
	11. soru	✓	X	✓	✓	✓
	12. soru	✓	✓	X	✓	✓
	13. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	14. soru	✓	✓	✓	✓	X
2.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3.soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	X	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	X	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	10. soru	X	X	✓	✓	✓
3.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	X	X	X	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	10. soru	✓	✓	X	✓	✓
4.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	X

EK- 12 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık ve anlaşılır mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
4.	7. soru	X	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	X
	9. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	10. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	11. soru	✓	✓	✓	✓	✓
5.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	X	✓	✓	✓	✓
	4.soru(a.)	✓	✓	✓	✓	✓
	4.soru(b.)	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	X	✓	✓
	7.soru(a.)	✓	✓	✓	✓	✓
	7.soru(b.)	X	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	X	X
	10. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	11. soru	✓	✓	✓	✓	✓
6.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	7. soru	X	X	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	X	✓	✓
	10. soru	✓	✓	✓	✓	✓
7.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	X	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	X	✓
	5. soru	✓	X	✓	✓	✓
	6. soru	✓	X	X	✓	✓
	7. soru	X	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	X	✓	✓
	10. soru	✓	✓	✓	✓	✓
8.	1. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓	✓

EK- 12 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Soruların Dil ve Anlatım

Özelliklerine İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Yazım kurallarına uyulmuş mu?	Noktalama işaretleri doğru kullanılmış mı?	Cümlelerdeki kelime sayıları sınıf düzeyine uygun mu?	Anlatım açık ve anlaşılır mı?	Dil bilgisi kurallarına uygun mu?
8.	4. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	X	X	✓	X
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	X	X
	10. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	11. soru	X	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		81	83	79	86	84
TOPLAM (%)		90	92	88	96	93

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Üst düzey zihinsel beceriyi ölçüyor mu?	Yoruma dayalı mı?	Cevabın sınırı net mi?	Diğer sorulardan bağımsız mı?
1.	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	7. soru	X	✓	✓	✓
3.	1. soru (a.)	✓	✓	✓	✓
	1. soru (b.)	X	X	✓	✓
	2. soru	✓	✓	X	✓
	6. soru	X	X	X	✓
4.	4. soru	✓	✓	✓	✓
	6. soru	X	X	✓	✓
	7. soru	X	X	✓	✓
	10. soru	X	✓	✓	✓
5.	3. soru	X	✓	✓	✓
	4. soru	X	X	✓	X
	6. soru (a.)	✓	✓	✓	✓
	6. soru (c.)	X	✓	X	✓
6.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	X	X	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓
	10. soru	X	X	X	✓
7.	1. soru (a.)	X	✓	✓	✓
	1. soru (b.)	X	✓	✓	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓
8.	1. soru (a.)	X	X	✓	✓
	2. soru (a.)	X	X	✓	✓
	2. soru (b.)	X	X	✓	✓
	2. soru (c.)	X	X	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		10	16	23	26
TOPLAM (%)		37	59	85	96

EK- 14

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Üst düzey zihinsel beceriyi ölçüyor mu?	Yoruma dayalı mı?	Cevabın sınırı net mi?	Diğer sorulardan bağımsız mı?
1.	3. soru	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		1	1	1	1
TOPLAM (%)		100	100	100	100

EK- 15

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Açık Uçlu Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Üst düzey zihinsel beceriyi ölçüyor mu?	Yoruma dayalı mı?	Cevabın sınırı net mi?	Diğer sorulardan bağımsız mı?
1.	3. soru	X	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓
2.	5. soru	✓	✓	✓	✓
3.	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
4.	8. soru	X	X	✓	✓
5.	5. soru	X	X	✓	✓
6.	6. soru	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		6	7	9	9
TOPLAM (%)		67	78	100	100

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Net bir cevap var mı?	İpuçlarından arınık mı?	Tek bir yargıdan oluşuyor mu?	Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?
1.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓
2.	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
3.	3. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	X	✓
4.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	X	✓	✓	X
	9. soru	✓	✓	✓	✓
5.	5. soru	✓	X	✓	X
	6.soru (b.)	✓	✓	✓	✓
6.	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓
	7.soru	✓	✓	✓	✓
	11. soru	✓	✓	✓	✓
7.	2. soru	X	✓	✓	X
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
8.	1.soru (b.)	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	7.soru	✓	✓	✓	✓
	8.soru	✓	✓	✓	✓
	9.soru	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		28	29	29	27
TOPLAM (%)		93	97	97	90

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Net bir cevap var mı?	İpuçlarından arınık mı?	Tek bir yargıdan oluşuyor mu?	Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?
1.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
2.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	X	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
3.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	X	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
4.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓
5.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓
6.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
7.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	X	✓	✓
8.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		31	28	31	31
TOPLAM (%)		100	90	100	100

EK- 18

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Net bir cevap var mı?	İpuçlarından arınık mı?	Tek bir yargıdan oluşuyor mu?	Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?
1.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	X	✓	X	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
	7. soru (a.)	✓	✓	✓	✓
	7. soru (b.)	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓
	11. soru	✓	✓	✓	✓
2.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	X	✓
3.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	9. soru	✓	✓	✓	✓
4.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
5.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru (a.)	✓	✓	✓	✓
	4. soru (b.)	✓	✓	✓	✓
	7. soru (a.)	✓	✓	✓	✓
	7. soru (b.)	✓	✓	✓	✓
	8. soru	✓	✓	✓	✓
6.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
7.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓
	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	X	✓	✓	✓
8.	1. soru	✓	✓	✓	✓
	2. soru	✓	✓	✓	✓

EK- 18 (Devam)

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Kısa Cevaplı Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER			
		Net bir cevap var mı?	İpuçlarından arınık mı?	Tek bir yargıdan oluşuyor mu?	Alt zihinsel düzeydeki bilgiyi ölçüyor mu?
8.	3. soru	✓	✓	✓	✓
	4. soru	✓	✓	✓	✓
	5. soru	✓	✓	✓	✓
TOPLAM (f)		43	45	43	45
TOPLAM (%)		96	100	96	100

EK- 19

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Çoktan Seçmeli Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Seçenekler kendi içinde homojen mi?	Seçenekler madde köküyle uyumlu mu?	Seçenekler eşit uzunlukta mı?	Olumsuz ifade varsa koyu yazılmış mı?	Çeldiriciler işlevsel mi?
1.	5. soru	X	✓	✓	—	X
	6. soru	X	✓	✓	X	✓
	7. soru	✓	✓	✓	—	✓
	8. soru	✓	✓	✓	—	✓
2.	6. soru	✓	✓	✓	—	✓
	7. soru	✓	✓	✓	—	✓
3.	4. soru	✓	✓	✓	—	✓
	5. soru	✓	✓	X	—	✓
	6. soru	✓	✓	✓	—	✓
4.	4. soru	✓	✓	✓	—	✓
	5. soru	✓	✓	X	—	✓
5.	4. soru	✓	✓	✓	—	✓
	5. soru	✓	✓	✓	—	✓
6.	5. soru	X	✓	✓	—	X
	6. soru	✓	✓	✓	—	✓
	7. soru	✓	✓	✓	✓	✓
7.	5. soru	✓	✓	✓	✓	✓
	6. soru	✓	✓	✓	✓	✓
8.	5. soru	✓	✓	✓	X	✓
	6. soru	✓	✓	✓	—	✓
TOPLAM (f)		17	20	18	3	18
TOPLAM (%)		85	100	90	60	90

EK- 20

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Çoktan Seçmeli Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Seçenekler kendi içinde homojen mi?	Seçenekler madde köküyle uyumlu mu?	Seçenekler eşit uzunlukta mı?	Olumsuz ifade varsa koyu yazılmış mı?	Çeldiriciler işlevsel mi?
1.	13.soru	✓	✓	✓	✓	✓
	14.soru	✓	✓	✓	—	✓
2.	10.soru	✓	✓	✓	—	✓
3.	10.soru	✓	✓	✓	✓	✓
4.	11.soru	✓	✓	X	—	✓
5.	9.soru	✓	✓	✓	—	✓
	10.soru	✓	✓	✓	X	✓
	11.soru	✓	✓	✓	—	✓
7.	9.soru	✓	✓	✓	—	✓
	10.soru	✓	✓	X	X	✓
8.	8.soru	✓	✓	✓	—	✓
	9.soru	✓	✓	✓	✓	✓
	10.soru	✓	✓	✓	—	✓
	11.soru	✓	✓	X	✓	✓
TOPLAM (f)		14	14	11	4	14
TOPLAM (%)		100	100	79	67	100

EK- 21

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	Boşluklar eşit uzunlukta mı?	Boşluklar cümlede doğru yerde mi?	ÖLÇÜTLER Olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla mı?	İpuçlarından arınık mı?	Boşluk önemli bir kelime için ayrılmış mı?
1.	8.soru	✓	—	—	✓	—
2.	1.soru	✓	✓	X	✓	X
	5.soru	✓	✓	X	X	✓
3.	4.soru	✓	—	—	✓	—
5.	1.soru	✓	—	—	✓	—
8.	4.soru	✓	X	X	✓	✓
TOPLAM (f)		6	2	3	5	2
TOPLAM (%)		100	67	100	83	67

EK- 22

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin
Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Boşluklar eşit uzunlukta mı?	Boşluklar cümlede doğru yerde mı?	Olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla mı?	İpuçlarından arınık mı?	Boşluk önemli bir kelime için ayrılmış mı?
4.	7. soru	✓	—	—	✓	—
5.	7. soru	✓	—	—	✓	—
7.	8. soru	✓	—	—	✓	—
TOPLAM (f)		3	3	3	3	3
TOPLAM (%)		100	100	100	100	100

EK- 23

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Boşluk Doldurmalı Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Boşluklar eşit uzunlukta mı?	Boşluklar cümlede doğru yerde mi?	Olası cevap sayısı boşluk sayısından fazla mı?	İpuçlarından arınık mı?	Boşluk önemli bir kelime için ayrılmış mı?
1.	12. soru	✓	—	X	✓	—
3.	6. soru	✓	—	X	✓	—
	7. soru	✓	—	—	✓	—
4.	10. soru	✓	—	—	✓	—
6.	9. soru	✓	—	—	✓	—
	10. soru	X	✓	X	✓	✓
7.	8. soru	✓	✓	—	✓	—
8.	7. soru	✓	—	—	✓	—
TOPLAM (f)		7	2	3	8	1
TOPLAM (%)		88	100	100	100	100

İkinci Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Öncüller ve cevaplar kendi içinde benzeşik mi?	Madde sayısı 6 ile 15 arası mı?	Cevaplar öncüllerden sayıca fazla mı?	Eşleştirme yönergesi tam mı?	Cevaplar listesi alfabetik sıralanmış mı?
1.	6. soru	✓	X	X	✓	—
	10.soru	✓	✓	X	✓	X
2.	2. soru	✓	X	X	X	X
4.	8. Soru	✓	✓	X	✓	—
5.	2. soru	X	X	X	X	—
	7. soru	✓	X	X	X	X
8.	5. soru	✓	X	X	✓	—
TOPLAM (f)		6	2	7	4	3
TOPLAM (%)		86	29	100	57	100

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	Öncüller ve cevaplar kendi içinde benzeşik mi?	Madde sayısı 6 ile 15 arası mı?	ÖLÇÜTLER Cevaplar öncüllerden sayıca fazla mı?	Eşleştirme yönergesi tam mı?	Cevaplar listesi alfabetik sıralanmış mı?
1.	9. soru	✓	X	X	X	X
3.	7. soru	✓	X	X	X	—
7.	7. soru	✓	✓	X	X	X
TOPLAM (f)		3	1	3	3	2
TOPLAM (%)		100	33	100	100	100

EK- 26

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Eşleştirmeli Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Öncüller ve cevaplar kendi içinde benzeşik mi?	Madde sayısı 6 ile 15 arası mı?	Cevaplar öncüllerden sayıca fazla mı?	Eşleştirme yönergesi tam mı?	Cevaplar listesi alfabetik sıralanmış mı?
1.	10. soru	✓	X	X	✓	✓
2.	7. soru	✓	X	X	✓	X
3.	8. soru	✓	X	X	✓	X
4.	7. soru	✓	X	X	✓	X
	9. soru	✓	X	X	✓	X
6.	7. soru	✓	✓	X	✓	—
	8. soru	✓	✓	X	✓	X
7.	5. soru	✓	X	X	✓	X
	7. soru	✓	✓	X	✓	—
8.	6. soru	✓	X	X	✓	X
TOPLAM (f)		10	3	10	10	1
TOPLAM (%)		100	30	100	100	13

Üçüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Doğru-Yanlış Sorulara İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Tek bir yargıdan oluşuyor mu?	Doğruluğu ya da yanlışlığı kesin mi?	Olumlu şekilde ifade edilmiş mi?	Doğru ve yanlış cümleler eşit sayıda mı?	Yanlış için doğrusu isteniyor mu?
2.	8. soru	✓	✓	✓	✓	X
6.	8. soru	✓	✓	✓	X	X
TOPLAM (f)		2	2	2	1	2
TOPLAM (%)		100	100	100	50	100

EK- 28

Dördüncü Sınıf Tema Değerlendirme Çalışmalarındaki Doğru-Yanlış Sorulara

İlişkin Tablo

TEMA	SORU	ÖLÇÜTLER				
		Tek bir yargıdan oluşuyor mu?	Doğruluğu ya da yanlışlığı kesin mi?	Olumlu şekilde ifade edilmiş mi?	Doğru ve yanlış cümleler eşit sayıda mı?	Yanlış için doğrusu isteniyor mu?
2.	8. soru	X	√	√	X	X
4.	6. soru	√	√	√	√	X
5.	6. soru	X	√	√	X	X
7.	6. soru	√	X	√	X	X
TOPLAM (f)		2	3	4	1	4
TOPLAM (%)		50	75	100	25	100

ÖZ GEÇMİŞ			
Adı, Soyadı	Mustafa AKYÜZ		
Doğum Yeri ve Yılı	Vezirköprü, 1985		
Medeni Durumu	Bekar		
Bildiği Yabancı Diller ve Düzey	İngilizce, basit seviyede		
Öğrenim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı		Kurum Adı
Lisans	2005	2009	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi
Lisans	2012	2016	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Yüksek Lisans	2015		Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Doktora			
Çalıştığı Kurum (/lar)		Başlama - Ayrılma Yılı	
1. Rize Merkez Atatürk İlköğretim Okulu		2009	2017
2. Rize İstiklal İlkokulu		2017	2019
3. Çayeli Kaptanpaşa İzzet Akçal YBO		2019	
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar	VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi 13 - 15 Ekim 2016, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi		
Yayınlar	Taşdemir, F. ve Akyüz, M. (2016). Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitabında Yer Alan Tema Değerlendirme Sorularının Psikometrik Açıdan İncelenmesi, VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi, Rize, Türkiye, 13-15 Ekim, pp.59-69.		
Aldığı Ödüller	Başarı belgesi		
İletişim (eposta)	makyuz06@hotmail.com		